

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน
แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

นายบัณฑิต สิงหาทำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

117/130056

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ฉบับ.....
..... 264944
..... 264944
..... 634.9 2115 ร
..... 2564

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2564

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ Mr.Bandith Singhatham แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ขุนล็ก)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย โคตรตก)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราชศรี)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ว่าที่พันตรี กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ บำรุงบุญ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรคำ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....ปี.....
12 ก.ค. 2564

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน
ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

ผู้วิจัย : นาย บันดิด สิงหาทำ

ปริญญา : ปร.ด.(ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎภูมิภาค)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ
ผศ.ดร.แดนวิชัย สายรักษา

ปีการศึกษา : 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Methods) การวิจัยระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน จำนวน 385 คน การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติวิเคราะห์โครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) การวิจัยระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การประชุมกลุ่มย่อยและการระดมสมอง การวิจัยระยะที่ 3 กลุ่มทดลองคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตาม (MANOVA: Repeated Measure) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เจตคติ ความตระหนัก ความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และแรงจูงใจ โดยสามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 56 ($R^2 = 0.56$) 2) รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 13 กิจกรรม และ 3) การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา

ข

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า หลังการทดลอง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; การมีส่วนร่วมของประชาชน; การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้;
ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title : An Approach to Increase People's Participation in Conserving Forest Resources in Saphien National Forest Conservation Area located between Champasak Province and Attapeu Province, Lao PDR

Author : Mr. Bandith Singhatham

Degree : Ph.D. (Regional Development Strategies)
Rajabhat MahaSarakham University

Advisors: Assistant Professor Dr. Rungson Singhalert
Assistant Professor Dr. Danwichai Sayrugsa

Year : 2021

ABSTRACT

The aims of this study were 1) to examine causal factors affecting people's participation in conserving forest resources; 2) to develop an approach to increase people's participation in conserving forest resources; and, 3) to carry out a trial run and assess the designed approach in increasing the people's participation in forest resources conservation. The research procedures were mixed method between quantitative and qualitative research. Phase One: The samples consisted of 385 heads of household or representative of household aged over 18, from villages located in Saphien National forest conservation. The data were collected through questionnaires and were analyzed by the Structural Equation Modeling (SEM) in the LISREL program. Phase Two: the researcher gathered 30 stakeholders into focus groups and brainstorming sessions. Phase Three: the designed approach was carried out to the experimental group, that were 30 villagers from Baan Sod in Champasak Province who volunteered to be a part of this trial run. The researcher then analyzed the pre-and-post test of the designed approach using repeated measure MANOVA ($\alpha=.05$).

The results showed that 1) The causal factors affecting people's participation in conserving forest resources in Saphien forest conservation area located between Champasak Province and Attapeu Province in Laos ($\alpha=.05$) were attitude, awareness, knowledge, information retrieval, and incentive respectively. The variance of dependent variables can be described at 56 percentage points ($R^2=0.56$). 2) The approach to increase

people's participation in conserving forest resources in Sephien forest conservation area consisted of 13 activities and 3) The result of a trial run of the designed approach in increasing the people's participation in forest conservation showed that the participation rate of the experimental group increased to a greater extent with a significance level of .05.

Keywords : an approach to increase, people's participation, forest resources conservation, Sephien National Forest Conservation Area

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและชี้แนะเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือในการวิจัย และระดมสมองเพื่อวิพากษ์รูปแบบการพัฒนามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณน้ำใจอันดีงามของเพื่อน ๆ พี่ ๆ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด) สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมาย รุ่น 17 ทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะครอบครัวของผู้วิจัยที่ช่วยสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาและการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นายบัณฑิต สิงห์ท่า

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามของการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	11
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	20
2.3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	30
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	67
2.5 ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน	82
2.6 งานวิจัยเกี่ยวข้อง	84
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	92
3.1 การวิจัยระยะที่ 1	92
3.2 การวิจัยระยะที่ 2	103
3.3 การวิจัยระยะที่ 3	104

หัวข้อเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	109
4.1 การวิจัยระยะที่ 1	109
4.2 การวิจัยระยะที่ 2	120
4.3 การวิจัยระยะที่ 3	133
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	143
5.1 สรุป	143
5.2 อภิปรายผล	145
5.3 ข้อเสนอแนะ	157
บรรณานุกรม	159
ภาคผนวก	171
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	185
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ	212
ภาคผนวก ค ประมวลภาพลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล	225
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	226
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก 92
3.2	จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน เมืองโขง แขวงจำปาสัก 93
3.3	จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน เมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือ 94
3.4	สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน 97
4.1	แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 111
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปร 114
4.3	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร 115
4.4	แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ (PAR) 116
4.5	ค่าสถิติที่ใช้ประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 117
4.6	แสดงอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ 118
4.7	ทิศทางการพัฒนา ทั้ง 5 ปัจจัยไปเป็นรูปแบบการพัฒนาร่วมกันในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ 122
4.8	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อกิจกรรมและเนื้อหาในรูปแบบการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน เขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ 126
4.9	กำหนดการดำเนินกิจกรรมพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ วันที่ 4 พฤษภาคม-3 สิงหาคม 2563 ณ ห้องกรบ้านโสด (ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน) เมืองโขง แขวงจำปาสัก 134

ตารางที่

หน้า

4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรตามทั้ง 6 ตัว ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	138
4.11	ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยโดยรวมของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ	139
4.12	ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ.....	140

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	รูปแบบเชิงระบบและสถานการณ์ของ Brown and Moberg 14
2.2	รูปแบบที่มีสมรรถภาพ 15
2.3	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ 19
2.4	ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก 62
2.5	ขั้นตอนลำดับเกิดความตระหนัก 63
2.6	แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 90
2.7	แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 91
3.1	ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ 108
4.1	แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ 118
4.2	กระบวนการดำเนินการวิจัย รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ 142
ค.1	การสัมภาษณ์แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน 213
ค.2	การประชุมเชิงปฏิบัติการ (WORKSHOPS) 214
ค.3	การจัดอบรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการ 215
ค.4	การสาธิตการทำปุ๋ยหมัก 216
ค.5	การสาธิตการทำสมุนไพรกำจัดแมลง 217
ค.6	จัดพิธีปลุกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน 2563 218
ค.7	กิจกรรมเสริมรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการ 219
ค.8	หน่วยงานตรวจตราลาดตระเวนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้..... 220
ค.9	เห็ดเพาะ (ของป่าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน) 221
ค.10	หมากสำรอง (ของป่าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน)..... 222
ค.11	แผนที่แสดงที่ตั้งของป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 223
ค.12	แผนที่แสดงขอบเขตของป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 224

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ซึ่งมนุษย์พึ่งพาป่าไม้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งสมุนไพรรักษาโรค เป็นแหล่งรายได้ และเพื่อใช้ในการปลูกสร้างบ้านเรือนที่พักอาศัย นอกจากนี้ป่าไม้ยังสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นมลพิษทางอากาศเพื่อไปสังเคราะห์แสง และเป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนที่มหาศาล ซึ่งออกซิเจนเป็นก๊าซที่มนุษย์และสัตว์ใช้ในการหายใจ ป่าไม้ดูดซับเก็บกักน้ำเพื่อไม่ให้เกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน สถานการณ์ป่าไม้เลวร้ายลงทุกปี ล่าสุดผลสำรวจพื้นที่ป่าทั่วโลกมีจำนวนร่อยหรอลงไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่พยายามถိบตัวทางเศรษฐกิจ และยังพบด้วยว่า ตัวการทำลายป่าอันดับต้นๆ คือ อุตสาหกรรมกระดาษ เหมืองแร่ การปกป้องป่าช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก ทั้งยังช่วยดักจับคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 30 เพอร์เซ็นต์ วิธีที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดในการต่อสู้กับภาวะโลกร้อนก็คือ การคุ้มครองและปกป้องป่านั้นคือข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาที่สุด โดย เอ็ม ซันจายัน (M. Sanjayan) ประธานและนักวิทยาศาสตร์อาวุโสแห่งองค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนานาชาติ (Conservation International) รอดเทย์เลอร์ (Rod Taylor) ผู้อำนวยการด้านโครงการเกี่ยวกับป่าไม้แห่ง WRI และเอมี สมิธ (Amy Smith) แห่ง World Wildlife Fund กล่าวตรงกันว่า ผลกระทบจากการทำลายล้างพื้นที่ป่าที่ชัดเจนที่สุดคือ ความหลากหลายทางธรรมชาติที่จะหายไป บ้านของสัตว์ทั้งหลายถูกทำลาย และจะค่อยๆ ทยอยหายไป เพราะขาดแคลนอาหาร ระบบนิเวศเปลี่ยน และเมื่อถึงเวลานั้นผู้ที่ได้รับกระทบต่อมากที่สุดคือคน โดยเฉพาะคนท้องถิ่นหรือคนที่ใช้ชีวิตอยู่กับป่าซึ่งจะได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะเมื่อพื้นที่ป่าเหล่านั้นถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) เก็บข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990-2015 ประมวลผลจากภาพถ่ายดาวเทียม ซึ่งพื้นที่ป่าในที่นี้หมายถึง พื้นที่ที่มีต้นไม้ปลูกหรือขึ้นเอง สูงอย่างน้อย 5 เมตร เป็นไม้ยืนต้นทั้งในป่าไม้เสื่อมโทรม ไม่เสื่อมโทรม และพื้นที่ทางการเกษตร เช่น สวน ระบบวนเกษตร ต้นไม้ในสวนสาธารณะ หรือกระทั่งสวนปลูกในบ้าน เพื่อดูว่าในรอบ 25 ปี สถานการณ์ป่าไม้เปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง รายงานของ FAO ระบุว่า ในวันสุดท้ายของการสำรวจ มีต้นไม้ราว 3 ล้านล้านต้นบนโลกใบนี้ และถ้าลองหารเฉลี่ยประชากรโลก 7,300 ล้านคน

ณ เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2015 พบว่า แต่ละคนจะมีต้นไม้ในการครอบครองกว่า 400 ต้น/คน เฉพาะที่เดียว อย่างไรก็ตามเปรียบเทียบให้เห็นภาพว่า ต้นไม้ทั้งหมดบนโลกนี้มีมากกว่าดวงดาวบนทางช้างเผือกเสียอีก แต่นั่นไม่ใช่ข่าวดี เพราะตัวเลขดังกล่าวคือจำนวนต้นไม้ทั้งหมดบนโลก ไม่เกี่ยวข้องว่าต้องอยู่ในพื้นที่ป่าจริงๆ หรือไม่ ขณะที่ผลการประเมินสถานการณ์ป่าไม้จริงๆ ชี้ว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 โลกสูญเสียพื้นที่ป่าถึง 1.3 ล้านตารางกิโลเมตร ใหญ่กว่าพื้นที่ของทวีปแอฟริกาใต้ หรือทุกๆ 1 ชั่วโมง พื้นที่ป่าจะหายไปขนาดเท่าสนามฟุตบอลขนาดมาตรฐาน จำนวน 800 สนามต่อหนึ่งชั่วโมง (7,140 ตารางเมตร) อย่างไรก็ตาม นั่นคือตัวเลขสถานการณ์จำนวนต้นไม้ที่ประเมินไว้สิ้นสุดแค่ในปี 2015 หากในรอบปี 2018 ที่ผ่านมา สถานการณ์ป่าไม้ไม่ได้ดีไปกว่าเดิม ดังที่โอเรียน ครูซ (Orion Cruz) รองผู้อำนวยการด้านนโยบายป่าไม้และสภาพภูมิอากาศแห่ง Earth Day Network องค์กรเกี่ยวกับป่าไม้ กล่าวว่า “มันเป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายมาก” และว่า เพราะอัตราการตัดไม้ หรือป่าไม้เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นในอัตราเร็วขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะป่าในประเทศเขตร้อน ซึ่งตัวการที่เร่งการทำลายป่าที่สุดคือ การตัดไม้เพื่อป้อนอุตสาหกรรมกระดาษ การตัดถนนเพื่อเบิกทางเข้าป่าไปทำเหมืองแร่ และธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้อื่นๆ เส้นกราฟภาพรวมของสถานการณ์ป่าไม้ยังคงดิ่งลงอย่างต่อเนื่องดังในรายงานของ FAO และหากดูจากรายงานของธนาคารโลกยังพบว่า การทำลายพื้นที่ป่าครั้งใหญ่ในช่วงปี ค.ศ. 1990-2015 เกิดขึ้นในประเทศแอฟริกาใต้ แแถบแคริบเบียน และซามัว นอกจากนี้คือประเทศในกลุ่มอาเซียน สาเหตุหลักเนื่องจากการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจจนทำให้ป่าสมบูรณ์กลายเป็นป่าปลูก เช่น การปลูกถั่วเหลือง ปลูกพืชใช้น้ำมัน หรือเปลี่ยนป่าเป็นถนนเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ หากเจาะจงไปยังแต่ละประเทศ ตามรายงานสำรวจสถานการณ์ป่าไม้ของมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ร่วมกับสถาบันทรัพยากรแห่งโลก (World Resources Institute: WRI) สรุปสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศที่น่าสนใจ ดังนี้

บราซิล ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2014 บราซิลเสียพื้นที่ป่ากว่า 2.7 ล้านเฮกตาร์ต่อปี แม้ว่าตัวเลขดังกล่าวจะค่อยๆ ลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 เพราะรัฐบาลออกกฎหมายคุ้มครองป่าอย่างชัดเจน มีความตั้งใจจะปกป้องปอดของโลกอย่างป่าอะเมซอน โดยเฉพาะรัฐ Rondônia ทางตะวันตกของบราซิล และรัฐ Mato Grosso ทางตะวันออกของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกป่าสูงสุดแห่งหนึ่ง โดยรายงานจาก WRI ระบุว่าช่วงเวลาดังกล่าวบราซิลสามารถรักษาพื้นที่ป่าอะเมซอนจากการบุกรุกทำลายได้ถึงร้อยละ 70 อย่างไรก็ตาม รายงานเมื่อปี ค.ศ. 2016 โดย Brazil's National Institute ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จับตาดูการตัดไม้ในบราซิลโดยเฉพาะ ระบุว่า ในปีค.ศ. 2015-2016 พื้นที่ป่าผนกว่า 2 ล้านเอเคอร์ได้ถูกทำลายไป เหตุผลเพราะการย่อหย่อนทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคมอื่นๆ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo: DRC) หากเทียบกับบราซิลที่มีกฎหมายคุ้มครองชัดเจน แต่ตัวเลขการทำลายป่าก็ยังคงสูง ที่แย่กว่านั้นคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ถือเป็นประเทศที่กฎหมายคุ้มครองป่าย่อหย่อนที่สุด โดยตั้งแต่

ปี ค.ศ. 2000-2014 คองโกได้สูญเสียพื้นที่ป่าอย่างน้อย 0.57 ล้านเฮกตาร์ต่อปี ผลการตรวจสอบข้อมูลจากดาวเทียมโดยใช้จุดความร้อน (Hot Spots) เพื่อจับค่าความร้อนที่มากผิดปกติบนผิวโลกในป่าของสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก พบว่า มีค่าความร้อนสูงขึ้นเรื่อยๆ และมีจำนวนมากขึ้นทั้งในเขตป่าสมบูรณ์และเขตอนุรักษ์ธรรมชาติซานกูรู (Sankuru Nature Reserve) ซึ่งเป็นเขตอนุรักษ์ลิงใหญ่ หรือโฮมินิด (Great ape) ระดับโลก ไม่เพียงเท่านั้น จุดความร้อนยังพบในพื้นที่ใกล้กับเมืองใหญ่อย่างคิซังกานี (Kisangani) อีกด้วย ในรายงานของ WRI ระบุว่า สถานการณ์ป่าไม้ในคองโกเลวร้ายลงเรื่อยๆ จากอุตสาหกรรมเกษตร และการเผาไม้ทำเป็นถ่านเพื่อใช้งานในครัวเรือน ข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2014 พบว่า อินโดนีเซียเสียพื้นที่ป่าอย่างน้อย 1.3 ล้านเฮกตาร์ต่อปี ในจำนวนนี้เกือบร้อยละ 40 คือป่าสมบูรณ์ สาเหตุหลักคือการตัดไม้เพื่อป้อนอุตสาหกรรมกระดาษ และการทำน้ำมันปาล์มในป่าฝนเขตร้อน ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะออกมาตรการทางกฎหมายควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 แต่ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมยังแสดงให้เห็นจุดความร้อน (hot spots) ในปริมาณเท่าเดิม โดยเฉพาะที่เกาะกาลิมันตันและเกาะสุมาตรา ซึ่งอาจหมายความว่ากฎหมายดังกล่าวแทบไม่มีผลในทางปฏิบัติ อินโดนีเซียตั้งเป้าลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 29 จากที่ปล่อยในปัจจุบัน ภายในปี ค.ศ. 2030 วิธีหนึ่งที่จะบรรลุเป้าหมายได้คือ ต้องเพิ่มหรืออย่างน้อยก็ควบคุมการใช้ป่าอย่างจริงจังให้ได้ด้วย จีนนับเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีปัญหามลภาวะ การตัดไม้ทำลายป่า และผลิตขยะมากติดอันดับโลก รายงานของ Berkeley Earth เมื่อปี ค.ศ. 2015 ประเมินว่า แต่ละปีจะมีชาวจีนราว 1.6 ล้านคน หรือราว 4,400 คนต่อวัน เสียชีวิตจากปัญหามลภาวะ ขณะที่รายงานล่าสุด โดยเดวิด สแตนเวย์ (David Stanway) ระบุว่า จีนตั้งเป้าปลูกต้นไม้ให้ได้ 6.6 ล้านเฮกตาร์เลยทีเดียว และไม่เฉพาะแค่ปีนี้ เพราะในรายงานดังกล่าวระบุว่าในช่วง 5 ปีหลังมานี้ จีนปลูกต้นไม้ไปแล้วกว่า 33.8 ล้านเฮกตาร์ทั่วประเทศ ใช้งบประมาณกว่า 538 พันล้านหยวน หรือคิดเป็น 82.88 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่โครงการนี้ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นการปลูกป่าด้วยเหตุผลทางธุรกิจเท่านั้น (ทีมข่าวสิ่งแวดล้อม, 2561, น. 1)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติประเทศหนึ่ง แต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา รัฐบาลได้นำเอาทรัพยากรป่าไม้มาใช้ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่ในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างฟุ่มเฟือย และขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ย่อมทำให้ทรัพยากรป่าไม้ที่เคยมีอยู่อย่างสมบูรณ์เสื่อมโทรมและลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลการสำรวจการปกคลุมป่าไม้ในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 14.43 ล้านเฮกตาร์ คิดเป็นร้อยละ 60.9 ของพื้นที่ประเทศ ปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 14.25 ล้านเฮกตาร์ คิดเป็นร้อยละ 60.2 ของพื้นที่ประเทศ ปี พ.ศ. 2553 มีพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 14.03 ล้านเฮกตาร์ คิดเป็นร้อยละ 59.3 ของพื้นที่ประเทศ และปี พ.ศ. 2558 มีพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 13.73 ล้านเฮกตาร์ คิดเป็นร้อยละ 58

ของพื้นที่ประเทศ (กระทรวงเกษตรและป่าไม้ กรมป่าไม้, 2558) เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืน รัฐบาลได้ออกคำสั่ง (พระราชบัญญัติ) เลขที่ 164/นย ว่าด้วยการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศจำนวน 18 แห่ง เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2536 ปัจจุบันมี 24 แห่ง ในปีพ.ศ. 2543 รัฐบาลได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ป่าทั่วประเทศได้สำเร็จ ซึ่งได้แบ่งที่ดินและพื้นที่ป่าไม้ให้องค์การปกครองหมู่บ้าน และให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้คุ้มครองและรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รัฐบาลออกพระราชบัญญัติ เลขที่ 59/นย ว่าด้วยการจัดการป่าแบบยั่งยืน เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ได้ออกกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ฉบับปรับปรุง เลขที่ 64/สพช เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2562 และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์น้ำและสัตว์ป่า เลขที่ 07/สพช เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และท่านนายกรัฐมนตรีออกคำสั่ง เลขที่ 15/นย เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 โดยให้ยุติการนำส่งไม้แปรรูปนอกประเทศ ยุติการออกโควตาการขุดค้นไม้ และเพิ่มทวีในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีได้เน้นให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเอาใจใส่เป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่องนี้

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน สร้างตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 ตามคำสั่ง (พระราชบัญญัติ) เลขที่ 164/นย ลงเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2536 ตั้งอยู่แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมมี 3 เมือง (3 อำเภอ) คือ เมืองปะทุมพร เมืองโขง และเมืองสะหนามไซ มีพื้นที่ทั้งหมด 240,000 เฮกตาร์ (1,500,000 ไร่) ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนเป็นเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งเขตพื้นที่ป่าไม้ เขตทุ่งหญ้าเขตดินทาม บึง หนองน้ำ สายน้ำที่มีน้ำทั้งฤดูและบางฤดู มีพันธุ์ไม้ที่หายากหลายชนิด มีพืชสมุนไพร 250 ชนิด มีนกประมาณ 300 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม 70 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 65 ชนิด และปลา 176 ชนิด หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในป่าสงวนและหมู่บ้านที่มีชายแดนเลื่อมเข้าไปในเขตป่าสงวน จำนวน 56 หมู่บ้าน (แผนกกิจกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ, 2017, น.13-17) เนื่องจากว่าพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีมาก แต่เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมี 8 นาย และเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร 3 นาย รวมทั้งหมด 11 นาย ทำให้การคุ้มครองป่าสงวนไม่ทั่วถึง จึงเกิดมีการบุกรุกป่าสงวนอย่างมากมาย เช่น การลักลอบตัดไม้ที่มีคุณค่ามาขาย การล่าสัตว์ป่าประเภทหวงห้าม การหาปลาแบบดับสูญ การเก็บของป่าแบบดับสูญ การจับจองที่ดินเพื่อเลี้ยงสัตว์ และการทำลายป่าไม้เพื่อการขยายพื้นที่การเกษตร ข้อมูลปี 2562 ประชาชนเข้าบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 448 ครอบครัว จำนวน 579 เฮกตาร์ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร (ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน, 2562) ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสัตว์ป่าหลายชนิดอพยพออกจากพื้นที่ เช่น ช้างป่า จัวบา ควายป่า

จากปัญหาดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีความยั่งยืน ซึ่งต้องทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีเขต

คุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มากขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยเชิงสาเหตุอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน และรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกทำลายป่าไม้ให้ลดน้อยลงและจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

1.2 คำถามของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยดังนี้

1.2.1 มีปัจจัยเชิงสาเหตุอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.2.2 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

1.2.3 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.3.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.3.3 เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมุติฐานของการวิจัยเพื่อทดสอบความถูกต้องของแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1.4.1 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้รับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมจาก ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยด้านแรงจูงใจ

1.4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ เพิ่มขึ้นหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1.5.1 พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5.2 ระยะเวลา ตั้งแต่ เดือน มกราคม–เดือน สิงหาคม 2563

1.5.3 ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1.5.4 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยระยะที่ 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population & Sample)

1.1 ประชากร (Population) การวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยกำหนดให้ครัวเรือนละ 1 คน ใน 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีจำนวน 10,131 ครัวเรือน ได้ประชากร 10,131 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน จำนวน 385 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรการคำนวณของทาโล ยามาเน (Taro Yamane, 1973, p. 727) และใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

การวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) การวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้ากองป่าสงวนแห่งชาติ 2 แขวง 2 ท่าน หัวหน้าห้องกรการสิทธิกรรมและป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าหน่วยงานป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หน่วยกวดกาป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน วิชาการป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 1 ท่าน เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 5 ท่าน ผู้นำชุมชน 5 ท่าน ประชาชน 5 ท่าน รวมทั้งหมด 30 ท่าน ร่วมกันเสวนาและวิพากษ์รูปแบบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

การวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน รวม 30 คน ซึ่งเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

1.5.5 ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยระยะที่ 1

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ คือ

- 1.1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 1.2 ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 1.3 ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น
- 1.4 ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. ตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ คือ

- 2.1 ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 2.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

3. ตัวแปรตาม (Independent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือใน 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen and Uphoff, 1980, p. 219)

การวิจัยระยะที่ 3

เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ และตัวแปรอิสระในระยะที่ 1 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แนวทาง หรือโครงการที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วยกระบวนการ วิธีการ และเทคนิคต่างๆ ซึ่งได้รับการจัดไว้เป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิด เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ทางสถิติ และสามารถทำซ้ำใหม่ได้

ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรต่างๆ ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งหมดที่มีในขอบเขตกำหนด เป็นพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ที่ดิน น้ำ ต้นไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า ของป่า อากาศ

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การบำรุงรักษา และการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่าง ชาญฉลาด มีหลักการและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้มีความยั่งยืน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวกิจกรรมใดหนึ่ง ซึ่งเริ่มแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการวางแผนแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมปฏิบัติงานตาม แผนที่ได้กำหนด การได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม และการเข้าร่วมประเมินผลงาน กิจกรรม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ตัวแปรที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านความ กระตือรือร้นมุ่งมั่น และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และหลักการ ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า เกิดจาก ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ผ่านการเล่าเรียน การศึกษาค้นคว้า การสังเกต ประสบการณ์ และการถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆ มีการสะสมไว้ สามารถจำได้ โดยอาศัย ความสามารถและทักษะทางสติปัญญา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคลเข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายโดยอาศัย ประสบการณ์เดิม หรือความรู้สึกเดิมออกเป็นความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ เปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของ ผู้รับข่าวสาร

เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความรู้ สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ของ บุคคลที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งถ้ามีเจตคติในทางที่ดีหรือเชิงบวก ก็จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้า มามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางที่ไม่ดีหรือเชิงลบ ก็จะมีแนวโน้ม ทำให้บุคคล ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งการเกิดเจตคตินั้น ประชาชนจะต้องมี ความรู้ มีการรับรู้ ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เขาปรับรับและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิด จากการทำลายทรัพยากรป่าไม้

แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดัน แรงกระตุ้น ที่เกิดจากความต้องการ ความปรารถนาของบุคคล ที่จะได้รับการตอบสนอง ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในการทำงาน

ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น หมายถึง สภาพการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกมาในทางความ ขยันขันแข็ง ความมุ่งมั่น และความเอาใจใส่จริงจังในการปฏิบัติงาน ซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญที่องค์การ ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคน เนื่องจากเมื่อบุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงานแล้วจะ ส่งผลถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จของงานด้วย

ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึกของบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตใจต่อเหตุการณ์ใดหนึ่งทีที่ประสบ แล้วแสดงความรู้สึกออกมาทางพฤติกรรม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ประชาชนผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความกระตือรือร้น มีเจตคติทางบวกและมีค่านิยมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง มีความตระหนักและมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น สามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและคนในครอบครัว

1.7.2 ชุมชนหรือหมู่บ้านที่ใช้เป็นพื้นที่ในการวิจัยสามารถนำเอาผลของการวิจัยไปปรับใช้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

1.7.3 ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนที่เป็นพื้นที่ในการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

1.7.4 ภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ในการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ไปใช้เขตพื้นที่บริบทใกล้เคียงกันและป่าสงวนในทั่วประเทศ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
5. ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

2.1.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายรูปแบบไว้ ดังนี้

Stoner and Wankel (1986, p. 12) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่อให้เราเข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อน ของปรากฏการณ์นั้นได้ง่ายขึ้น

Brado and Hardman (1982, p. 70) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้น เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบหนึ่งๆจะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบ ที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆอย่างไร

Willer (1968, p. 15) อธิบายว่า รูปแบบ คือชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) แล้วสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือสถิติได้ด้วย นิยามดังกล่าวนี้เน้นที่ความน่าเชื่อถือของรูปแบบ จนมีความหมายคล้ายๆกับคำว่า “ทฤษฎี”

เบญจพร แก้วมีสี (2545, น. 89) ได้สรุปว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนของความเป็นจริง ในการทำให้ความสลับซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องและความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกัน โดยจะต้องใช้ข้อมูลเหตุผล และฐานคติมาประกอบหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นรูปแบบอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้นหรือบางกรณีอาจใช้ประโยชน์ในการพยากรณ์ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542, น. 9) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบว่า คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้สื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด แผนภูมิ หรือแผนผัง ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ ดังนั้น โมเดล หรือ รูปแบบ จึงสามารถนำไปใช้ในลักษณะต่างๆ คือ 1) เป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ 2) เป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง 3) เป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ และ 4) เป็นแผนผังของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ และได้อธิบายการนำเสนอรูปแบบไว้ว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) เป็นการถ่ายทอดในลักษณะเลียนแบบหรือถ่ายทอดความเข้าใจตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ใดๆ ออกมาเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบง่ายต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น 2) ลักษณะของรูปแบบไม่ใช้การบรรยายหรือการพรรณนาอย่างยืดเยื้อแต่เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ 3) ตัวรูปแบบเน้นเฉพาะส่วนสำคัญ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้นำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยได้โดยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว และ 4) ภาพลักษณ์ของรูปแบบมุ่งการสื่อสารให้กระชับ รับรู้ภาพของความหมาย มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยๆ ได้ โดยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว

อุทุมพร จามรมาน (2541, น. 22) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งมีอย่างน้อย 2 มิติ หลายตัวแปรและตัวแปรดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้องเชิงความสัมพันธ์ หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน

ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี (2552, น. 16) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สภาพลักษณะที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญ รวมทั้งวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้

ชิรวัดน์ นิจนตร (2560, น. 75) ได้กล่าวว่า รูปแบบมีความหมายหลายประการ ตั้งแต่แบบย่อส่วนของจริงหรือแบบจำลองที่ใช้เป็นตัวแทนของความเป็นจริง หรือหมายถึงสภาพที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติหรือเกิดได้ยากในโลกความเป็นจริง แต่ในทางสังคมศาสตร์และวงการศึกษาหมายถึงสิ่งแสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรที่ศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่าย มองเห็นเป็นรูปธรรม ใช้ข้อมูล เหตุผล และฐานคติมาประกอบ สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ ส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ทางสถิติ สามารถทำซ้ำใหม่ได้

ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 11) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบแผน แนวทาง หรือโครงสร้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กัน ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยอาศัยกระบวนการ หรือขั้นตอนการตรวจสอบพิสูจน์ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ที่เชื่อถือและยอมรับได้สามารถใช้เป็นแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้

ชมแข พงษ์เจริญ (2555, น. 18) ได้กล่าวว่า รูปแบบ มี 2 ลักษณะ คือ เชิงกายภาพและเชิงคุณลักษณะ ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นจริงอย่างง่าย หรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่างๆ ให้ความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน มีความเป็นเหตุผล โดยใช้ข้อมูลฐานคติมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างทฤษฎีใหม่

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แนวทาง หรือโครงการที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วยกระบวนการ วิธีการ และเทคนิคต่างๆ ซึ่งได้รับการจัดไว้เป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิด เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ทางสถิติ และสามารถทำซ้ำใหม่ได้

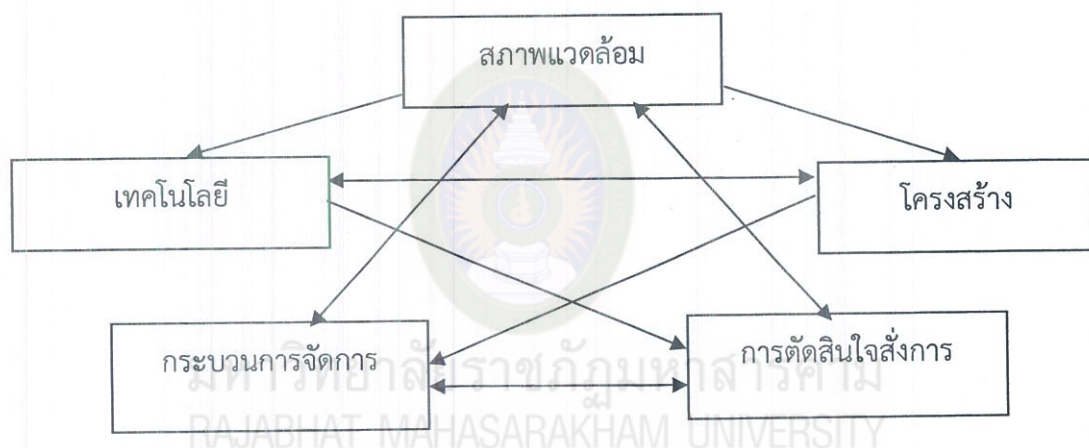

2.1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

Brown and Moberg (1980, pp. 16–17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นจากแนวความคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่ องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environment)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. กระบวนการจัดการ (Management Process)
5. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

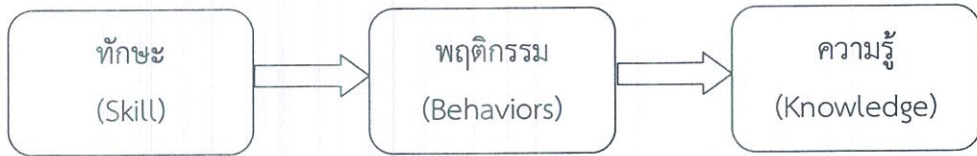
องค์ประกอบของรูปแบบตามแนวความคิดของ Brown and Moberg มีลักษณะดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 รูปแบบเชิงระบบและสถานการณ์ของ Brown and Moberg.

ปรับปรุงจาก Brown and Moberg (1980, pp. 16–17)

พมสุตา ศิริรังศรี (2550, อ้างถึงใน ชีรวัดน์ นิจนตร, 2560, น. 80) ได้นำเสนอรูปแบบของภาวะผู้นำที่เรียกว่า “รูปแบบสมรรถภาพ” ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านพฤติกรรม และด้านความรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้นำที่มีความสามารถนั้นต้องมีองค์ประกอบเหล่านี้

ภาพที่ 2.2 รูปแบบที่มีสมรรถภาพ. ปรับปรุงจาก พมสุตา ศิริรังศรี (2550, อ้างถึงใน ชีรวัดน์ นิจนตร, 2560, น. 80)

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, อ้างถึงใน ชีรวัดน์ นิจนตร, 2560, น. 79) ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบมีอยู่สองส่วน คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบและกลไกของรูปแบบ ซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีบริบทเป็นเงื่อนไขของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการล่มสลายของรูปแบบที่สร้างขึ้น วัตถุประสงค์ของรูปแบบอาจมีวัตถุประสงค์เดียวหรือหลายวัตถุประสงค์ก็ได้ จะมีขอบเขตกว้างหรือจำกัดก็ได้ กล่าวคือ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งหมดที่องค์กรกำลังดำเนินการอยู่หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดก็ได้ และในการตั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นอาจกำหนดออกมาในรูปของเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการหรือผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้น วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นก็จะเป็นเป้าหมายในการออกแบบกลไกการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กลไกของรูปแบบเป็นองค์ประกอบของระบบงานที่มีความเป็นอิสระจากกันและกัน แต่ทำงานสัมพันธ์กันและพึ่งพาอาศัยกันในการทำงานตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ซึ่งเปรียบเสมือนการทำงานของเครื่องยนต์ที่ออกแบบไว้เพื่อให้ส่วนประกอบต่างๆ ทำงานตามหน้าที่เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ อย่างไรก็ตามการกำหนดรูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งระบบขององค์กรหรืองานบางส่วนขององค์กรก็ตาม ผู้ออกแบบไม่สามารถที่จะออกแบบองค์ประกอบย่อยของระบบนั้นๆ ได้ทั้งหมด เพราะจะมีรายละเอียดและความสลับซับซ้อนมากเกินไป ดังนั้นการออกแบบรูปแบบจึงกำหนดเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของระบบนั้นๆ เท่านั้น โดยมีสมมุติฐานว่าหากองค์ประกอบเหล่านั้นทำหน้าที่ตามที่ต้องการแล้ว การทำงานขององค์กรจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ค่อนข้างจะแน่นอน

Brush (1986, อ้างถึงใน ชมแข พงษ์เจริญ, 2555, น. 22) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของรูปแบบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาขององค์การทางการศึกษา 4 ประการ คือ

1. เป้าหมาย
2. โครงสร้างองค์การ
3. สภาพแวดล้อม
4. ภาวะผู้นำ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบที่เหมาะสมอย่างน้อยต้องมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) โครงสร้างของรูปแบบ 3) กลไกหรือกระบวนการทำงานของรูปแบบ และ 4) บริบทหรือสภาพแวดล้อมของรูปแบบ

2.1.3 การสร้างและพัฒนารูปแบบ

2.1.3.1 การสร้างรูปแบบ

Joyce and Weil (1986, pp. 359–364) กล่าวว่า วิธีการสร้างรูปแบบสามารถแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและข้อสมมติที่รองรับรูปแบบหลักการ และมโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 ลักษณะรูปแบบ เป็นการอธิบายด้วยรูปแบบซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติได้ แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ

1. ขั้นตอนของรูปแบบ เป็นรายละเอียดของรูปแบบนั้น ๆ ว่ามีกี่ขั้นตอน โดยจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ แต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนไม่เท่ากัน

2. รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ เป็นการอธิบายบทบาทของผู้นำ ผู้เรียนรู้และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของผู้นำจะแตกต่างกัน เช่น เป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยการผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้การแนะนำเป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

3. หลักการแสดงการโต้ตอบ เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของผู้นำต่อผู้เรียนรู้ การตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนรู้กระทำ เช่น การปรับปรุงพฤติกรรมโดยการให้รางวัลหรือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ เป็นต้น

4. สิ่งสนับสนุน เป็นการบอกถึงเงื่อนไข หรือสิ่งจำเป็นต่อการใช้รูปแบบการสอนนั้น ๆ ให้เกิดผล เช่น รูปแบบการทดลองในห้องปฏิบัติการ ต้องใช้ผู้นำที่มีการฝึกฝนมาอย่างดี

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ เป็นการแนะนำให้ข้อสังเกตในการนำรูปแบบนั้นไปใช้ เช่น การใช้กับเนื้อหาประเภทใดจึงจะเหมาะสม จะใช้กับผู้เรียนระดับใด นอกจากนั้นยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบแต่ละรูปแบบ จะส่งผลต่อผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผลทางตรงเกิดจากกิจกรรมที่จัดตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบ ส่วนผลทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้น สามารถใช้เป็นสิ่งพิจารณาในการเลือกรูปแบบที่ใช้ได้ด้วย

ณัฐหทัย โภคา (2557, น.18) ได้กล่าวว่า การสร้างรูปแบบมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ส่วนที่ 2 ลักษณะรูปแบบ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

Keeves (1997, pp. 386–387) กล่าวว่า รูปแบบที่จะใช้ประโยชน์ได้ ควรมีส่วนสำคัญ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวมยอด (Concept) และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Inter Relationship) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการเสาะแสวงหาความรู้ได้
4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์แบบเชื่อมโยง (Associative Relationship)

กล่าวโดยสรุป การสร้างรูปแบบ ต้องมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย เป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและข้อสมมติที่รองรับรูปแบบหลักการ และมโนทัศน์สำคัญที่เป็น พื้นฐานของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ลักษณะรูปแบบ เป็นการอธิบายด้วยรูปแบบซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติได้ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.1.3.2 การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

Willer (1967, อ้างถึงใน ชมแข พงษ์เจริญ, 2555, น. 23) กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบว่า การพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปอาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างรูปแบบและการหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและขอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

Keeves (1988, อ้างถึงใน ชมแข พงษ์เจริญ, 2555, น. 24) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์แบบเส้นตรงธรรมดาทั่วไปนั้นจะมีประโยชน์เฉพาะช่วงต้นของรูปแบบ

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

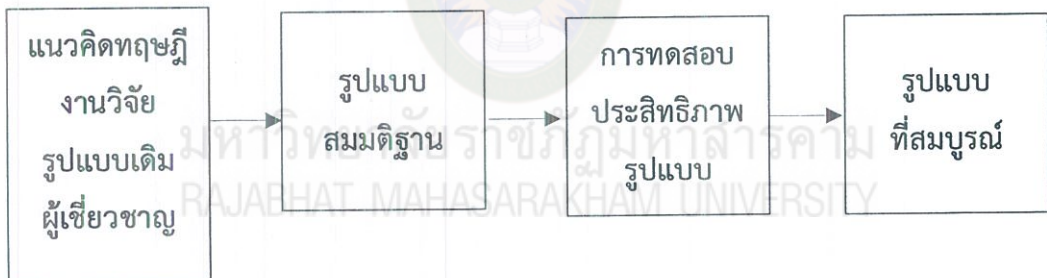
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา

บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 104-106) ได้กล่าวถึง การวิจัยเกี่ยวกับกาพัฒนารูปแบบนั้นอาจจะกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่น ๆ และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลัง ของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนั้น จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศจากการศึกษา

ค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้ อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร หรือ กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายผลได้มาก ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ช่วยพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องมีการทดสอบความเที่ยงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานมาจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ดีผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่าเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่า “การทดลองประสิทธิภาพของรูปแบบ”

ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ. ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 104-106)

ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี (2552, น.17) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในรูปแบบของสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งการสร้างหรือพัฒนารูปแบบจำลองให้ความรู้ ต้องทำการศึกษาและสร้างแบบแผนการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้รูปแบบจำลองนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการพัฒนารูปแบบนี้มีสาระสำคัญ คือ รูปแบบควรต้องมีทฤษฎีรองรับ เมื่อพัฒนารูปแบบแล้วก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบการพัฒนารูปแบบ จะมีจุดมุ่งหมายการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป โดยทั่วไปอาจแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบ และการหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.2.1 ความหมายของทรัพยากรป่าไม้

ชิตชล ผลารักษ์ (2562) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทรัพยากรป่าไม้หมายถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมของป่าทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สัตว์ป่า ของป่า ที่ดินป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร และสภาพแวดล้อมทั่วไปของป่า สิ่งเหล่านี้จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ถ้ามีการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมและสามารถทำการบำรุงรักษาสภาพให้คงอยู่เพื่ออำนวยประโยชน์ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2562) ได้กล่าวถึงทรัพยากรป่าไม้ว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์อื่น ๆ เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ถ้าป่าไม้ถูกทำลายลงไปมากๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ เมื่อป่าไม้ถูกทำลาย จะส่งผลไปถึงดินและแหล่งน้ำด้วย เพราะเมื่อเผาหรือถางป่าไปแล้วพื้นดินจะโล่งขาดพืชปกคลุม เมื่อฝนตกลงมากก็จะชะล้างหน้าดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินไป นอกจากนี้เมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมใต้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการชลประทานทำให้ทำนาไม่ได้ผลขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า

กรมป่าไม้ (2550, น. 1) ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในกฎหมายป่าไม้ของประเทศไทย สปป.ลาว ไว้ว่า ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ พืชพันธุ์ ต้นไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่าและอื่น ๆ ที่มีทั้งหมดอยู่ในเขตที่ดินป่าไม้

สรุปได้ว่า ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรต่างๆ ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งหมดที่มีในขอบเขตกำหนดเป็นพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ที่ดิน น้ำ ต้นไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า ของป่า อากาศ

2.2.2 ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามหรือความหมายของการอนุรักษ์ออกไปในมุมมองของตนเองที่แตกต่างกันไป ดังนี้

นิวัติ เรืองพานิช (2533, น. 4) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและประหยัดโดยใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเสียเปล่าน้อยที่สุดรวมทั้งการกระจายใช้ประโยชน์ให้แก่มหาชนโดยทั่วถึงกันด้วย ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่า การอนุรักษ์ ไม่ได้หมายถึง การเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่ต้องทำนุบำรุงและนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องเหมาะสมตามกลเทศะและพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด

เกษม จันทรแก้ว (2530, น. 99-100) การอนุรักษ์ป่าไม้ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไปหรืออีกความหมายคือเป็นความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคค

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2547, น. 6) ได้ให้ความหมายการอนุรักษ์ คือ การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด ซึ่งจำเป็นต้องทราบถึงตัวทรัพยากร สถานภาพ และความสามารถในการทดแทนตัวเองและเทคนิคในการที่จัดดำเนินการต่อทรัพยากรนั้นๆ ให้มีผลตามเป้าหมายคือใช้ประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนตลอดไป

ดุสิต เวชกิจ (2534, น. 24) ได้กล่าวถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ตามความต้องการอย่างต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและอนาคค การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญคือเพื่อลดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้มนุษย์รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตลอดไป และเพื่อเป็นการรักษาความสมดุลของธรรมชาติ

ชัยธรรม (2542, น. 3) กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ไม่ได้เป็นการเก็บรักษาโดยไม่นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เลย แต่เป็นการนำมาใช้อย่างประหยัด ใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อคนจำนวนมาก และเกิดความสูญเสียเปล่าน้อยที่สุด ในระยะติดต่อกันนานๆ

ทวี ทองสว่างและทัศนีย์ ทองสว่าง (2547, น. 19) ได้ให้ความหมาย การอนุรักษ์ทรัพยากรว่า การอนุรักษ์ทรัพยากร คือ การนำทรัพยากรมาใช้อย่างฉลาด ประหยัด คุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ

จากการให้ความหมายการอนุรักษ์ของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การบำรุงรักษา และการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด มีหลักการและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้มีความยั่งยืน

2.2.3 แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้ของประเทศ สปป. ลาว มาตรา 22 ถึง มาตรา 29 (กรมป่าไม้, 2550, น. 9-13) มีกิจกรรมดังนี้

มาตรา 22 การรักษาป่าไม้

การรักษาป่าไม้มีกิจกรรมดังนี้

1. การรักษาป่าป้องกัน ป่าสงวน และป่าผลิต
2. การรักษาเขตป่ายอดน้ำ
3. การรักษาพันธุ์ไม้ และของป่า
4. การป้องกัน และต้านโรคพันธุ์ไม้ และแมลง
5. การป้องกัน และต้านไฟไหม้ป่า
6. การกำจัดการถางป่าทำไร่ และตัดต้นไม้

มาตรา 23 การรักษาป่าป้องกัน

เป็นการรักษาพื้นที่ป่าไม้เพื่อป้องกันแหล่งน้ำ ป้องกันการชะเซาะเขื่อนของดิน เขตยุทธศาสตร์ป้องกันชาติ ป้องกันภัยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ ป่าป้องกันแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ

1. เขตหวงห้ามเด็ดขาด เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ที่มีความลาดชันสูงกว่า 35 องศา เขตต้นกำเนิดของสายน้ำ ป่าเลียบแคมน้ำ ป่าเลียบเส้นทาง และ เขตอื่นที่มีความเสี่ยงสูงต่อสิ่งแวดล้อม ในเขตนี้ต้องได้รับการรักษาอย่างเข้มงวด และไม่อนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การถางป่าทำไร่ การตัดไม้ การทำลายป่าไม้ การเผาป่า การเคลื่อนย้ายต้นไม้ การตัดไม้ทำฟืนนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในพื้นที่ป่าไม้ เข้าไปตั้งบ้านเรือน ก่อสร้างกิจกรรมอื่น ๆ อีกทั้งการขุดคันดิน หิน บ่อแร่ และเก็บของป่า ยกเว้นแต่กรณีที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 70 ของกฎหมายป่าไม้

2. เขตการนำใช้ เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในเขตนี้ต้องได้รับการรักษาเหมือนกับเขตหวงห้ามเด็ดขาด แต่อนุญาตให้ประชาชนนำใช้ไม้ และผลผลิตป่าไม้ตามแผนจัดสรร

มาตรา 24 การรักษาป่าสงวน

การรักษาป่าสงวนเป็นการรักษาป่าไม้ให้ให้สมบูรณ์ เพื่อรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ชีวะ นานาพันธุ์ ระบบนิเวศ ให้มีคุณค่าทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ป่าสงวนแบ่งออกเป็น 4 เขต คือ

1. เขตหวงห้ามเด็ดขาด

เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นเขตถิ่นที่อยู่อาศัย เขตทำกิน และขยายพันธุ์ของสัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่มีพันธุ์พืชหลายชนิด ในเขตนี้ไม่อนุญาตให้ดำเนินกิจการป่าไม้ เก็บผลผลิตจากป่า รวมทั้งการเข้าไปในเขตดังกล่าวอย่างเด็ดขาดโดยไม่ได้รับอนุญาต และห้ามไม่ให้เคลื่อนย้ายพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ ยกเว้นกรณีที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 70 ของกฎหมายป่าไม้

2. เขตจัดการ การนำใช้

เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่ติดหรือใกล้เคียงกับเขตหวงห้ามเด็ดขาด เขตนี้ต้องได้รับการคือกับเขตหวงห้ามเด็ดขาด แต่อนุญาตให้ประชาชนเข้าไปนำใช้ไม้ และผลผลิตจากป่าไม้ตามแผนจัดสรร

3. เขตเชื่อมต่อ

เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาทางเดินของสัตว์ระหว่างป่าสงวนด้วยกัน หรือป่าสงวนกับป่าอื่น ๆ ในเขตนี้ไม่อนุญาตตัดไม้ ดำเนินกิจการป่าไม้ และกิจการอื่น ๆ ที่เป็นการกีดขวางและทำลายทางเดินของสัตว์

4. เขตกันชน เป็นการจัดสรรพื้นที่ป่าไม้เพื่อป้องกันการทำลายป่าสงวน

มาตรา 25 การรักษาป่าผลิต

การรักษาป่าผลิตเป็นการรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้สมบูรณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ และแก้ไขความยากจนของประชาชน การรักษาป่าผลิตมีเนื้อหา ดังนี้

1. กำหนดของเขตป่าผลิตให้ชัดเจน

2. สำรวจและจัดสรรป่าผลิตเป็นเขตสงวนและเขตพัฒนา เช่น เขตป่าไม้เพื่อป้องกันแหล่งน้ำ สิ่งแวดล้อม เขตป่าไม้เพื่อสงวนไว้สำหรับการศึกษาค้นคว้า เขตที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม เขตฟื้นฟูป่า และเขตที่สามารถขุดค้นไม้และของป่าได้

3. วางแผนการ และกำหนดมาตรการในการรักษา และการพัฒนา เช่น แผนการรักษาเขตสงวนและเขตป้องกันแหล่งน้ำรวมทั้งสิ่งแวดล้อม แผนการฟื้นฟูป่า และแผนการขุดค้นไม้

4. ปฏิบัติการรักษาเขตป่าผลิตตามแผนการ และมาตรการที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการเข้าร่วมของประชาชนท้องถิ่น

5. การขุดต้นไม้ และของป่า ให้ปฏิบัติตามขั้นตอน และ ระเบียบกฎหมายอย่างเข้มงวด

6. ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลอย่างเป็นระบบ

7. กำหนด และปฏิบัติระเบียบ กฎหมาย มาตรการ ในการรักษาป่าผลิต
มาตรา 26 กานรักษาเขตป่ายอดน้ำ

การรักษาเขตป่ายอดน้ำ เป็นการรักษาดันกำเนิดของสายน้ำ และแหล่งน้ำ รัฐบาลมอบให้กระทรวงกลาโหมและป่าไม้ (กระทรวงเกษตร และป่าไม้) กำหนดเขตป้องกันป่ายอดน้ำ วางแผนการ และกำหนดมาตรการในการรักษา โดยสมทบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์การปกครองท้องถิ่น การรักษาเขตป่ายอดน้ำมีเนื้อหาดังนี้

1. การสำรวจสภาพป่าไม้ในเขตป่ายอดน้ำ

2. กำหนดขอบเขตป่ายอดน้ำ

3. วางแผนการหรือโครงการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูป่าไม้ โดยสมทบกับหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

4. ออกระเบียบ และกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์อย่างเข้มงวด เช่น ไม้ให้ตัดไม้ หรือขุดต้นไม้ ไม้ให้ถางป่าทำไร่ ไม้ให้เผาป่า ไม้ให้เข้าไปตั้งบ้านเรือน ไม้ให้ดำเนินธุรกิจ และกิจการต่าง ๆ ในเขตดังกล่าว

5. การเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่จำเป็น

มาตรา 27 การรักษาพันธุ์ไม้ และของป่า

การรักษาพันธุ์ไม้และของป่า โดยเฉพาะ ชนิดที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ เช่น ไม้ประดู่ ไม้พะยุง ไม้โล่งแรง และอื่น ๆ ที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อการขยายตัว และให้มีความสมบูรณ์ขึ้น การรักษาพันธุ์ไม้และของป่ามีเนื้อหาดังนี้

1. การสำรวจชนิดพันธุ์ไม้และของป่า

2. การกำหนดเขตแหล่งพันธุ์ ขึ้นบัญชี และขึ้นทะเบียนพันธุ์ไม้ และของป่า

3. การวางแผนการอนุรักษ์ โดยมีการเข้าร่วมของประชาชนท้องถิ่น

4. การออกและปฏิบัติกฎหมาย มาตรการ การอนุรักษ์และการนำใช้

5. การเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่จำเป็น

มาตรา 28 การป้องกันและต้านโรคพันธุไม้ และแมลง

การป้องกัน การต้าน โรคพันธุไม้และแมลง เพื่อป้องกันไม่ให้โรคพันธุไม้และแมลงเกิดขึ้น การระบาด และแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ การป้องกัน การต้าน โรคพันธุไม้และแมลงมีเนื้อหาดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลการเกิดและการระบาดของเชื้อโรค และแมลง
2. การปฏิบัติการป้องกัน และควบคุมการระบาดของโรคพันธุไม้และแมลงในเขตป่าของตน
3. การกำหนดเขตปลอดเชื้อโรค และเขตป้องกัน
4. สร้างศูนย์วิจัยการป้องกัน และต้านโรคพันธุไม้และแมลง ออกใบรับรองการจัดการการผลิต การแจก และการนำใช้พันธุ์ไม้ไม่มีเชื้อโรค
5. ไม่อนุญาตนำเข้าและเคลื่อนย้ายพันธุ์ไม้ที่มีเชื้อโรคและแมลงอย่างเข้มงวด
6. การเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่จำเป็น

มาตรา 29 การป้องกันและต้านไฟไหม้ป่า การกำจัดการถางป่าทำไร่ และการขุดต้นไม้ การป้องกันและการต้านไฟไหม้ป่า เป็นการป้องกันป่าไม้และทรัพยากรป่าไม้ ไม่ให้ถูกทำลายด้วยอัคคีภัย การป้องกันและการต้านไฟไหม้ป่ามีเนื้อหาดังนี้

1. การออกกระเบียบและมาตรการที่จำเป็นในการป้องกันและต้านไฟไหม้ป่า
2. โฆษณาอบรมประชาชนให้เห็นภัยอันตรายและสาเหตุของไฟไหม้ป่า และหลีกเลี่ยงการกระทำที่พาให้เกิดไฟไหม้ป่า เช่น การเผาทุ่งหญ้า การเผาไร่ การก่อไฟในป่า และการทิ้งก้นบุหรี่ในป่า
3. การวางแผนป้องกันไฟไหม้ป่า
4. เมื่อเกิดไฟไหม้ป่าต้องระดมพาหนะ อุปกรณ์ แรงงาน จากทุกภาคส่วน เข้าในการดับไฟ ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายการป้องกันและต้านอัคคีภัย
5. การเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่จำเป็น

ราชรี ภารา (2540) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ป่าไม้สามารถกระทำดังนี้

1. การกำหนดนโยบายป่าไม้แห่งชาติ
- นโยบายป่าไม้แห่งชาติ มีอยู่ 20 ข้อที่สำคัญ คือ การกำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการและการพัฒนาป่าไม้ในระยะยาว

2. การปลูกป่า

เป็นการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างหนึ่ง เมื่อป่าไม้ในพื้นที่ถูกตัดฟันลงไม่ว่ากรณีใดก็ตาม นโยบายการรักษาป่าไม้จะกำหนดให้มีการปลูกป่าขึ้นทดแทนและส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าทุกรูปแบบ

3. การป้องกันไฟไหม้ป่า

ไฟไหม้ป่าถือว่าเป็นอันตรายร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับป่าไม้การฟื้นฟูกระทำได้อย่างมาก ไฟไหม้ป่าเกิดจากการกระทำของมนุษย์ จากความประมาทเลินเล่อ ทำให้ต้นไม้บางส่วนอาจตาย บางส่วนอาจชะงักการเจริญเติบโต และบางแห่งอาจตายหมด หากเกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนพืชหมดโอกาสแพร่พันธุ์ได้

4. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า

การบุกรุกการทำลายป่าไม้ในปัจจุบัน จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น การป้องกันทำได้ โดย การทำหลักเขตป้ายหรือเครื่องหมายให้ชัดเจนเพื่อบอกให้รู้ว่า เป็นเขตป่าประเภทใด การแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดอยู่ที่ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นไปด้วยความเที่ยงตรง เอาจริงเอาจัง และมีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพและหน้าที่ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายและพระราชบัญญัติป่าไม้อย่างเคร่งครัดจะสามารถป้องกันการทำลายป่าในทุกรูปแบบได้

5. การใช้วัสดุทดแทนไม้

ในการก่อสร้างต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน หรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่เคยใช้ไม้ดั้งเดิม เช่น การสร้างสะพานเพื่อทดแทนสะพานเก่าที่ชำรุด ควรจะใช้เหล็กทำสะพานให้รวดเร็วชั่วคราว ก่อนจะมีสะพานใหม่ที่ถาวรและสร้างได้ด้วยวัสดุอื่นแทนไม้

6. การใช้ไม้อย่างมีประสิทธิภาพ / ประหยัด

เป็นการนำเนื้อไม้มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยใช้ทุกส่วนของต้น เช่น ไม้ที่เหลือจากการแปรรูป นำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างแล้วสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบทำไม้อัด ไม้ปาร์เก้ ชิปบอร์ด (Chip board) ไม้ประสาน (Particle board) ทำเครื่องใช้ขนาดเล็ก เช่น แจกัน ที่เขียนหรือของชำร่วย เป็นต้น ส่วนไม้ที่นำมาแปรรูปเพื่อใช้ในการก่อสร้างหรือเพื่อการอื่น ควรปรับปรุงคุณภาพไม้ ก่อนนำมาใช้ประโยชน์ เช่น การอบน้ำยาไม้อบแห้งเพื่อยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานออกไป

7. การพยายามนำไม้ที่ไม่เคยใช้ประโยชน์มาใช้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (2562) มีคือ

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประการแรกต้องเริ่มจากตัวเราในการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่มนุษย์ทั้งหลาย ควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพปกติ รักษาต้นน้ำลำธารพรรณพฤษชาติและสัตว์ป่า อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ได้บริโภคใช้สอย ประกอบอาชีพด้านการทำป่าไม้ เก็บของป่าด้านอุตสาหกรรม การผลิตไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ใช้วัตถุดิบจากไม้และของป่าแต่สภาพปัจจุบันประชากรไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ลักลอบตัดไม้ ป้อนโรงงานอุตสาหกรรมและเผาถ่าน อีกทั้งยังมีการก่อสร้างถนนสร้างเขื่อนทำให้มีการตัดไม้โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้จึงมีเนื้อที่ลดลงตามลำดับ และบางแห่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม

2. วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีหลายวิธี ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 จำแนกประเภทของประโยชน์จากเนื้อที่ป่าไม้ให้ชัดเจนว่า เนื้อที่ป่าใดควรจะใช้ประโยชน์ เพื่อจัดเป็นป่าประเภทใด เป็นการป้องกันภัย หรือป่าสาธารณะประโยชน์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าต้นน้ำลำธาร เป็นป่าผลิตผลทางไม้ หรือเพื่อประโยชน์ทางอ้อมอื่นๆ ก็ให้รีบดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ

2.2 วางมาตรการอย่าง เข้มงวด ต่อการรักษาป่าถาวร เจ้าหน้าที่ป่าต้องหมั่นออกตรวจตราปราบปราม เพื่อป้องกันการบุกรุกแผ้วถางป่า และการทำไม้เถื่อน

2.3 เร่งประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในพื้นที่ดำเนินการสำรวจเรียบร้อยแล้ว ไม่ควรปล่อยให้เนิ่นนานออกไป จะทำให้ยากแก่การควบคุม เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล

2.4 ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติที่ล้าสมัย บทลงโทษที่เบาเกินไป ควรจะเพิ่มให้หนัก ให้เหมาะสมกับภาวะของบ้านเมือง

2.5 เกี่ยวกับกรณีชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามภูเขาสูง ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร ควรดำเนินการอพยพ ลงมาสู่ที่ราบ เพื่อป้องกันการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร และป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ควรกำหนดบริเวณให้ชาวเขาอาศัยเป็นแหล่งทำมาหากิน ควบคุมไม่ให้มีการทำไร่เลื่อนลอย

2.6 ฝึกอบรมปลูกสร้างสวนป่า ในพื้นที่ที่ถูกทำลาย หรือ เป็นป่าเสื่อมโทรม เพื่อให้ได้ผลผลิตไว้ใช้ในอนาคต ช่วยป้องกันการพังทลาย และการสูญเสียหน้าดิน

2.7 ควรทำนุบำรุงป่าธรรมชาติ ที่ยังมีสภาพดี ให้เป็นป่าไม้ที่ดี มีค่ายิ่งขึ้น โดยการปลูกต้นไม้ที่มีค่าแซมระหว่างในที่ว่าง การรักษาป่าธรรมชาติ ช่วยป้องกันธรรมชาติไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมากและไม่ทำให้สูญเสียระบบนิเวศอีกด้วย การป้องกันรักษาป่าธรรมชาติ จึงดีกว่าการปลูกป่าขึ้นใหม่หลังจากตัดไม้หมดแล้ว

2.8 ชะลอการเปิดป่าให้ซาลงไป โดยการหาวิธีการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นให้เพียงพอกับความต้องการของพลเมือง โดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ เช่นการใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่ดิน

2.9 ส่งเสริม และเผยแพร่การวางแผนครอบครัวแก่ราษฎร เพื่อลดอัตราการเพิ่มของพลเมือง ซึ่งช่วยลดปัญหาการไม่มีที่ทำกิน จะได้ไม่บุกรุกป่า

2.10 ปฏิรูปที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงฐานะ อาชีพ กิจการ ขนาดของครอบครัวราษฎร ในการครอบครองที่ดิน

กรมป่าไม้ (2538, น. 5 ; อ้างใน สุรชัย เชื้อข้าวซ้อน. 2552, น. 39) ได้กำหนดวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

1. ป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ให้ได้โดยเด็ดขาด เช่น การโค่นถางเพื่อให้เป็นที่ทำการเพาะปลูก โดยเฉพาะการถางโค่นเพื่อทำไร่เลื่อนลอย พื้นที่ซึ่งใช้เพาะปลูกอยู่เดิมที่สูญเสียไปหรือไม่ก็ถูกทิ้งไปหาที่ใหม่ซึ่งไม่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทางที่ดีควรจะพยายามปรับ ปรง ดินที่เดิมให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นดีกว่าไปหาสิ่งใหม่ที่ไม่จำเป็น

2. ป้องกันการลักลอบตัดไม้ และการโค่นไม้เพื่อการค้าและอื่น ๆ ที่ทำออกเกินกำลังการผลิตของป่า เช่น นำไปแปรรูปเพื่อก่อสร้าง ทำถ่าน ไม้ฟืน ทำหมอนรถไฟ ทำกระดาษ ป่าไม้ในประเทศไทยถูกทำลายไปเพราะกิจการค้านั้นมีจำนวนมากมาย การลักลอบตัดไม้ซึ่งยังดำเนินอยู่เรื่อย ๆ ขณะนี้เป็นภัยอย่างร้ายกาจซึ่งทางป่าไม้จำเป็นต้องหาวิธีการควบคุม

3. ป้องกันความเสียหายที่เกิดจากไฟป่าทั้งที่เกิดเองโดยธรรมชาติและเกิดจากน้ำมือมนุษย์ เช่น ทิ้งก้นบุหรี่ เเผาถางวัชพืช เป็นต้น

4. ทำการป้องกันแมลงและเชื้อโรคที่เกิดจากป่า

5. ทำการป้องกันความเสียหายเนื่องจากนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในป่า การนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในป่ายังมีอยู่ ตามปกติวิสัยสัตว์ป่าบางชนิดก็เล็มหญ้าในป่าเป็นอาหารอยู่แล้ว เช่น วัว ควาย กวาง เก้ง ฯลฯ การนำสัตว์ไปเลี้ยงถ้ารู้จักปฏิบัติให้ถูกต้องก็เป็นประโยชน์อยู่บ้าง โดยให้สอดคล้องกับฤดูกาลที่มีหญ้าอุดมสมบูรณ์และจำนวนสัตว์ต้องไม่มากเกินไปนัก

6. ปรับปรุงวิธีการตัดไม้ การตัดไม้เพื่อสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ป่าไม้มีหลายวิธี เมื่อรวมความแล้วก็มุ่งที่จะเกิดผลดีแก่การอนุรักษ์

7. การใช้ไม้อย่างประหยัดคุ้มค่า

สุภาณจน์ รัตนเลิศนุสรณ์ (2546, น. 118) ได้เสนอหลักการสำคัญในการอนุรักษ์ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การถนอม เป็นการดำเนินการเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่คงสภาพเดิมอยู่ ได้ทั้งปริมาณและคุณลักษณะต่อเนื่องยาวนานที่สุด

2. การบูรณะฟื้นฟู เป็นการดำเนินการเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากเหตุการณ์ต่างๆ ให้กับคืนสู่สภาพเดิมหรือเกือบคงเดิม

3. การนำมาใช้ใหม่ เป็นการหมุนเวียนวัสดุบางชนิดที่มีอย่างจำกัด และมีคุณลักษณะที่เหมาะสมที่จะปรับสภาพหมุนเวียนกลับมาใช้ได้อีก เช่น เศษโลหะ กระดาษ วัสดุสังเคราะห์ต่างๆ

4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน เป็นการปรับปรุงทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติให้มีศักยภาพสูงขึ้น และลดข้อจำกัดที่มีอยู่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบต่างๆ

5. การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน เป็นการนำเอาวัสดุอื่นมาใช้ทดแทนทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด และหายาก เช่น การนำพลาสติกแข็งมาใช้แทนเหล็กได้เช่นกัน

6. การสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น เนื่องจากทรัพยากรบางชนิดมีจำนวนจำกัด หายาก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชากรได้ จึงได้มีการค้นหาทรัพยากรธรรมชาติที่ยังหลงเหลืออยู่ภายในผิวโลกมาใช้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชน เช่น แหล่งแร่ธาตุ แหล่งประมงทะเล เป็นต้น

7. การประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้

จากแนวความคิดและหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การกำหนดเขตสงวน 3) การกำหนดเขตฟื้นฟูป่า 4) การปลูกป่า 5) การป้องกันไฟไหม้ป่า 6) การป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ 7) การใช้วัสดุทดแทนไม้ และ 8) การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

2.3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.1.1 ความหมายของความรู้

ความรู้เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของบุคคล ในการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ การที่บุคคลมีความรู้มีความเข้าใจที่ดี ก็จะไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมายของความรู้ไว้ดังนี้

ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 57) กล่าวว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ที่ได้รับจากประสบการณ์ การศึกษาค้นคว้า การสังเกต การสะสมไว้ สามารถจำได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา ความรู้เป็นสิ่งที่ศึกษาได้จากการเรียนรู้หลายวิธีที่สามารถทำให้ผู้เรียนรู้ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สถานที่ โดยมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์สะสมไว้เป็นความจำได้

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2530, น. 130) กล่าวว่า ความรู้ คือ การรับรู้ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา จากรายงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ ระลึกได้ โดยได้ยิน การมองเห็น การสังเกต หรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ คือเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว การเรียนรู้จากสังคม ความรู้ในขั้นนี้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

ประมวล พูนสังข์ (2536, น. 12) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือค้นคว้า หรือเป็นความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ (2537, น. 77) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะได้โดยการนึกได้ หรือโดยการมองเห็น การได้ยิน เช่น ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้างวิธีแก้ปัญหา กฎต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น

วรารณณ์ รุจิวิวัฒน์กุล (2543, น. 44) กล่าวว่า ความรู้ คือ ข้อมูลสารสนเทศ ผสมผสานกับประสบการณ์

Bloom (1971, p. 355) กล่าวว่า ความรู้ เป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือเนื้อหาความคิด (Ideas) ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insights) หรือความสามารถเชื่อมโยง

ความคิดเข้ากับเหตุการณ์ การประเมินความรู้ หมายถึง การประเมินการเปลี่ยนแปลงจากความรู้เดิมใน 2 แนวด้วยกัน คือ เนื้อหาที่เรียน และทักษะในการใช้เนื้อหาความรู้

Good (1973 , p. 71) ได้ให้ความหมาย ว่า ความรู้ เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่าง ๆ

The Lixicon Webster (1977, p. 435) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้าง ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับ สถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

จากความหมายที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้ สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และหลักการ ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ผ่านการเล่าเรียน การศึกษาค้นคว้า การสังเกต ประสบการณ์ และการถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆ มีการสะสมไว้ สามารถจำได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา

2.3.1.2 ระดับของความรู้

Bloom (1971, p. 355) ได้แบ่งพฤติกรรมด้านความรู้ หรือความสามารถทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็น 6 ระดับ เรียงจากพฤติกรรมชั้นง่ายไปสู่ชั้นยาก ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้น โดยบุคคลอาจจะเพียงแค่จำได้นึกได้ หรือโดยการมองเห็นได้ยื่ยก็อาจจะจำได้ เช่น การรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้างวิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมขั้นนี้ไม่ได้ใช้ความคิดที่ซับซ้อน หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมขั้นที่สูงขึ้น มาจากความรู้ ความจำ บุคคลจะสามารถจดหมวดหมู่การรับรู้ได้ แลงได้ อธิบายได้ คาคคะเนได้

3. การนำความรู้ไปใช้ (Application) เป็นพฤติกรรมความรู้ขั้นสูงขึ้นไปอีก ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถ หรือทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เช่น การแปลความหมายได้ ดัดแปลงได้ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถแยกส่วนประกอบย่อย ๆ ของส่วนรวมออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้เข้าใจส่วนรวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็นชั้นย่อยๆ 3 ชั้นด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 สามารถแยกองค์ประกอบของปัญหา หรือสภาพการณ์ออกเป็น ส่วนๆ เพื่อทำความเข้าใจกับส่วนประกอบต่าง ๆ ให้ละเอียด

ขั้นที่ 2 สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแนชัดระหว่างส่วนประกอบ เหล่านั้น

ขั้นที่ 3 สามารถมองเห็นหลักของการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบ ที่รวมกันเข้ากับปัญหาหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่าง ความสามารถในการวิเคราะห์ เช่น คำนวณออกมาได้ ตรวจสอบได้ วิเคราะห์ได้ เป็นต้น

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถนำเอา ส่วนประกอบย่อย ๆ หลายส่วนมารวมกันเข้าเป็นส่วนรวม ซึ่งมีโครงสร้างที่แนชัด โดยทั่วไป จะเกี่ยวข้องกับการนำเอาประสบการณ์เก่าและใหม่มาเชื่อมโยงกันแล้วสร้างแบบแผนหรือ หลักปฏิบัติ เช่น วางแผนได้ ประกอบได้ จัดตั้งได้ ออกแบบได้ บริหารได้ เป็นต้น

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าต่อความรู้ หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเปรียบเทียบได้ วัดได้ จัดอันดับได้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ระดับของความรู้แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ตามพฤติกรรมด้านความรู้ หรือ ความสามารถทางด้านพุทธิพิสัย คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ความเข้าใจ (Comprehension) 3) การนำความรู้ไปใช้ (Application) 4) การวิเคราะห์ (Analysis) 5) การสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6) การประเมินผล (Evaluation)

2.3.1.3 การวัดปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การวัดปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้มีนักวิจัยหลายท่าน ได้ศึกษาไว้ ดังนี้

พิมพา ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ได้สร้างเครื่องมือ วัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นข้อสอบแบบเลือกคำตอบ

ราตรี นินละเอียด กิติชัย รัตนะ และวิชา นิยม (2558, น. 22-32) ศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่า ศาลา อำเภอนาทวี จังหัดนครศรีธรรมราช ได้สร้างเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ เป็นข้อสอบแบบเลือกคำตอบ

สำรวย สุดเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระเนง

อำเภอยางตลาด และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สร้างเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นข้อสอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผนิกุล อู่ยสกุล (2556, น. 160–161) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สร้างเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นข้อสอบแบบเลือกคำตอบ

สุชาวลี ชูเอน (2555, น. 49–52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ได้สร้างเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นข้อสอบแบบเลือกคำตอบ

ในการวัดตัวแปรความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด ของ ผนิกุล อู่ยสกุล (2556, น. 160–161) มาปรับใช้ซึ่งครอบคลุมคุณสมบัติของความรู้ ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ผลร้ายที่เกิดจากการทำลายป่าไม้ หลักการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กฎระเบียบและกฎหมายในการคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อที่เป็นข้อสอบแบบเลือกคำตอบ 2 ตัวเลือกโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบข้อความที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

2.3.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พิมพ์ ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำดังกล่าว ได้แก่ อาชีพหลัก ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ การได้รับฝึกอบรม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

ราตรี นินละเอียด กิตชัย รัตนะ และวิชา นิยม (2558, น. 22–32) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้สุทธิต่อเดือน ระยะเวลา การตั้งถิ่นฐาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำรวจ สุดเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยักษ์เม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้

ผนิกุล อุยสกุล (2556, น. 93-106) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอยักษ์เม็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อายุ สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพสมรส อาชีพ การได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุชาวลี ชูเอน (2555, น. 49-52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอยักษ์เม็ก จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ โดยเพศ สถานภาพในชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน
2. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่นด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน และส่งผลโดยอ้อม ผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.3.2.1 ความหมายการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

นักจิตวิทยาทางการศึกษา และนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย การรับรู้ และการสื่อสาร เอาไว้ ดังนี้

จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ (2526, น. 86) กล่าวว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคลเข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิม หรือความรู้สึกเดิมออกเป็นความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นได้โดยจิตใจของตนเอง

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549, น. 62) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าการรับรู้ หมายถึง อากาสัมผัสที่มีความหมาย (Sensation) และการรับรู้เป็นการแปลความ หรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายอันเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจ

จินดา แขวงเมือง (2541, น. 24) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่าการรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางความคิดของบุคคลต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้นอันเนื่องจากการมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ โดยการแปลความสิ่งที่สัมผัสให้มีความหมาย ซึ่งสามารถวัดได้โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคล นั้น ๆ

Roger (1983, อ้างถึงใน ชลพกา เศรษฐพิทยากุล, 2548, น. 43) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ความคิดข่าวสารถูกส่งจากแหล่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสารด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับข่าวสาร โดยที่ผลของการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ เปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร

องค์ประกอบที่จำเป็นในการสื่อสารจะมีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. ผู้ส่งข่าวสาร (Source, Sender, Originator) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่เป็นผู้ให้ข่าวสารเป็นต้นตอของข่าวสาร ผู้ส่งข่าวในด้านสื่อสารมวลชน
2. ตัวข่าวสาร (Message) หรือข้อมูล (Information) ได้แก่ ข้อเท็จจริง แนวคิด สัญลักษณ์ ความรู้สึก อารมณ์ ฯลฯ ทั้งที่เป็นถ้อยคำ ภาษาและที่ไม่ใช่ถ้อยคำภาษา
3. ช่องทาง (Channel) หรือสื่อ (Media) หมายถึง ช่องทางหรือสิ่งที่ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสารเป็นไปได้อย่างสะดวกและถูกต้องตามความชัดเจนตามความประสงค์ของผู้ส่ง

ข่าวสารได้แก่ เครื่องมือที่ทำให้ผู้รับสารมองเห็น ได้ยิน และสัมผัสกับข่าวสารมากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นการอธิบาย เขียนจดหมาย โทรศัพท์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

4. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) บุคคลผู้ได้รับข่าวสารที่ผู้ส่งข่าวสารส่งมาให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน ตามปกติเมื่อผู้รับสารได้รับสารแล้วจะมีปฏิกิริยาเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กระบวนการสื่อความหมายจะได้ผลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้รับข่าวสารด้วย ถ้าผู้รับข่าวสารไม่สนใจ ไม่ตั้งใจที่จะดู ฟัง และรับข่าวสาร การสื่อความหมายก็จะไม่ได้ผลหรือสื่อความหมายในทางที่ผิด (สงวนศรี วิรัชชัย อ่างถึงใน ชลผกา เศรษฐพิทยากุล, 2548, น. 89)

ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 61) สรุปไว้ว่า การรับรู้ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การสื่อสาร ทศนคติ และความคาดหวังของผู้สื่อสาร ซึ่งการรับรู้ของแต่ละคนแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ โดยผ่านสื่อซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับข่าวสารอันจะก่อให้เกิดความสนใจ เข้าใจ และยอมรับในที่สุด

สรุปได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคลเข้ามาจัดระเบียบ และให้ความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิม หรือความรู้สึกเดิมออกเป็นความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ เปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร

2.3.2.2 การวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

การวัดปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ พิมพา ผ่องศรี (2557, น. 84) สำรวัย สุดเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ฝนกุล อ๋อยสกุล (2556, น. 93-106) สุชาวลี ชูเอน (2555, น. 49-52) สุวิชาณ สุวรรณาคะ (2552, น. 75-77) และบุญลือ อ่องตัว (2552, น. 259-265) มาปรับใช้ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พิมพา ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ตาง-แม่คำปาง อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำดังกล่าว ได้แก่ อาชีพหลัก ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ การได้รับฝึกอบรม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

สำรวจ สุตเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยะเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้

ผนิกุล อุษสกุล (2556, น. 93-106) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอยะเม็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อายุ สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพสมรส อาชีพ การได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุชาวลี ชูเอน (2555, น. 49-52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ โดยเพศ สถานภาพในชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น ด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน และส่งผลโดยอ้อม ผ่านปัจจัยแรงจูงใจและปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

2.3.3.1 ความหมายของความแรงจูงใจ

Loundon and Bitta (1988, อ้างถึงใน ฌ็องส์พัซซ์ ลาภบำรุงวงศ์, 2562, น. 162) ได้ให้ความหมาย แรงจูงใจ หมายถึง ภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลังทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมาย ที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในภาวะสิ่งแวดล้อม

Walter (1978) ได้ให้ความหมาย แรงจูงใจ หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวบุคคลมีผลทำให้บุคคลต้องกระทำหรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แรงจูงใจเป็นเหตุของการกระทำ (ฌ็องส์พัซซ์ ลาภบำรุงวงศ์, 2562, น. 163)

สุพิน เดชาคุปต์ (2536, น. 68) ได้สรุปความหมายเกี่ยวกับแรงจูงใจว่าเป็นพลังอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ตอบสนองสิ่งที่ป็นจุดประสงค์หรือความต้องการได้

กัลยาณี สนิธิสุวรรณ (2542, น. 9) ได้สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันภายในตัวบุคคลอันเกิดจากแรงปรารถนาและความต้องการที่กระตุ้นให้กระทำพฤติกรรมบางอย่างอย่างหนึ่งหรือยับยั้งไม่ให้กระทำพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลงตามเป้าหมายด้วยความเต็มใจ

วัฒนา ศรีสม (2542, น. 7) ได้ให้ความหมาย แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง สิ่งกระตุ้นหรือแรงผลักดันโดยปัจจัยต่างๆจนก่อให้เกิดความพยายามและความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้ดีด้วยความเต็มใจและให้บรรลุผลสำเร็จได้

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2542, น. 72) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจในการทำงานว่าเป็นการกระตุ้นชี้แนะและควบคุมความตั้งใจของบุคคลที่จะทำงาน

ฌ็องส์พัซซ์ ลาภบำรุงวงศ์ (2562, น. 163) ได้สรุปว่า การจูงใจ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจ ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของเป้าหมายที่ต้องการ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดัน แรงกระตุ้น ที่เกิดจากความ ต้องการ ความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนอง ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในการทำงาน

2.3.3.2 ประเภทของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งลักษณะของแรงจูงใจออกเป็นประเภทใหญ่ๆ (แรงจูงใจ-วิกิพีเดีย, 2562, ออนไลน์) ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจฉับพลัน (Aroused Motive) คือแรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม ออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) คือแรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อย ๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลาใดเวลาหนึ่งต่อ

กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายในตัวของบุคคลผู้นั้น และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก

กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิวโหย, กระจายเหือด แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) คือแรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

สุภานี สฤกษ์วานิช (2549, น. 197) กล่าวว่า แรงจูงใจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แรงจูงใจทางสรีระวิทยา แรงจูงใจด้านนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ การพักผ่อน และปราศจากโรค เป็นต้น เราสามารถวัดระดับความต้องการทางสรีระได้จากการสังเกตพฤติกรรมการกระทำของคนเรา

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา มีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทางสรีระวิทยา เพราะจำเป็นในการดำเนินชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยในด้านจิตวิทยา คือ ทำให้สุขภาพจิตดีและสดชื่น แรงจูงใจประเภทนี้ประกอบด้วย
  - 2.1 ความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม
  - 2.2 ความต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากผู้อื่น

3. แรงจูงใจทางสังคมหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจประเภทนี้มีจุดเริ่มต้นส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมในอดีตของแต่ละบุคคล และเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา ตัวอย่าง แรงจูงใจทางสังคมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตได้แก่
  - 3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motives) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดีและประสบผลสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ได้รับการ

ส่งเสริมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก จากการศึกษาวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะมีความต้องการสำเร็จในชีวิตสูง การฝึกให้บุคคลมีความต้องการความสำเร็จหรือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จึงมักเริ่มจากครอบครัวเป็นสำคัญ

3.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affinitive Motive) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการเอาใจใส่และความรักจากบุคคล

3.3 แรงจูงใจต่อการยอมรับนับถือตนเอง (Self Esteems) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลปรารถนาต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบุคคลโดยทั่วไป ต้องการได้รับการยกย่องจากสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับนับถือตนเอง

กล่าวโดยสรุป แรงจูงใจ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) แรงจูงใจทางสรีระวิทยา เป็นแรงจูงใจด้านนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ 2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากภายในของตัวบุคคลและมีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทางสรีระวิทยา เพราะจำเป็นในการดำเนินชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยในด้านจิตวิทยา คือ ทำให้สุขภาพจิตดีและสดชื่น และ 3) แรงจูงใจทางสังคมหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจประเภทนี้มีจุดเริ่มต้นส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมในอดีตของแต่ละบุคคล และเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา

2.3.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจ

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2539, น. 132-133) ได้สรุปถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ ดังนี้

1. เกิดความต้องการของร่างกายหรือเรียกว่า ความต้องการมูลฐาน เป็นความต้องการอันเกิดจากสภาวะภายในร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงสารบางอย่างที่ร่างกายสร้างขึ้น กลายเป็นสภาพขาดหรือเกินเกิดขึ้น สภาพเช่นนี้เรียกว่า การขาดสมดุล เช่น ความหิว ความกระหาย ความเจ็บปวด ความหนาว เป็นสภาพที่ทำให้เกิดความขาด ร่างกายจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดเหล่านั้นออกไป ถ้าร่างกายเปรียบเสมือนรถยนต์ แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพลังก็เปรียบได้กับเครื่องยนต์ แรงจูงใจที่ทำหน้าที่นำร่างกายไปในทิศทางที่ต้องการ คือ ล้อและพวงมาลัยที่จะนำรถไปสู่จุดหมายปลายทางหรือสิ่งสนองความต้องการนั้น เรียกว่า เครื่องล้อ เช่น อาหาร น้ำ ราววัลก็เป็นเครื่องล้อในการจูงใจได้

2. แรงขับทางสังคมมีความสำคัญกว่าแรงขับทางร่างกาย เด็กที่ขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง เด็กที่ประสบความผิดหวังจะเป็นปัญหาที่รุนแรงกว่าเด็กที่

ขาดอาหารอดมือกินมือ แรงขับทางสังคมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในวัฒนธรรมแต่ละแห่ง อยากรที่จะแบ่งให้ชัดเจนว่ามีประเภทใดบ้าง นอกจากนี้ยังเกิดปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สังคมต่างกันทำให้เกิดการเรียนรู้ต่างกัน พฤติกรรมของสมาชิกในสังคมหนึ่งจึงต่างกับอีกสังคมหนึ่ง แม้แต่ในสังคมเดียวกันก็มีความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 แรงขับอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างกันได้ เช่น คนที่ไม่ชอบหน้าเพื่อนบางคน อาจมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งทำร้าย แต่บางคนอาจไม่สนใจสมาคม

2.3 แรงขับต่างกันอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมอย่างเดียวกันได้ เช่น เด็กคนหนึ่งชอบเล่นดนตรีเพราะต้องการเอาใจบิดามารดา อีกคนหนึ่งอาจชอบเพื่อจะได้พ้นหูพ้นตาบิดามารดา

2.4 แรงขับอาจเปลี่ยนพฤติกรรมได้ เช่น ชายที่ต้องการทางเพศรุนแรงอาจจะขยันขันแข็งตั้งใจทำงานเพื่อเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้ามหรืออาจเป็นนักกีฬาก็ได้

2.5 พฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจจะเกิดแรงขับหลายอย่างรวมกัน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทำงานขยันขันแข็งเนื่องจากมีแรงขับหลายอย่างร่วมกัน ต้องการทราบความจริงเพื่อช่วยสร้างสรรค์ความเจริญ ต้องการอยากรู้อยากเห็น ต้องการเกียรติยศ การนับถือยกย่องและสุดท้ายต้องการเงินรายได้มาดำรงชีวิต

Bernard (1974, p. 33, อ้างถึงใน โขติ เกิดบัญญัติ, 2539, น. 19-20)

ได้สรุปสิ่งที่จูงใจอันจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการด้วยกันคือ

1. แรงจูงใจซึ่งเป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ หรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน ชมเชย หรือเป็นรางวัลที่เขาได้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานเป็นอย่างดี

2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคลที่ไม่ใช้วัตถุ เพราะสิ่งจูงใจเป็นโอกาสบุคคลจะได้รับแตกต่างจากคนอื่น เช่น เกียรติภูมิ ตำแหน่ง การให้สิทธิพิเศษ และการมีอำนาจ เป็นต้น

3. สภาพทางการที่พึงปรารถนา หมายถึง สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สถานที่ทำงาน เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน

4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ เป็นสิ่งจูงใจที่อยู่ระหว่างความมีอำนาจมากที่สุดกับความท้อแท้มากที่สุด ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานที่

สนองตอบความต้องการของบุคคลในด้านความภาคภูมิใจได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกเท่าเทียมกัน การมีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการแสดงความภาคภูมิใจต่อหน่วยงาน

5. ความตั้งใจในสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีมิตรกับผู้ร่วมงาน ในหน่วยงาน ซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ด้วยดี จำทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมกับ หน่วยงาน

6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะกับวิธีและทัศนคติของบุคคล หมายถึงการปรับปรุงงาน วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากร ซึ่งแต่ละคนมี ความสามารถแตกต่างกัน

7. โอกาสที่จะมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง หมายถึง การเปิดโอกาสให้ บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมในงานเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในหน่วยงาน มีความรู้สึกเท่าเทียมกันใน หมู่เพื่อนร่วมงานและมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8. สภาพการอยู่ร่วมกัน หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลในด้านสังคม หรือความมั่นคงทางสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลมีหลักประกันและความมั่นคงในการทำงาน เช่น การ รวมตัวจัดตั้งสมาคมของผู้ปฏิบัติงานเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจนอกจากจะตอบสนองความต้องการ พื้นฐาน โดยให้สิ่งจูงใจเป็นเงินทองและสิ่งของ และการจัดการสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดี เป็น ตอบสนองความต้องการทางกายแล้วยังให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจในการทำงานด้วย การส่งเสริม ความเท่าเทียมกันให้มีโอกาสร่วมแสดงความสามารถ ความคิดเห็นในงานและสร้างความสัมพันธ์ อันดีในหน่วยงานอันเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของบุคคลในหน่วยงาน

2.3.2.4 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ขั้นตอนในการจูงใจที่ผู้บริหารใช้ในการจูงใจพนักงาน ได้นำใช้ 4 ทฤษฎี ดังนี้ 1) ทฤษฎี Abraham Maslow 2) ทฤษฎี Two-Factor 3) ทฤษฎี X และทฤษฎี Y และ 4) ทฤษฎี ERG (ฌ็อง-ฌัก ลากัวงวังก์, 2562, น. 164-166)

1. ทฤษฎี Abraham Maslow ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของ Maslow (Hierarchy of Need Theory) โดย Maslow (1987) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological needs) เป็น ความต้องการขั้นพื้นฐานของ มนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security need) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือ ความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

ขั้นตอนที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่ให้ สังคมยอมรับตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ขั้นตอนที่ 4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-Esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูง ที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และ ความสำคัญของบุคคล

ขั้นตอนที่ 5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

2. ทฤษฎี Two-Factor เป็นแนวคิดของ Herzberg, Bernard and Snyderman (1959) หมายถึง ความรู้สึกของพนักงานที่มีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน พฤติกรรมที่ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ เรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor หรือ Maintenance Factor) หมายถึง พฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อความไม่พึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารสามารถใช้ปัจจัยสุขอนามัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเพิ่มเงินเดือนค่าตอบแทน แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการกระตุ้นให้พนักงานทำงานที่ดีได้ หากแต่การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจนั้น เกิดจากการทำงานได้ โดยการจูงใจใช้ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) โดยการมอบหมายงานที่มีความสำคัญหรือเพิ่มเนื้อหาของงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและสามารถกระตุ้นให้พนักงานทำงานได้อย่างดี เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของพนักงานและทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทฤษฎีนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Hygiene-Motivator Factor หรือ ทฤษฎีสองปัจจัย

3. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ McGregor (1960) ข้อสมมุติฐานของทฤษฎี X (Theory X Assumptions) ได้แก่ 1) บุคคลไม่ชอบการทำงานและต้องการการควบคุม 2) บุคคลต้องการสิ่งที่ไม่ต้องการรับผิดชอบ 3) มีการลงโทษและการควบคุม และ 4) ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้พนักงานทำตามแนวทางของพนักงาน

ข้อสมมุติฐานของทฤษฎี Y (Theory Y Assumptions) ได้แก่ 1) บุคคลมีความพยายามในการทำงานและมีความรับผิดชอบ 2) บุคคลมีความผูกพันในการทำงานให้สำเร็จ และ 3) บุคคลมีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาในการทำงาน

4. ทฤษฎี ERG ของ Alderfer (1972) ได้ศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการโดยได้พัฒนาตามแนวทฤษฎี ERG เกี่ยวกับการทำความเข้าใจเรื่องความต้องการของพนักงานในการทำงาน ประกอบด้วยความต้องการ 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ได้ (Existence Need) หมายถึง ความต้องการด้านร่างกายการดำรงชีวิต ความสะดวกสบาย

4.2 ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Need) หมายถึง ความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความพึงพอใจในด้านความรู้สึกมีเพื่อน มีมิตรภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน ความต้องการทางสังคม

4.3 ความต้องการเติบโตก้าวหน้า (Growth Need) หมายถึง ความพึงพอใจในความสมบูรณ์ของสิ่งที่ต้องการสูงสุด

จากการศึกษา ทฤษฎีแรงจูงใจผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กรทางด้านกายภาพ ทางด้านจิตใจ และทางสังคม

2.3.3.5 แบบวัดแรงจูงใจ

ปวิณรัตน์ สิงห์วิวัฒน์ (2557, น. 109-110) ได้สร้างเครื่องมือในการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านความต้องการความผูกพัน ด้านความต้องการอำนาจ

ธนัญพร สุวรรณคาม (2559, น. 63-64) ได้สร้างเครื่องมือวัดแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวัดแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของ ธนัญพร สุวรรณคาม (2559, น. 63-64) มาปรับใช้ จำนวน 16 ข้อ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

ปวิณรัตน์ สิงห์วิวัฒน์ (2557, น. 56-64) ศึกษา แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความต้องการความผูกพัน ด้านความต้องการความสำเร็จ และความต้องการอำนาจ ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการรักษาวินัย และด้านผลการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ได้แก่ ด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านความต้องการความผูกพัน และความต้องการอำนาจ

ธนัญพร สุวรรณคาม (2559, น. 36-44) ศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.46, p < 0.01$) 2) ความพึงพอใจในงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.61, p < 0.01$) และ 3) ตัวแปรแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน สามารถร่วมกันทำนายความผูกพันต่อองค์กรได้ ร้อยละ 39.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชมพูนุช สุภาพวานิช สุภาณิดา หนูช่วย และสลิล กางกำแพง (2562, น. 115-125) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขจังหวัดยะลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57, S.D = 0.42$) 2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($r_s = 0.491, p < 0.001$) ด้านสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ($r_s = 0.396, p < 0.001$) ด้านความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงาน ($r_s = 0.361, p < 0.001$) ด้านนโยบายบริหารขององค์กร ($r_s = 0.258, p < 0.012$) และด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ($r_s = 0.214, p < 0.039$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r_s = 0.507, p < 0.001$) ด้านเวลา ($r_s = 0.393, p < 0.001$) ด้านบุคลากร ($r_s = 0.353, p < 0.001$) และด้านงบประมาณ ($r_s = 0.342, p < 0.001$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ลำไพ พรหมชัย และ พิษญาดา พันผา (2562, น. 72-85) ศึกษา ปัจจัยและบรรยากาศขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ระความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และบรรยากาศขององค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และ 2) ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทำนายทั้ง 7 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ 0.60 นั่นคือชุดตัวแปรต้นสามารถทำนายประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 60 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ

บุคลากรมี 4 ตัวแปร ดังนี้ ความสำเร็จในการทำงาน ลักษณะของงาน การยอมรับความขัดแย้ง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการให้รางวัลและการลงโทษ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากงานศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร พบว่า คนที่มีแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงนำเอาตัวแปรด้านปัจจัยแรงจูงใจมาเทียบเคียงในการศึกษาครั้งนี้ โดยตั้งสมมุติฐานว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน

2.3.4 ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.4.1 ความหมายเจตคติ

เจตคติ มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ทศนคติ มาจากภาษาอังกฤษ คือ Attitude และมาจากคำว่า Aptus ในภาษาละติน ซึ่งตรงกับคำว่าเหมาะสม (Fitness) หรือการปรองดอง (Adaptedness) (ณัฐหทัย โภคา. 2557, น. 63) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ ดังนี้

สงวนศรี วิรัชชัย (2542, น. 61) ได้ให้ความหมาย เจตคติ คือ สภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงปริมาณที่ติดต่อกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

พรรณี ข.เจนจิต (2538, น. 288) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่พอใจและไม่พอใจ ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกัน

วรรณทิพา รอดแรงคำ (2540, น. 115) อธิบายว่า เจตคติเป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะแสดงออกมาเป็นท่าทาง หรือพฤติกรรมต่อบุคคล ต่อวัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปในทางบวกหรือลบก็ได้

วินัย วีระพัฒนานนท์ (2546, น. 39) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

พรเพ็ญ หลักคำ (2535, น. 25) ได้อธิบายความหมายของเจตคติไว้ ดังนี้

1. เป็นสภาพทางจิตใจ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้โดยทางพฤติกรรม เช่น โกรธเกลียด รัก พอใจไม่พอใจ เป็นต้น

2. เป็นความพร้อมของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสรรพสิ่งใด ๆ ตามลักษณะของเจตคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบ หรือมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ก็มีความต้องการที่จะเรียนหรือสนใจวิชาวิทยาศาสตร์

3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นกลุ่ม คือ เมื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดต่อเนื่องกันไป และพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเจตคตินั้นด้วย เช่น โกรธก็ทำหน้าบึ้ง
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์มีส่วนในการสร้างเจตคติ
5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใด ๆ อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญ

งามตา วนิทานนท์ (2535, น. 215) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล เกิดจากการรู้สึกเชิงประมาธค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มน้าวไปยังในทางชอบพอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า เจตคติ เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538, น. 7) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องราวของความรู้สึกที่พอใจและไม่พอใจ ที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกัน

วีณา นานาศิลป์ (2538, น. 22) กล่าวว่า เจตคติเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพตนเอง ปัจจัยที่พบว่ามีส่วนสำคัญในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตนอย่างไรนั้น ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์เดิมที่มีต่อโรคนั้น ๆ คำแนะนำที่ได้รับจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม ความเชื่อ เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้บุคคลมีเจตคติ ในการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกันออกไป

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2540, น. 110) ได้ให้ความหมาย ของเจตคติไว้ว่า เจตคติ เป็นสภาพจิตใจของบุคคล ที่มีผลมาจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งหนึ่งหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดเจตคติ ได้แก่ การเลี้ยงดู อบรม การได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ เจตคติดี้อิทธิพลต่อการคิด และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540, น. 106) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ต่อต้านก็ได้

ศัชรินทร์ มหาวงศ์ (2541, น. 7) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก อารมณ์ ของบุคคลที่มีระดับแตกต่างกัน ทำให้บุคคลแสดงการตอบสนองต่อวัตถุ สถานการณ์ หรือเรื่องราวในลักษณะชอบหรือแตกต่างกัน โดยมีลักษณะทิศทางอย่างต่อเนื่อง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่มีสิ่งนั้น ถึงแม้ว่าเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้แต่ช่วงเวลาหนึ่ง ทิศทางและความเข้มของเจตคติก็น่าจะคงที่ที่จะกำหนดลักษณะเฉพาะของบุคคลได้

นีออน พินประดิษฐ์ (2541, น. 124) ได้ให้ความหมาย ของเจตคติไว้ว่า เจตคติ เป็นสภาพความพร้อมของจิตใจ ที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์อันมีผลทางตรงต่อการตอบสนองของบุคคล ต่อสรรพสิ่งและสภาพการณ์ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541, น. 236) กล่าวว่า แนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ สมองตอบสนองสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่อาจจะเป็นไปได้ทั้ง คน สัตว์ สิ่งของ หรือความคิดที่อาจจะ เป็นบวกหรือลบ

สงวนศักดิ์ โกสุพันธ์ (2543, น. 8) กล่าวว่า เจตคติ เป็นอักษณาสัย (Deposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลการสนองตอบต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ทั้ง คน วัตถุ สิ่งของ หรือ ความคิด (Ideas) เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใดก็จะเผชิญกับ สิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติลบก็จะหลีกเลี่ยง เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็นการแสดงออกของค่านิยม และความเชื่อของบุคคล

จันทสิน แก่นจันทร์ (2546, น. 44) ให้ความหมายของ เจตคติ คือ แนวโน้มที่ กระทำต่อวัตถุหรือกระทำต่อสถานการณ์ใดๆ โดยมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วม และมีแนวโน้มที่ จะประเมินสัญลักษณ์วัตถุ ทำทาง ว่าชอบหรือไม่ชอบ

ทัศนีย์ สนธิ (2550, น. 99) กล่าวว่า เจตคติที่มีความรุนแรง จะต้องมิติศทาง คือ ถ้าชอบก็มีความโน้มเอียงที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หรือให้ความร่วมมือ ถ้าไม่ชอบก็มีความ โนมเอียง ที่จะหลีกเลี่ยง ไม่ให้ความร่วมมือ บุคคลต้องมีความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งปัจจุบันการวัดเจตคติ เป็นการวัดความพร้อมที่จะปฏิบัติต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ามีเจตคติอย่างไรต่อสิ่งนั้น ซึ่งเป็นการวัดความรู้สึก

Thurstone (1967, p. 77) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ เป็นผลรวมทั้งหมดของ มนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความกลัว ต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางด้าน คำพูด เช่น ความคิดเห็นเป็นสัญลักษณ์ของเจตคติ ซึ่งสามารถวัดได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคล ที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ

Good (1973, p. 37) ได้ให้ความหมาย ของเจตคติว่า เจตคติ คือ ความโน้มเอียง หรือแนวโน้มในด้านความพร้อมที่จะแสดงออกในทางใดทางหนึ่ง คือ สนับสนุนหรือต่อต้านต่อ สภาพการณ์บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกและอารมณ์

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เจตคติต่อการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ของบุคคลที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งถ้ามีเจตคติในทางที่ดีหรือเชิง บวก ก็จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่ถ้าบุคคลมีเจตคติ ในทางที่ไม่ดีหรือเชิงลบ ก็จะมีแนวโน้มทำให้บุคคล ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ซึ่งการเกิดเจตคตินั้น ประชาชนจะต้องมีความรู้ มีการรับรู้ ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เขาได้รับทราบและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้

2.3.4.2 องค์ประกอบของเจตคติ

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น. 59 –60) กล่าวว่า เจตคติ ควรมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Component) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าเป็นส่วนประกอบทางด้านความรู้ของเจตคติ ซึ่งจะช่วยในการประเมินค่า และสรุปผลต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อที่ดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

2. ด้านความรู้สึกรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านความรู้สึกรู้สึก หรืออารมณ์ ที่สืบเนื่องมาจากที่บุคคลได้รับการประเมินความรู้สึกต่อสิ่งเร้านั้น ทำให้ทราบทิศทางของอารมณ์ หรือความรู้สึกว่าเป็นไปในทางบวก หรือทางลบได้ เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ

3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นส่วนประกอบที่แสดงแนวโน้มของบุคคล ที่จะประพฤติหรือจะแสดงออก เจตคติจึงแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับหรือปฏิเสธ

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของเจตคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกรู้สึก และ ด้านการแสดงออกทางด้านพฤติกรรม

2.3.4.3 การเกิดเจตคติดุราษฏ์ภูมิตักษารคาม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2534, น. 91–93) กล่าวถึง แหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดเจตคติไว้ 3 แหล่ง ดังต่อไปนี้

1. การติดต่อสื่อสารกัน (Communication from Others) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว ตัวอย่างเช่น เด็กได้รับการสั่งสอนหรือบอกกล่าวจากผู้ปกครองเสมอว่า “ให้ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร” ข้อความหรือคำพูดนี้ เด็กได้รับจากบุคคลที่เขายกย่องนับถือ จะมีผลต่อความเชื่อถือและเจตคติของเด็กได้

2. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) เจตคติบางอย่าง ถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบผู้อื่น ขบวนการเกิดทัศนคติโดยวิธีนี้ เกิดขึ้นได้โดย ชั้นแรกบุคคลจะเห็นว่าบุคคลอื่นมีการปฏิบัติอย่างไร ชั้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้น ในรูปความเชื่อ เจตคติซึ่งมาจากการปฏิบัติของเขา ถ้าบุคคลนั้นให้ความเคารพนับถือยกย่องคนที่แสดงปฏิกริยานั้นอยู่แล้ว บุคคลนั้นจะยอมรับความรู้สึก ความเชื่อที่เขาคิดว่าบุคคลที่แสดงปฏิบัติที่ดี

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสถาบัน (Institutional Factor) เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นสืบเนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา หน่วยงานต่าง ๆ สถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งแหล่งที่มา และสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่างได้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, น. 64–65) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เกิดเจตคติในบุคคลมี 4 วิธี ดังนี้

1. ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง โดยวิธีการจัดอภิปรายหรือจัดประสบการณ์ให้บุคคลนำไปพิจารณาไตร่ตรอง จนเกิดการยอมรับเจตคตินั้น

2. ชักจูงให้ประชาชนเกิดการยอมรับโดยการให้คำแนะนำ บอกเล่า หรือให้ความรู้เพิ่มเติมจากผู้รู้มา อาจให้ชมภาพยนตร์หรือฟังปาฐกถา เมื่อบุคคลเห็นประโยชน์และให้ความสำคัญก็จะยอมรับเจตคตินั้น

3. จัดกิจกรรมที่เร้าใจให้เกิดการยอมรับ เช่น การชมภาพยนตร์ การดูละคร

4. เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง เมื่อบุคคลได้พบ ได้สัมผัสด้วยตนเอง ย่อมเปลี่ยนเจตคติหรือยอมรับเจตคติใหม่ เช่น การพาไปศึกษาดูงาน

Kelnam (1958, pp. 51–60, อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2534, น. 122–124) กระบวนการเกิดเจตคติหรือการเปลี่ยนแปลงเจตคติ มี 3 อย่าง คือ

1. การยินยอม (Compliance) การยินยอมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขา และเพื่อมุ่งหวังจะให้เกิดความพึงพอใจ จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น

2. การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบเกิดขึ้น เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนั้นเป็นผลมาจากการที่เขา ต้องการ ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือพึงพอใจระหว่างตัวเขากับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

3. ความต้องการภายใน (Internalization) จะเกิดขึ้น ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า อันสืบเนื่องมาจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในของบุคคลนั้น

ภาควิชาจิตวิทยา (2521, อ้างถึงใน พิทยา สะศรีสังข์, 2556, น. 10) กล่าวว่าทัศนคติไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การเรียนรู้จากการเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กรวมทั้งการเลี้ยงแบบโดยอาศัยขบวนการเชื่อมโยง (Association) และการให้เสริมแรง (Reinforcement)

2. จากประสบการณ์ที่สะสมกันมาของบุคคล

3. จากประสบการณ์ที่เป็นผลทำให้บุคคลจดจำไปนาน

4. จากบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

5. จากสื่อมวลชนต่างๆ

6. จากความต้องการที่สะสมปรารภในสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า เจตคติหรือทัศนคติ เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคคล แต่ละบุคคลย่อมมีเจตคติที่แตกต่างกันไป ซึ่งการเกิดเจตคติในแต่ละบุคคลได้รับอิทธิพลจากครอบครัว โรงเรียน สื่อมวลชน บริบทสังคม และสิ่งรอบตัวของบุคคล เกิดการสะสมเป็นความรู้ ประสบการณ์ และเจตคติที่เกิดขึ้นต่อสิ่งนั้น

2.3.4.4 คุณลักษณะของเจตคติ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530, น. 185-188) กล่าวถึง คุณลักษณะของเจตคติ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ มิได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ ย่อมจะมีความรู้สึกและความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ นั่นคือ บุคคลได้เกิดเจตคติขึ้นแล้วนั่นเอง

2. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ มิใช่ว่าคนเราชอบหรือเกลียดอะไรแล้วจะต้องชอบหรือเกลียดไปตลอดชีวิต อาจเปลี่ยนแปลงเป็นตรงข้ามก็ได้ ถ้าสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงจากเจตคติเชิงนิมานเป็นเชิงนิเสธ หรือจาเจตคติเชิงนิเสธเป็นเชิงนิมานก็ได้

3. เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายในเราสามารถทราบได้ว่าบุคคลใด มีเจตคติเชิงนิมานหรือเชิงนิเสธ โดยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกอาจแสดงออกด้วยคำพูดหรือด้วยสีหน้าท่าทางพอใจหรือไม่พอใจ

4. เจตคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน มีที่มาที่สลับซับซ้อน เพราะเจตคติขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ดังนั้น เจตคติจึงผันแปรได้

5. เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ เจตคติสามารถถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นได้ การคล้อยตามเป็นธรรมชาติที่จะพึงมี ถ้าเราเคารพรัก พพอใจ หรือศรัทธาใครก็ย่อมมีฉันทาคติเห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลที่เรายอมรับนั้นดีงาม จึงเกิดการเลียนแบบเป็นเยี่ยงอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นท่งทำนอง การพูดจา ท่าทาง หรือนิสัยใจคอ เป็นต้น

6. เจตคติมีทิศทางและความเข้ม ทิศทางของเจตคติ มี 2 ทิศทาง คือ ทิศทางเชิงนิมานหรือสนับสนุน และทิศทางเชิงนิเสธหรือต่อต้าน ส่วนความเข้ม (Intensity) ของเจตคติ คือปริมาณความมากน้อยของความรู้สึก เช่น ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แสดงว่าเจตคติมีความเข้มสูง แต่ถ้าชอบน้อยหรือไม่เห็นด้วยเล็กน้อย แสดงว่าเจตคติมีความเข้มต่ำ

7. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากการมีจิตสำนึก หรือจิตไร้สำนึกก็ได้ กล่าวคือ ถ้าเจตคติที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลได้มีการคิด พิจารณา วิเคราะห์ หาเหตุผลจนแน่ใจว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ดีหรือเลวประการใด ถือได้ว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากการมีจิตสำนึก แต่หากเจตคติที่เกิดขึ้นโดยมิได้มีการคิดพิจารณาหรือไตร่ตรองแต่อย่างใด จะถือว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากจิตไร้สำนึก

8. เจตคติมีความคงทนพอสมควร เมื่อเจตคติเกิดขึ้นแล้วมักจะเปลี่ยนได้ยาก โดยเฉพาะเจตคติ ที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ ที่ยาวนานมาตั้งแต่บุคคลนั้นมีอายุน้อย

9. เจตคติของบุคคล ที่มีต่อเหตุการณ์ บุคคล หรือสถานการณ์เดียวกัน ย่อมแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ที่ได้รับมาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

กล่าวโดยสรุป เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และบริบทสังคมรอบตัว ของบุคคล ซึ่งเจตคติ มี 2 ทิศทาง คือ เจตคติทางบวก เป็นเจตคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงความรู้สึกรหรืออารมณ์ต่อการดำเนินกิจการขององค์การ และเจตคติทางลบ เป็นเจตคติที่สร้างความรู้สึกไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ รวมทั้งความเกียดชัง และไม่เข้าร่วมการดำเนินกิจการขององค์การ

2.3.4.5 การวัดปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดทัศนคติต่อทรัพยากรป่าไม้ของ นเรศ ชมบุญ (2555, น. 194–195) และเครื่องมือวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตครุวิทยาสาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ของ จีระวรรณ เกษสิงห์ (2558, น. 297–307) มาปรับใช้ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จีระวรรณ เกษสิงห์ (2558, น. 297–307) ศึกษาเจตคติและพฤติกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตครุวิทยาสาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า แม่ว่านิสิตครูส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง แต่เจตคติของพวกเขาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง งานวิจัยยังพบว่า เจตคติของนิสิตครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิต อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

นเรศ ชมบุญ (2555, น. 124–161) ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะภายในชุมชน ระดับการศึกษา รายได้-รายจ่ายในครัวเรือน และเพศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ และเสาวนีย์ เจียมจักร (2561, น. 249-258) ศึกษาเจตคติของประชาชนต่อการเห็นคุณค่าและความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านเป็ดในจังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีเจตคติต่อการเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก ส่วนการเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับเจตคติของประชาชน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กิจกรรมที่ประชาชนให้ความร่วมมือ คือ ปลูกป่าชายเลน และขอเสนอแนะในการจัดค่ายเยาวชนให้รู้ถึงคุณค่าของป่าชายเลน และปลูกฝังให้เยาวชนสานต่อตากคนรุ่นก่อน

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านเจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน 2) ปัจจัยด้านเจตคติมีความสัมพันธ์กับปัจจัย ด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และปัจจัยความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่า ปัจจัยด้านเจตคติจะส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน และส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.5 ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

2.3.5.1 ความหมายของความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

ความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรที่องค์การต้องการ เนื่องจากความกระตือรือร้นมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความกระตือรือร้นในการทำงาน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึง การมีใจฝักใฝ่ เร่งร้อน เร่งรีบ ขมิขมิ้น

ศิริ ทรัพย์สมบูรณ์ (2545, น. 24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกระตือรือร้น หมายถึง ลักษณะของคนที่ทำอะไรกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว ยิ้มแย้ม อารมณ์ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำงานเสร็จเร็ว เป็นที่ชอบพอของคนอื่น

อนุสรณ์ ทองอุไร (2549, น. 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกระตือรือร้นในการทำงาน หมายถึง การมีความใฝ่รู้ เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอทั้งในสายงานของตนเองหรือนอกเหนือจากสายงานตนเอง ไม่ว่าจะเป็งานของตนเองหรือไม่ก็ตามก็ควรแสดงน้ำใจเข้าไปช่วย โดยที่ไม่กังวลใจว่างานนั้นจะได้รับผลตอบแทนหรือไม่ก็ตาม การไม่เป็นคนเกียจงานหรือเรื่องมาก ในเรื่องงานอยู่ตลอดเวลาซึ่งจะมีผลในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

รังสรรค์ สิงห์เลิศ (2548, น. 39) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกระตือรือร้น หมายถึง สภาพการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกมาในทางความขยันขันแข็ง ความมุ่งมั่น ความเอาใจใส่ จริงจังในการปฏิบัติงาน

ไสว นามโยธา (2552, น. 41) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกระตือรือร้นในการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมในการทำงานที่การแสดงออกถึงการมีใจฝักใฝ่ มีความตั้งใจ มีความเอาใจใส่ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที ไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง มีการวางแผนและเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานอยู่ตลอดเวลา แสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานมีอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานคล่องตัว และสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

ประสาธ อิศรปริดา (2540, น. 31) ได้กล่าวไว้ว่า ความกระตือรือร้นในการทำงานกับความสำเร็จในการทำงานต่างก็มีผลกระทบซึ่งกันและกัน ผู้ที่ทำงานด้วยความกระตือรือร้นย่อมประสบความสำเร็จในการทำงาน ในขณะที่เดียวกันความสำเร็จในการทำงานย่อมมีผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานนั้น ๆ

ศิริ ทรัพย์สมบูรณ์ (2545, น. 28) กล่าวไว้ว่า ความกระตือรือร้น เป็นสภาวะอันหนึ่งของจิตใจที่กระตุ้นหรือเร่งเร้าให้ลงมือปฏิบัติต่องานที่อยู่ในมือ นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อกันได้และอิทธิพลของความมีชีวิตชีวาไม่เพียงแต่ส่งผลต่อคนที่มี ความกระตือรือร้นในการทำงานเท่านั้นแต่ ยังมีผลต่อคนที่เข้ามาติดต่อด้วย ความกระตือรือร้นมีบทบาทสำคัญต่อสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์เช่นเดียวกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีผลต่อเครื่องจักร เป็นพลังผลักดันที่มีชีวิตซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ ผู้นำที่รู้จักกระตุ้นความกระตือรือร้นภายในจิตใจของคนอื่น การผสมความกระตือรือร้นลงในงานจะไม่ม้งานที่ยากหรือน่าเบื่อหน่าย ความกระตือรือร้นจะให้พลังแก่ร่างกายทุกส่วนที่ทำให้สามารถทำงานได้มากขึ้นสองถึงสามเท่าของงานที่ทำได้ปกติในระยะเวลาที่เท่ากันโดยปราศจากความเหน็ดเหนื่อยหรืออ่อนเพลีย

Luthans (2007, pp. 99–100) ได้กล่าวไว้ว่า ความกระตือรือร้นมีความสำคัญสำหรับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในขั้นตอนแรก คือการสร้างความท้าทายในการค้นหาสภาพความยากลำบากหรือสภาพปัญหาในการทำงาน ความกระตือรือร้นจะช่วยเพิ่มความ

ตระหนักต่อปัญหาและประเด็นต่าง ๆ โดยจะช่วยเพิ่มความรู้สึกไม่พึงพอใจและความไม่สบายใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความท้อแท้ และโอกาสในการศึกษาปัญหานั้น

สรุปได้ว่า ความกระตือรือร้น หมายถึง สภาพการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกมาในทางความขยันขันแข็ง ความมุ่งมั่น และความเอาใจใส่จริงจังในการปฏิบัติงาน ซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญที่องค์การต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคน เนื่องจากเมื่อบุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงานแล้วจะส่งผลถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จของงานด้วย

2.3.5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

ศิริ ทรัพย์สมบูรณ์ (2545, น. 25) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีดังนี้

1. ความรัก ความชอบในงานที่ทำ
2. มีแรงจูงใจบวก เช่น รางวัล สิ่งตอบแทนต่าง ๆ
3. ถูกแรงจูงใจลบ เช่น การถูกลงโทษ ถูกตำหนิ ความกลัว
4. ได้รับความสะดวก เช่น มีเครื่องมือ วัสดุในการทำงาน

Sirota (2005, p. 24) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคลากรจะมีความกระตือรือร้นในการทำงานได้นั้นเกิดขึ้นจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. ความเสมอภาคยุติธรรม (Equity) เป็นระดับความเชื่อของบุคลากรว่าตนเองได้รับการปฏิบัติ และดูแลอย่างเสมอภาค และยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา รวมถึงการเปรียบเทียบในสิ่งที่ตนเองได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานทั่ว ๆ ไป ความยุติธรรมที่บุคลากรจะให้ความสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของผลตอบแทน และผลประโยชน์ต่าง ๆ สภาพแวดล้อมการทำงาน ภาระงานที่ได้รับ หรือแม้กระทั่งโอกาสในความก้าวหน้า นอกเหนือจากค่าตอบแทนแล้วการได้รับการยอมรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงออกของผู้ที่เป็นเจ้านายอย่างเสมอภาค และยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่เลือกที่รักมักที่ชังก็เป็นอีกปัจจัยที่นำไปสู่ความกระตือรือร้นในการทำงานของบุคลากร

2. การบรรลุความสำเร็จ (Achievement) โดยเป็นที่ยอมรับว่า บุคลากรที่ทำงานในองค์การที่มีความเป็นเลิศ และประสบความสำเร็จจะมีความกระตือรือร้นในการทำงานสูง แต่ประเด็นสำคัญ คือ ความกระตือรือร้นของบุคลากร ไม่ได้เกิดจากการทำงานในองค์การที่ประสบความสำเร็จทางด้านการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นองค์การที่ทำดีและปฏิบัติถูกต้องด้วย

3. มิตรภาพในที่ทำงาน (Camaraderie) บุคลากรทุกคนมาทำงานในแต่ละวันไม่ได้มาทำงานเพื่อต่อสู้กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่น ผู้บริหารควรจะเข้าใจความต้องการ

พื้นฐานของทุกคนที่ต้องการที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างกลมกลืน และกลมเกลียว ความพึงพอใจ และความกระตือรือร้นของบุคลากร เกิดจากการได้ทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ดีหรือการทำงานในทีมที่ดี เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

Lewin (1986 , p. 59) ได้กล่าวถึงวิธีการและกลยุทธ์ที่สร้างความสำเร็จในองค์การเป็นวิธีการในการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ดังนี้

1. หาวิธีการที่ส่งเสริมการเติบโตในหน้าที่การงานและจุดมุ่งหมายให้บุคลากรชื่นชมในสิ่งที่ตนเองได้สร้าง ได้มีส่วนร่วม โดยการใช้เรื่องการเติบโตและการพัฒนาศักยภาพในการกระตุ้น ทั้งยังจะช่วยพัฒนางานขององค์การอีกด้วย

2. คนเราจะเกิดความกระตือรือร้นก็ต่อเมื่อได้ทำในสิ่งที่เป็นผลประโยชน์จริง ๆ แล้วแรงกระตุ้นมาจากภายใน แรงกระตุ้นจากภายนอกมักจะเป็นเงินโบนัสหรือการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3. ให้บุคลากรเข้าใจถึงการทำงานขององค์การในภาพรวม พวกเขาจะสามารถใช้ความคิดในการทำงานอย่างชาญฉลาดมากขึ้น ให้พวกเขาารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

4. จัดให้บุคลากรได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายในและภายนอก องค์การผู้บริหารต้องช่วยบุคลากรให้ลองสิ่งใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงให้การทำงานดีขึ้น ให้บุคลากรตัดสินใจในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง โดยผู้บริหารสามารถทำให้ดูเป็นตัวอย่างได้ และแสดงให้รู้ว่าควรจะมีเสียงในสถานการณ์ใดบ้าง จากนั้นดูโอกาสว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับกลับมาจากความเสี่ยงนั้นมีมากน้อยเพียงใด แล้วจึงจะตัดสินใจว่าคุ้มค่าหรือไม่

5. จัดเวลาเพื่อระดมความคิด หาแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ และควรสนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้ความผิดพลาด เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะเปิดกว้างยอมรับความคิดใหม่ ๆ อีกทั้งชมเชยบุคลากรที่มีความคิดไม่เหมือนใครและมีทักษะในการคิดนอกกรอบด้วย

6. ตั้งมาตรฐานของงาน รวมทั้งผลของงานให้ชัดเจน ลักษณะไหนที่ดีเลิศ และลักษณะไหนยอแย่ ให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งมาตรฐานด้วย เพราะบุคลากรจะทำให้องค์การทราบถึงอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้องค์การรับมือกับปัญหาก่อนที่จะสายเกินแก้

7. ระบุขอบเขตความรับผิดชอบ เพื่อให้ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้บุคลากรมีอำนาจในการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้นไม่ควรขยายขอบเขตงานหนักจนเกินไป แต่ให้บุคลากรรู้สึกว่าได้รับประโยชน์มากกว่าสร้างความรับผิดชอบในผลงานและความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

8. สร้างบรรยากาศสร้างสภาพแวดล้อมให้น่าทำงาน สถานที่ที่สบาย ไม่เครียดไม่แออัดเป็นที่ที่บุคลากรได้รับการยอมรับ และรู้สึกว่าคุณค่าการทำงานที่ดีอยู่เสมอเป็นการสร้างความกระตือรือร้นแก่บุคลากรได้ตลอดเวลา

9. เป้าหมายที่สำคัญของการสร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจช่วยให้บุคลากรรู้สึกว่าการทำงาานนั้นเป็นรางวัลอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารต้องแบ่งปันความสำเร็จให้คนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยรางวัลในรูปแบบคำชมเชยธรรมดา ๆ เมื่อบุคลากรทำงานเสร็จไปงานหนึ่ง และการชมเชยต่อหน้าจะได้ผลดี

10. สร้างความกระตือรือร้นโดยให้บุคลากรรับผิดชอบด้วยตนเอง บุคลากรจะเข้าใจว่าจะต้องรับผิดชอบเพื่อความสำเร็จของตนเอง

11. เพิ่มจำนวนบุคลากรที่จะมอบอำนาจให้ตามความเหมาะสม อย่าให้บุคลากรยึดติดกับตำแหน่ง เพราะทุกคนล้วนเป็นผู้นำด้วยกันทั้งนั้น และปล่อยให้มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ทั้งยังควรสนับสนุนการตัดสินใจและการมีเหตุผลที่ดีด้วย

12. ความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารคน และสร้างองค์การที่มีประสิทธิภาพสูง อีกทั้งเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์อีกด้วย ทำให้ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในองค์การ

13. ไม่ทำให้บุคลากรรู้สึกต่ำต้อย ควรกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้บุคลากรคนอื่นพึงควรใช้วาจาสุภาพในการวิจารณ์ในเรื่องของงาน แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชามีความเคารพเพื่อนร่วมงาน

14. องค์การที่ประสบความสำเร็จ ต้องสรรหาคนที่มีความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่ถูกต้องไม่ใช่แค่มีประสบการณ์เท่านั้น

15. ฝึกและแนะนำแนวทางในการรักษาระดับความกระตือรือร้นเป็นการนำประสบการณ์การให้กำลังใจ และความเข้าใจ มากระตุ้นบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความรักที่มีและส่งเสริมให้เกิดความรักขึ้นภายในองค์การ หมายถึงต้อง เอาใจใส่ดูแลบุคลากร ดีใจเมื่อพวกเขาทำงานสำเร็จ และพร้อมช่วยเหลืออยู่เสมอ ความรู้สึกเหล่านี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่น่าทำงาน และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน

John (2000, p. 10) กล่าวไว้ว่า แนวทางในการพัฒนาความกระตือรือร้นในการทำงาน ประกอบด้วย

1. นำแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานให้สำเร็จ
2. แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก
3. สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้หรือก่อนเวลาที่กำหนด

4. มีการวางแผนการทำงานและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง
5. วิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ด้วยตนเอง
6. หาโอกาสในการรับฟังประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการฝึกอบรมสัมมนาเข้ากลุ่มหรือสมาคม

7. เต็มใจและรับอาสาในการทำงานที่นอกเหนือจากงานประจำของตน
8. สร้างบรรยากาศให้เพื่อนร่วมงานมีความรู้สึกตื่นตัวกับการทำงาน
9. พร้อมที่จะให้คำปรึกษาแนะแนวและแก้ปัญหาแก่เพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

John. (2000, p. 36) ได้กล่าวถึง วิธีการเพิ่มสำนึกของความกระตือรือร้นในการทำงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กรได้ ดังนี้

1. สร้างวิกฤติการณ์ โดยการยอมให้เกิดความเสียหาย เปิดเผยจุดอ่อนเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือยอมให้เกิดความผิดพลาดเพื่อขยายภาพแทนที่จะมาแก้ไขในนาทีสุดท้าย

2. ลดเครื่องอำนวยความสะดวกส่วนที่เกินที่ลดได้
3. ปรับเป้าหมายให้สูงพอ ที่ไม่สามารถไปถึงได้ด้วยการดำเนินงานแบบเดิม ๆ

4. ปรับเป้าหมายของแต่ละฝ่ายให้มีการตระหนักถึงเป้าหมายหลักขององค์กร

5. พยายามส่งผ่านภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความพอใจของลูกค้าและผลการประกอบการให้ส่งถึงบุคลากรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะส่วนที่ชี้ให้เห็นจุดอ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง

6. เน้นที่บุคลากรให้รับทราบถึงภาพสะท้อนจากภายนอกให้มากขึ้น
  7. การใช้บุคคลภายนอก หรือวิธีการใด ๆ ที่ส่งเสริมให้การสะท้อนข้อมูล
- ที่จริงจัง

8. การเปิดเผยข้อมูล ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา

9. มุ่งเน้นโอกาสในอนาคต และมุ่งหน้าสู่โอกาสนั้นจากที่กล่าวมา ความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรที่องค์กรต้องการและเสริมสร้างให้เกิดขึ้น เนื่องจากเมื่อบุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานจะส่งผลสำเร็จต่อองค์กรต่อไป

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความกระตือรือร้นในการทำงานกับความสำเร็จในการทำงานต่างก็มีผลกระทบซึ่งกันและกัน ผู้ที่ทำงานด้วยความกระตือรือร้นย่อมประสบความสำเร็จในการทำงาน ในขณะที่เดียวกันความสำเร็จในการทำงานย่อมมีผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานนั้น ๆ

2.3.5.3 การวัดความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวัดความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการทำงานของ รังสรรค์ สิงห์เลิศ (2548, น. 172) มาปรับใช้ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

สุนันท์ สาคร (2556, น. 199) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า มีเพียง 5 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.63 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.32 3) ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาทในชุมชนมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.23 4) ปัจจัยด้านบรรยากาศขององค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.20 5) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.15 ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน เป็นปัจจัยภายในซึ่งอยู่ในตัวบุคคลเป็นพลังขับเคลื่อนพฤติกรรมปฏิบัติ โดยการแสดงออกมาให้ผู้อื่นพบเห็นที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์

กมลวรรณ สาคร (2557, น. 192) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการภาวะโภชนาการเกินของประชาชน ในจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีเพียง 6 ปัจจัย ที่ส่งผลโดยรวมต่อภาวะโภชนาการเกินของประชาชน จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการเกิน (0.13) 2) ปัจจัยด้าน

พฤติกรรมการณ์เคลื่อนไหวและออกกำลังกาย (0.11) 3) ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น (-0.11) 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการณ์บริโภคอาหาร (-0.13) 5) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (-0.15) และ 6) ปัจจัยด้านความตระหนัก (-0.15)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกระตือรือร้นมุ่งมั่น พบว่า คนที่มีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในบุคคล ส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นั่นคือความกระตือรือร้นมุ่งมั่น ส่งผลดีต่อการทำงานของคน ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรนี้มาเทียบเคียง โดยตั้งสมมุติฐานว่าความกระตือรือร้นมุ่งมั่น ส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนและส่งผลโดยทางอ้อมผ่านปัจจัยความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3.6 ปัจจัยด้านความตระหนัก

2.3.6.1 ความหมายของความตระหนัก

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของ ความตระหนัก (Awareness) ไว้ ดังนี้

Bloom (1971, p. 213) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก เป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์ ความรู้สึก หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ความตระหนัก เกือบคล้ายกับความรู้อย่างที่ทั้งความรู้และความตระหนัก ไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าให้เกิดความตระหนัก

Webster's Dictionary (1961, p. 152) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก หมายถึง ลักษณะหรือสภาพของความรู้สึกตัว รู้สำนึกหรือระวางระไว การรู้จักคิดหรือความสำนึกทางสังคมและการเมืองในระดับสูง

Runes (1971, p. 32) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก เป็นการกระทำที่เกิดจากความสำนึก

Good (1973, p. 54) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

Wolman (1973, p. 38) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจ หรือสำนึกถึงบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2530, น. 133) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก เป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้สึก (Affective Domain) แต่ความตระหนักนั้น ไม่ได้เกี่ยวกับความจำหรือความระลึกได้ ความตระหนัก หมายถึง ความสามารถนึกคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2534, น. 24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลนึกคิดได้ หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่า มีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้นึกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่เกิดในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้น สามารถจำได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

ประสาธ อิศรปรีดา (2540, น. 21) ได้ให้ความหมาย ความตระหนัก ว่าเป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ และความรู้สึก ซึ่งคล้ายความรู้สึกโดยเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุด ของความรู้และความคิด (Cognitive Domain) และมีความสัมพันธ์กันเสมอ

กุลวดี ราชภัคดี (2545, น. 38) กล่าวถึงความตระหนักว่า หมายถึงภาวะการณที่บุคคลเกิดความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นหรือประสบการณ์จากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวกับตนเองได้ โดยเกิดจากสภาวะจิตที่ยอมรับถึงภาวะการณหรือความโน้มเอียงที่จะเลือกพฤติกรรม และปฏิบัติตนเพื่อแสดงต่อปัญหาหรือเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ประสบ

นงลักษณ์ วงศ์นอม (2548, น. 51) กล่าวถึงความตระหนักว่า หมายถึงความสำนึกที่บุคคลเคยมีความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจต่อเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ประสบ แล้วแสดงความรู้สึกออกมาทางพฤติกรรม

อนุสรณ์ กาลดิษฐ์ (2548, น. 51) กล่าวว่า ความตระหนัก หมายถึง ความสำนึกซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้หรือเคยมีความรู้มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความสำนึกหรือความตระหนักขึ้น ความตระหนักมีความหมายคือกับความสำนึก เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่างๆ อันเกิดจากความรู้สึกความสำนึกต่าง ๆ มาแล้ว โดยประเมินค่าและความตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อสิ่งนั้น

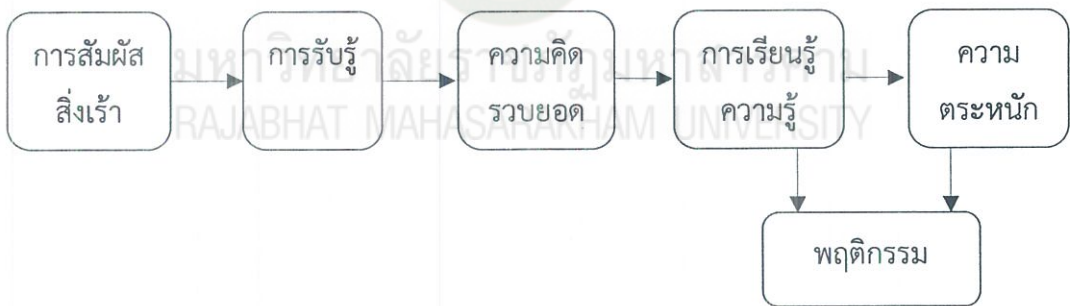
ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 73) สรุปไว้ว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึก ความปรารถนาต้องการ ซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้ หรือเคยมีความรู้ เคยมีประสบการณ์มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจะทำให้เกิดความสำนึกขึ้นหรือเกิดความตระหนักขึ้น และจะมีการประเมินค่าถึงความสำคัญ ของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้และ ความตระหนัก ตามลำดับ

จากความหมายและนิยามที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความตระหนัก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความตระหนัก (Awareness) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึกของบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตใจต่อเหตุการณ์ใดหนึ่งทีที่ประสบ แล้วแสดงความรู้สึกออกมาทางพฤติกรรม

2.3.6.2 ขั้นตอนการเกิดความตระหนัก

Good (1973, p. 54, อ้างถึงใน ญัฐหทัย โภคา, 2557, น. 73–74) กล่าวว่า ความตระหนัก เป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้ว จะเกิดการรับรู้ (Perception) และเมื่อเกิดการรับรู้ในขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือมีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ต่อสิ่งเร้า นั้น การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักขึ้นได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้มาก่อน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญ ความรับผิดชอบและผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้น ๆ ต่อไป ในที่สุด ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก แสดงเป็นแผนภูมิ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

จากภาพประกอบด้านล่าง เป็นการแสดงขั้นตอนตามลำดับของการสะสมความรู้และเจตคติเพื่อให้เกิดเป็นความตระหนัก ซึ่งในการตระหนักนั้นจะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ (Knowledge) และมีความรู้อย่างถ่องแท้ จึงนำไปสู่ขั้นกลุ่มลึกซึ้งชัดเจน (Intelligibility) แล้วจึงเกิดความตระหนักในที่สุด (ดวงฤดี กิตติจารุตุล, 2557, น. 22)

ภาพที่ 2.5 ขั้นตอนลำดับเกิดความตระหนัก

2.3.6.3 องค์ประกอบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนัก

ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 74) กล่าวว่า องค์ประกอบ ที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบ ด้านความคิด สติปัญญาและเหตุผล (Cognitive Component) หมายถึง ความเชื่อ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ หรือความคิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง ผลได้ผลเสีย ซึ่งก็คือการที่บุคคลสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคม ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดมาใช้ในการวิเคราะห์ พิจารณาประกอบเหตุผลในการที่ตนจะประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ

2. องค์ประกอบ ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกในด้านทัศนคติ ค่านิยม ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พอใจไม่พอใจ รัก เกลียด กลัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของการประเมินสิ่งเร้า

3. องค์ประกอบ ด้านพฤติกรรม (Behavior Component) หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยาท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้า หรือเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะสนองตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับความคิด และอารมณ์ความรู้สึก

ทงศ์ศักดิ์ ประสบกิติคุณ (2535, น. 22-23) กล่าวว่า เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย ซึ่งได้แก่

1. ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
2. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมนั้น ก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

3. ความใส่ใจและการเห็นคุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจเรื่องใดมาก ก็จะมี ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก

4. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า สามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็น เกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น

5. ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าใด หรือนานเท่าไรก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนักประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านความคิด สติปัญญา และความรู้ 2) ด้านประสบการณ์ และ 3) ด้านอารมณ์ความรู้สึก ที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม

2.3.6.4 ความตระหนักกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1) การจำแนกระดับของความตระหนักทางสังคม (สุดใจ บุญอารีย์, 2541, น. 95-97) ได้กล่าวถึง การจัดลำดับความตระหนักทางสังคม ไว้ ดังนี้

1.1) ในระดับก่อนเกณฑ์ บุคคลจะไม่มี การตระหนักทางสังคม หรือมีก็ แคบมากมักจะคิดถึงตัวเอง เช่น ถ้าถามว่าเหตุใดจึงต้องรักษาสัญญาจะได้คำตอบว่า “ถ้าคุณไม่ รักษาสัญญาคุณจะถูกตี” จะเห็นว่าทัศนะจำกัดอยู่ที่ตัวเองไม่คิดถึงผู้อื่น ไม่เข้าใจถึงเจตนาหรือ ความคาดหวังของผู้อื่น ในระดับนี้ ถ้าเด็กพัฒนาสูงขึ้นมาอีกความคิดก็จะกว้างขึ้น โดยจะคิดถึง ผู้อื่นเป็นรายบุคคล เป็นการคิดแบบ “ฉัน” และ “เธอ” ไม่เป็นกลุ่ม เหตุผลในการกระทำเพื่อคนอื่น คือ ต้องการให้เขาเป็นผู้ตอบแทน มิใช่การทำเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.2) ในระดับที่สอง คือ ระดับตามกฎเกณฑ์ เด็กจะคิดเรื่องสัมพันธ์ภาพ การเป็นสมาชิกของกลุ่มจะมีความสำคัญคือ อยากจะติดตามที่กลุ่มหรือสังคมต้องการ ระดับที่สองนี้ จะตระหนักถึงผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม เป็นระดับแรกที่มีการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น เป็นระดับที่เข้าใจว่า เหตุใดบุคคลจึงต้องเสียสละเพื่อสังคม สิ่งที่ไม่เคยตระหนักในระดับก่อน จะเริ่มมีผู้มีพัฒนาการในระดับนี้ จะต้องการการยอมรับในการที่ตนทำดี ความแตกต่างระหว่าง ระดับนี้กับระดับก่อนในเรื่องกฎต่าง ๆ คือ ระดับก่อนเห็นว่ากฎต่าง ๆ เป็นเครื่องบังคับเขา แต่ใน ระดับนี้เห็นว่า กฎต่าง ๆ มีไว้เพื่อช่วยสังคมที่เขาอยู่

1.3) ในระดับที่สาม คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ ทัศนจะกว้างออกไป จะไม่มองว่ามนุษย์เป็นเสมือนพื้นเพองของเครื่องจักรในสังคม และจะต้องยอมปฏิบัติตามที่สังคม กำหนด และรับใช้สังคมที่ตัวเองเป็นสมาชิกอยู่ แต่จะกระทำตามหลักแห่งความยุติธรรม ที่เห็นว่า ทุกคนในสังคมจะต้องปฏิบัติ ไม่ว่าสังคมนั้นจะสนับสนุนหรือไม่ ซึ่งเรียกได้ว่ามีลักษณะเป็นสากล เพราะใช้กับคนทุกคน ความแตกต่างระดับนี้กับระดับที่แล้ว คือ ระดับก่อนเห็นว่า การกระทำที่ดี

จะต้องเป็นการสนับสนุนสังคม ผลประโยชน์ของสังคมเป็นตัวกำหนดความถูกต้อง แต่ในระดับนี้ เห็นว่าการกระทำที่ดี คือ การกระทำที่สอดคล้องกับหลักแห่งความยุติธรรม หลักแห่งความยุติธรรมนี้เป็นอิสระจากสังคมที่เขาอยู่ ดังนั้น หลักแห่งความยุติธรรมเป็นพื้นฐานของสังคม

2) การจำแนกชั้นของความตระหนักทางสังคม

การแยกระดับการหยิ่งลึกลับทางสังคม จะช่วยในกระบวนการวัดพัฒนาการอย่างมาก ถ้าสามารถชี้ชัดถึงขั้นของการพัฒนาการได้ ก็ยิ่งจะเป็นแรงสนับสนุนยิ่งขึ้น การรู้ขั้นของพัฒนาการด้านการหยิ่งลึกลับทางสังคมของเด็ก จะทำให้เราทราบว่าเด็กใช้เหตุผล อยู่ในสองชั้นใดควบกัน (เช่น ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2) ในที่นี้จะอธิบายเพียง 4 ชั้น ส่วนผู้ที่มีพัฒนาการด้านการหยิ่งลึกลับทางสังคม ในระดับเหนือกฎเกณฑ์เกือบทั้งหมดจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 5 ในระดับก่อนเกณฑ์ ความแตกต่างด้านการตระหนักทางสังคมระหว่างชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ได้แก่ ความคิดแบบเห็นแก่ประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย หรือการตระหนักถึงทัศนคติของผู้อื่น

ชั้นที่ 1 ไม่มีผู้ใช้เหตุผลในชั้นนี้จะไม่เข้าใจว่าผู้อื่น มีความคิดเป็นของตนเอง เขาจะคิดว่ามีตัวเขากับโลกภายนอกเท่านั้น ในด้านจริยธรรมเด็ก เด็กจะเข้าใจว่าตัวเขาและผู้อื่น อยู่ภายใต้ลักษณะเผด็จการภายนอกอันเดียวกัน หากไม่รวมตัวเองเข้ากับสิ่งนี้จะได้รับโทษโดยอัตโนมัติ การพิจารณาถึงความสำคัญและสิทธิของมนุษย์ จะมีลักษณะเป็นรูปธรรมตรง ๆ และการตัดสินใจมาจากลักษณะพิเศษทางกายภาพ เช่น จะช่วยชีวิตผู้อื่นที่มีเครื่องประดับมากที่สุด หรือผู้ที่สูงที่สุด

ชั้นที่ 2 เด็กจะสามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันได้ เด็กจะคิดได้ว่าผู้อื่น มีความคิดที่แตกต่างไปจากตน และแตกต่างกัน และรู้ว่าบางครั้งบุคคลคาดหวังและกระทำ ในสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น อย่างไรก็ตาม แม้ความคิดในเชิงการตระหนักจะกว้างขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดคือ การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้มีพัฒนาการในชั้นที่สองจะมองความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ในแง่จริยธรรมยังพิจารณาในสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะกายภาพและ สุขนิยม หลักสำคัญของการพัฒนาในชั้นนี้ คือ จะไม่นึกถึงการเป็นกลุ่มหรือสังคมที่ตึงตัง แต่นึกถึงเพียงประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่ประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น

ชั้นที่ 3 กรอบความคิด คือ แต่ละคนในกลุ่ม จะต้องฟังความเห็นของทุกคน ในกลุ่ม และจะต้องพยายามกระทำในสิ่งที่กลุ่มเห็นด้วย ผู้ใช้เหตุผลในชั้นนี้จะพยายามจัดพฤติกรรมของเขา ให้อยู่ในรูปแบบของคนดี ตามความคิดของตน

ชั้นที่ 4 จะพิจารณาสัมพันธ์ภาพ แต่จะขยายรวมไปถึงการหยิ่งลึกลับถึงระดับสังคม แทนที่จะคิดถึงบุคคลเพียง 2-3 คน เขาจะพิจารณาว่าบุคคลเป็นจุดหนึ่งของระบบสังคมทั้งหมด จะอยู่ที่ผลของสัมพันธ์ภาพหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อสังคม ได้แก่ การกระทำ ในทำนองที่

เกื้อหนุน หรือส่งเสริมให้สังคมได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยเชื่อว่าเราทั้งหมดเป็นสมาชิกของระบบสังคม การขยายความคิดจากเอกัตภาพบุคคล หรือสัมพันธ์ภาพของกลุ่มเล็ก ๆ ไปสู่ระบบสังคมที่กว้างออกไป เป็นความสำเร็จที่สำคัญของขั้นที่ 4 ที่พัฒนามาจากขั้นที่ 3

2.3.6.5 การวัดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวัดความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ของ คุณรา สุนันทกรณ์ (2555, น. 55–58) มาปรับใช้ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3.6.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คุณรา สุนันทกรณ์ (2555, น. 44–98) ศึกษาความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาข้าง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับปานกลางและมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับมาก จากการเปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักของผู้มาเยือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา รายได้ วัตถุประสงค์ของการมาเยือน จำนวนครั้งที่มาเยือน ความถี่การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ฉัตรณริน พูลสวัสดิ์ (2557) ศึกษาความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษากรณี ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้แก่ อาชีพ (0.001) ประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง (0.01) เพศและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (0.05)

พระทองมี อัสสุโช แอมไธสง (2562, น. 395–413) ศึกษาความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความตระหนักของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.69$) โดยความตระหนักของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนมีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ หยุดตัดไม้ป่าชายเลนและร่วมมือกันปลูกต้นไม้ทดแทน รองลงมาคือ คนในชุมชนหากไม่ตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน ขณะนี้ ปัญหาในชุมชนที่พบคือ น้ำขุ่นข้น ในน้ำมีปริมาณสารพิษและการพังทลาย

ของดิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนแขวงท่าข้าม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.33$) โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมในการดำเนิน, มีส่วนร่วมในการประเมินผล และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามลำดับ 3) การจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด รองลงมาคือสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐและภาคี, การป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลน และ การสร้างระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมสมาชิกในชุมชนตามลำดับ 4) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม พบว่า ความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล มี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 0.457 0.775 0.694 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านความตระหนัก มีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความตระหนัก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน 2) ปัจจัยด้านความตระหนัก มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า ปัจจัยด้านความตระหนัก จะส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ดังนี้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2531, น. 31) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมให้มากที่สุด เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและ ความต้องการ การที่เขาได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้นจะทำให้เขาพัฒนายิ่งขึ้น

ดุซงกี อายูวัฒน์ และคณะ (2535, น. 7) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด

โดยที่การเข้ามามีส่วนร่วมอาจจะเข้าในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคลกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ชินรัตน์ สมสืบ (2539, น. 21) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจโดยการกระทำ การดั่งกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเวลาเหมาะสม กับงานที่ทำดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531, น. 10-11) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขัน และอย่างเต็มที่ ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนของ โครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจ และหน้าที่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้น จะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความจำเป็นได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, น. 12) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการใดหนึ่งที่มีผลกระทบต่อตัวประชาชน

เมตต์ การุณจิต (2542, น. 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542, น. 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยและหลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ การตัดสินใจใดๆก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใด บุคคลเหล่านั้นควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น โดยหลักการนี้การมีส่วนร่วมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า บุคคลแต่ละคนย่อมทราบดีว่าตนต้องการอะไร ต้องการหรือไม่ต้องการอะไร และอะไรบ้างที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

สมคร สุรภาพพิศิษฐ์ (2542, น. 10) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติงาน และร่วมติดตามประเมินผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือชุมชนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วันพร จันทรเวโรจน์ (2543, น. 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกลับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม รับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ซึ่งสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติกิจการใด ๆ ที่ชุมชน ประชาชน บุคคลในกลุ่มหรือหน่วยงาน ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมกำลังกาย ร่วมกำลังคิดในการ ประกอบกิจการนั้นให้บรรลุความสำเร็จสูงสุด

ชวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544, น. 29) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงาน ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับ การที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งการทำงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกร่วมกันให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้ใจ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการร่วมมือกัน เป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการ พัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถาน และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา

ภทรนันท์ คลื่นแก้ว (2544, น. 6) ได้สรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือขั้นตอนของขบวนการพัฒนาขั้นตอนใด ขั้นตอนหนึ่ง ตั้งแต่การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหา การแก้ไข้ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติตามโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ

คารม คำพิฑูรย์ (2545, น. 15) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน ซึ่งผลดังกล่าวเป็น เหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งยังทำให้เกิด ความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สุดาวรรณ์ มีบัว (2547, น. 40) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำกิจกรรมหรือ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใด ขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจ และร่วมติดตามการดำเนินงานใน กิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

Keith (1972, p. 5) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและ อารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

Erwin (1976, p. 138) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้ และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานองค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวกิจกรรมใดหนึ่ง ซึ่งเริ่มแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการวางแผนแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมปฏิบัติงานตามแผนที่ได้กำหนด การได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม และการเข้าร่วมประเมินผลงานกิจกรรม

2.4.2 ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980, pp. 9–17) ได้เสนอถึงบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางด้านการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
6. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1980, pp. 59–78) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ ปัจจัยนี้เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงลักษณะส่วนบุคคล จะมีปัญหาบ้างก็อยู่ตรงที่ว่า การกำหนดอายุของคนกลุ่มต่าง ๆ คือจะกำหนดอายุตามแบบปฏิทินหรือตามบทบาทหน้าที่ ของแต่ละหน่วยงาน ความสำคัญของประชากรในการมีส่วนร่วม ก็คือ การมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจ หรือการมีประชากรกลุ่มวัยทำงานมาก ๆ ในชุมชน

2. ฐานะของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญมากหากพิจารณาในด้านโครงสร้างของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยทั่วไปแล้วหัวหน้าครอบครัวมักจะมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว เพราะฉะนั้นเราจะต้องศึกษาหัวหน้าครอบครัวของอาชีพต่าง ๆ หรือเผ่าต่าง ๆ เข้ามาร่วมประชุม หรือมีส่วนร่วมในการอภิปรายแตกต่างกันอย่างไร

3. การศึกษา ลักษณะด้านการศึกษานี้ จะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านเทคนิค หรือความเสมอภาคของโครงการในเขตชนบทที่กำหนดไว้ชัดเจนคือ คนในชุมชนจะต้องอ่านออกเขียน

ได้เป็นอย่างดี ซึ่งวัดได้โดยดูจากจำนวนปี ที่เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียน แต่ในทางที่ดีแล้วควรพิจารณาปัจจัย ด้านอายุและเพศประกอบด้วย เพราะคนที่ไม่รู้หนังสือที่มีอายุ 25 ปี ย่อมได้รับความช่วยเหลือใน การให้อ่านออกเขียนได้มากกว่าคนที่มียอายุ 65 ปี ขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ

4. การแบ่งแยกทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้นและถิ่นกำเนิด ลักษณะด้านนี้จะมีความซับซ้อนมากในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมโครงการ ด้านนี้จึงให้พิจารณาเฉพาะบริเวณที่มีประชากรที่มีความแบ่งแยกในเรื่องดังกล่าวนี้ที่เด่น ๆ เท่านั้น พื้นที่ใดที่ไม่มีปัญหาด้านชนกลุ่มใหญ่ ชนกลุ่มน้อย ก็ไม่ต้องให้ความสำคัญอะไรมากนัก แต่เราไม่สามารถที่จะบอกได้ชัดเจนลงไป ได้ว่าระหว่างความแตกต่างทางสังคมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม สิ่งไหนมีความสำคัญกว่ากัน ลักษณะความแตกต่างด้านนี้จะมีความสัมพันธ์ต่อความแตกต่างด้านระดับการศึกษาและระดับของรายได้เป็นต้น

5. อาชีพ ลักษณะทางอาชีพนี้ กำหนดไว้เพื่อให้การกำหนดประชากรกลุ่ม เป้าหมายที่จะได้ รับผลประโยชน์ทำได้ง่ายขึ้น โดยทั่วไปแล้วอาชีพมักจะแยกออกเป็น อาชีพการเกษตร และไม่ใช่การเกษตร แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของอาชีพในพื้นที่ที่โครงการดำเนินอยู่

6. ระดับและแหล่งของรายได้ หากพิจารณาถึงกลุ่มผู้ยากจนในชนบทแล้วการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมสามารถจะได้ในรูประดับรายได้ของผู้เข้ามามีส่วนร่วม แม้ค่อนข้างจะยากในการวัดก็ตาม เพราะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้นี้มักจะมีไม่ติดต่อกันและเชื่อถือไม่ค่อยได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ มักจะปกปิดรายได้ที่แท้จริงเนื่องจากกลัวจะเสียภาษี ดังนั้น การวัดระดับรายได้จึงมักจะใช้การวัดตัวแทน เช่น ระดับการศึกษา หรืออาชีพ หรือการถือครองที่ดิน และอีกประเด็นหนึ่ง ได้แก่ แหล่งของรายได้ เพราะปัจจุบันเรานั้นที่จะเปลี่ยนจากการเกษตร เพียงเพื่ออุปโภคบริโภค มาเป็นการเกษตรเพื่อการค้า หากปรากฏว่าคนใดมีสินค้าการเกษตรหลายชนิด ก็แสดงว่ามีแหล่งรายได้หลายทางและมีรายได้ดีขึ้น

7. ระยะเวลาที่ตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น และระยะทางจากบ้านไปยังสถานที่ดำเนินโครงการ คนที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นนาน ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าคนที่มียระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นไม่นาน ในทำนองเดียวกันหากระยะทางจากที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่ดำเนินโครงการใกล้ คนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า คนที่มีระยะทางจากที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่ดำเนินโครงการไกล

8. การถือครองที่ดินและสถานภาพการได้รับว่าจ้าง หากจะพิจารณาในกลุ่มผู้ที่ยากจนที่สุด แล้วการวิเคราะห์การเข้ามามีส่วนร่วมจากผู้ที่ไม่มียที่ดิน หรือผู้ว่างงานในด้านการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ และการได้รับผลประโยชน์จากโครงการนั้น จะต้องทำไปใน

ลักษณะเฉพาะอย่าง เพราะเราถือว่า คนพวกนี้เป็นชนกลุ่มอาชีพพิเศษกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ก็ต้องให้ความเอาใจใส่ เท่า ๆ กับคนอื่น

สมคร สุรภาพพิศิษฐ์ (2542, อ้างถึงใน สุวิชาณ สุวรรณาคะ, 2552, น. 14-15) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

1. เพศ โดยมีแนวความคิดว่าเพศชายและเพศหญิงมีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมต่างกัน โดยที่สังคมไทยมีค่านิยมว่า ผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม กิจกรรมเพื่อส่วนรวมมักเป็นเรื่องของผู้ชาย ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ปัจจัยด้านเพศซึ่งหน้าจะมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

2. อาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบท จะมีการประกอบอาชีพหลายๆอย่าง แต่ทุกอาชีพก็ต้องพึ่งป่าทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม สำหรับคนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้โดยตรง อาจจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างไปจากอาชีพอื่น ๆ เพราะต้องอาศัยทรัพยากรป่าไม้ประกอบอาชีพ

3. ระดับการศึกษา การศึกษาการมีส่วนร่วมให้เกิดความคิด รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและ สิ่งแวดล้อม ทำให้คนมีส่วนร่วมอยู่ด้วยดีขึ้น คนในชนบทมักยกย่องคนที่มีความรู้ คาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งระดับการศึกษานี้เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ก็เป็นได้

4. รายได้ เป็นสิ่งที่กำหนดฐานะทางเศรษฐกิจได้ดีตัวหนึ่ง คือ คนที่มีรายได้หรือมีรายได้สูงย่อมมีอำนาจที่จะทำอะไร ๆ ได้มากกว่าคนจน ซึ่งต้องคำนึงถึงเรื่องปากท้องเสียก่อน เรื่องส่วนรวมเป็นสิ่งที่มาทีหลัง ดังนั้น รายได้อาจเป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ก่อนเป็นได้

5. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน เป็นสิ่งที่มบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะคนที่อาศัยอยู่เป็นเวลานานย่อมจะเห็นความสำคัญของทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมดีกว่าคนที่เพิ่งเข้าไปอาศัยอยู่ใหม่ ๆ ดังนั้นระยะเวลาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

6. การได้รับข่าวสารในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การรับรู้ข่าวสาร และการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีความจำเป็นต้องติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการของตน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะข่าวสารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นจึงนับได้ว่าข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญที่สุด อันเป็นบ่อเกิดของ

ความรู้ทั้งหมด ประชาชนได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มาก ย่อมมีความรับรู้ความเข้าใจ จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าคนที่ไม่ได้รับข่าวสาร

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม เป็นสิ่งหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน เพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ทำให้เกิดการกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มดำเนินการอยู่ ทำให้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากกว่าคนที่ไม่ได้เข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม

8. จำนวนแรงงานในครัวเรือน ครอบครัวใดที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากย่อมมีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อย เพราะแรงงานเหลือจากการครองชีพปกติ

9. การมีอาชีพรอง การมีอาชีพรองเป็นการเสริมรายได้ของครอบครัวดังนั้นครัวเรือนใดที่มีอาชีพรองย่อมแสดงว่ามีรายได้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพรอง ซึ่งย่อมมีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพรอง

10. ขนาดพื้นที่ถือครอง ครัวเรือนใดมีพื้นที่ถือครองที่ดินมากย่อมแสดงว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสเข้าไปมีกิจกรรมได้มากกว่าครัวเรือนที่มีพื้นที่ถือครองที่ดินน้อย ดังนั้น ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินอาจเป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมในโครงการก็เป็นได้

สุรชัย เชื้อขาวซ้อน (2552, น. 13) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมนั้นประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ ทางกายภาพ ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ส่วนทางด้านชีวภาพ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ อารมณ์ ความรู้สึก
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ และรายได้
3. ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ การศึกษา เพศ วัย ศาสนา การติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม และประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตามท้องถิ่นหรือสภาพภูมิประเทศ
4. ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ นโยบายทางการเมืองและภาวะผู้นำที่เด่นชัด ซึ่งเป็นที่ยอมรับทางประชาชนทั่วไป ย่อมเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

สุเมธ ทรายแก้ว (2536, อ้างถึงใน สุรยุทธ์ หลิมตระกูล, 2548, น. 40) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยแรก ปัจจัยทางด้านแบบแผนการดำเนินชีวิต ปัจจัยที่สอง ปัจจัยทางด้านความรู้และทัศนคติของประชาชน ปัจจัยที่สาม ปัจจัยด้านการเมือง

ปัจจัยที่สี่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยที่ห้า ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยที่หก ปัจจัยด้านความเป็นมา

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ตัวแปรที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.4.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม โจเซ่ เอ แอกบายานี่ (Jose A. Agbayani) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 16 รูปแบบ คือ (ฉอ่าน วุฑฒิกรรมรักษา, 2526, น. 33-34) การมีส่วนร่วมในการประชุม

1. การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
2. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ
3. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน
4. การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์
5. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริโภค
6. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
7. การมีส่วนร่วมในผู้ใช้แรงงาน
8. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์
9. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
10. การตีปัญหาให้กระจ่าง
11. การออกเสียงสนับสนุน
12. การออกเสียงเลือกตั้ง
13. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
14. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
15. การติดตามการดำเนินงานโครงการ
16. การเป็นสมาชิก

บัญชร แก้วส่อง (2531, น. 15–19) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการเป็นขั้นตอนที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการเป็นขั้นตอนที่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการอนุรักษ์ หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการอนุรักษ์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคม หรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลโครงการที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำระยะๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2539, น. 41) ได้แบ่งไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการค้นการงบประมาณดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

Cohen and Uphoff (1980, p. 219) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

วิกรม เดชหนู (2543, น. 16) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementtation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมด้วยการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุม และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

อคิน รพีพัฒน์ (2527, น. 6) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา
2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
3. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนที่กำหนด
4. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรม

จากรูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบและหลายขั้นตอนทั้งในทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัย จึงสรุปกระบวนการและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน มี 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ประสาธ เทียงอยู่ (2548, น. 15-18) ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) Maslow (1987) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะเรื่องความต้องการของคน ตามหลักทฤษฎีที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อย ไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของ มนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security need) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือ ความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่ให้ สังคมยอมรับตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-Esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูง ที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญคนในชาติ (Nation Morale) คนเรามีความต้องการทั้งกายและใจ ถ้ามีขวัญดีผลงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่า ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การเอารัดเอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีต่อหน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญกลุ่ม

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกที่เป็นตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตน พอใจเกียรติภูมิจงรักภักดีต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่าผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และ

ผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนินเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธี หนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่อง การใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลย ก็ไม่เป็นไปตามนโยบาย และความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพิ่มความคาดหวัง ผลประโยชน์

2.4.5 การวัดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวัดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของ บันดิด สิงหาทำ (2561, น. 105–107) มาปรับใช้ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บันดิด สิงหาทำ (2561, น. 48–80) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กลุ่ม 4 บ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนกลุ่ม 4 บ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$, $S.D = 0.61$) และความต้องการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, $S.D = 0.79$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กลุ่ม 4 บ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับอิทธิพลจากมากไปน้อย คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพศ สถานภาพทางสังคม ความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรป่าไม้ และอาชีพหลัก จึงสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$Y = 2.707 + 0.356$ (การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้)–
 0.447 (เพศ)– 0.273 (สถานภาพทางสังคม) + 0.272 (ความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรป่าไม้)–
 0.144 (อาชีพ)

$Z = 0.320$ (การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้)– 0.293 (เพศ)–
 0.259 (สถานภาพทางสังคม) + 0.189 (ความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรป่าไม้)– 0.125 (อาชีพ)

ศรียะไพโร คัมคัตตรา (2559, น. 59) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาดำบลช่องสเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า
 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$)
 2) จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับน้อย ($r = 0.16$) ผลที่ได้ยอมรับสมมติฐาน
 4) ข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนควรร่วมกันจัดทำแผน และหาแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยการจัดทำโครงการรักษาป่าต้นน้ำ โครงการปลูกป่า โครงการบวชป่า โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

พิมพา ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.0 มีอายุเฉลี่ย 55.55 ปี ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนท้องถิ่น ร้อยละ 86.0 มีการศึกษารับประถมศึกษา ร้อยละ 73.1 มีอาชีพหลักทำไร่ ร้อยละ 64.0 และร้อยละ 76.0 มีอาชีพรองเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ทางการเกษตรร้อยละ 76.0 มีรายได้เฉลี่ย 10,939.91 บาทต่อเดือน ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1–2 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 63.1 มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เฉลี่ย 25.12 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำดังกล่าว ได้แก่ อาชีพหลัก ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ การได้รับฝึกอบรม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 6 กลุ่มคือ กลุ่มดูแลรักษาป่าต้นน้ำ กลุ่มการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ กลุ่มการปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ กลุ่มการป้องกันไฟป่า กลุ่มการส่งเสริมการปลูกพืชที่สอดคล้องกับระบบนิเวศต้นน้ำ และกลุ่มการส่งเสริมเพาะชำ

กล่าวไม่ในท้องถิ่น ส่วนความพร้อมและศักยภาพของชุมชนประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ บทบาทผู้นำ การมีส่วนร่วมทางสังคม ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ราตรี นินละเอียด กิติชัย รัตนะ และวิชา นิยม (2558, น. 22-32) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.90 มีอายุเฉลี่ย 46.36 ปี มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58.00 เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 63.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.94 คน ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 39.90 มีรายได้สุทธิต่อเดือนเฉลี่ย 8,518.37 บาท มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 30.99 ปี โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ ร้อยละ 92.40 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ร้อยละ 74.80 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับน้อย โดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.43 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.98 และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.83 การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้สุทธิต่อเดือน ระยะเวลา การตั้งถิ่นฐาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำรวย สุดเฉลี่ยว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยะมิงค์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุ 51-60 ปี มีการศึกษาระดับประถม ศึกษา/ต่ำกว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 38 ปี มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพรอง ขนาด ที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 13.69 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 คะแนน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน

การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้

ผนิกุล อู่สกุล (2556, น. 93-106) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อายุ สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพสมรส อาชีพ การได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุชาวดี ชูเอน (2555, น. 49-52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ โดยเพศ สถานภาพในชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แหวงจำปาสักและแหวงอัตตะปือ ได้รับอิทธิพลโดยตรงจาก 1) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ได้รับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมจาก 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2) ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร 3) ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และ 4) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.5 ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

2.5.1 ที่ตั้ง

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ได้สร้างขึ้นตามคำรัฐ (พ.ร.บ) เลขที่ 164 ของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ปี ค.ศ 1993 มีพื้นที่ทั้งหมด 240,000 เฮกตาร์ ตั้งอยู่เส้นรุ้งที่ 14°02'00" ถึง 14°45'00" เหนือ และอยู่ระหว่างเส้นแวงที่ 105°55'00" ถึง 106°30'00" ตะวันออก รวมมี 2 แขวง (จังหวัด) และ 3 เมือง (อำเภอ) คือ แขวงจำปาสัก 2 เมือง ได้แก่ เมืองปะทุมพรและเมืองโขง แขวงอัตตะปือ ได้แก่ เมืองสะหนามไซ มี 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน เมืองปะทุมพร มี 22 หมู่บ้าน เมืองโขง 23 หมู่บ้าน และเมืองสะหนามไซ 11 หมู่บ้าน (แผนกกิจกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ, 2017, น.13)

2.5.2 คุณลักษณะทางด้านกายภาพ

2.5.2.1 สภาพภูมิอากาศ

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน หรือประเทศ ส ป ป ลาว นอนในเขตลมมรสุมร้อน ที่มี 2 ฤดูอย่างชัดเจน คือ ฤดูแล้งและฤดูฝน ฤดูฝนเริ่มแต่ปลายเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฤดูแล้งเริ่มแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน

2.5.2.2 ด้านธรณีศาสตร์และดิน

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนเป็นเขตเนินเขาและภูเขาเป็นส่วนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือเป็นเขตป่าดงดิบผสม ส่วนอยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันออกเป็นเขตป่าเต็งรัง และบางพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนเป็นเขตหินภูเขาไฟ

2.5.3 คุณลักษณะทางชีวภาพ

2.5.3.1 พันธุ์พืช

เนื่องจากป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนเป็นเขตเนินเขา เขตภูเขา เขตราบเพียง มีทั้งแม่น้ำและบึง จากการสำรวจพันธุ์พืชในเขตบึงเกิดจึงพบว่า มีพืช 418 ชนิด ในนั้นพืชเป็นยา 73 ตระกูล มี 250 ชนิด (แผนกกิจกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ, 2017, น. 15)

2.5.3.2 พันธุ์สัตว์

จากการสำรวจพบว่าป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีสัตว์หลายชนิด สัตว์ประเภทนกมี 300 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม 70 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 65 ชนิด และปลา 176 ชนิด ประเภทสัตว์ที่มีคุณค่า ได้แก่ นก 51 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม 22 ชนิด

ประเภทสัตว์ใหญ่มี ช้าง เสือโคร่ง เมีย วัวป่า หมู เป็นต้น (แผนกสถิติกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ. 2017, น.15)

2.5.4 ด้านการตั้งถิ่นฐาน

ก่อนการสร้างตั้งป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนในปี ค.ศ 1993 กับปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกัน ในด้านการตั้งถิ่นฐานและการครอบครองที่ดิน เพราะไม่มีการโยกย้ายประชาชนออกจากป่าสงวน ประชาชนส่วนมากตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาตามสายน้ำต่าง ๆ เช่น น้ำเซเปียน น้ำเซกอง น้ำเซคำพอ และห้วยตะเือง หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีทั้งหมด 56 หมู่บ้าน มีประชาชนอาศัยอยู่ 10,131 ครัวเรือน มี 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว และกลุ่มชาติพันธุ์เบรา ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา หาปลา หาของป่า (แผนกสถิติกรรม และป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ, 2017, น.17)

2.5.5 การครอบครองที่ดิน

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนและประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่าสงวนที่มีที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนสามารถนำใช้และสืบทอดถึงลูกหลานได้ แต่ไม่สามารถออกโฉนดที่ดินและซื้อขายได้

2.5.6 ด้านการท่องเที่ยว

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีท่าแรงด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็น 3 เขต คือ เขตใจกลางป่าสงวน กำหนดเป็นเขตเที่ยวชมสัตว์ป่า เขตบ้านเกียดโง้ง เป็นท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น ช้างชมทิวทัศน์ธรรมชาติบึงเกียดโง้งและชมปราสาทหินวัดภูอาสา และเขตเซเปียน ล่องเรือเพื่อชมนก นอกจากนี้เขตเมืองโขง (อำเภอโขง) ยังมีท่าแรงในการเที่ยวชมนกยูงและไม้กลายเป็นหิน การท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งนี้ได้ริเริ่มจากบ้านเกียดโง้งและแพร่เข้าไปเขตบ้านตะออง ตะหวาง และบ้านหนองปิง แต่ระยะผ่านมาการท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งนี้ไม่ค่อยได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากว่าประชาชนยังมีการบุกรุกทำลายป่าไม้ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยพอใจ ทำให้นักท่องเที่ยวลดลงในแต่ละปี (แผนกสถิติกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ, 2017, น.19)

2.5.7 ด้านการคมนาคมขนส่งในท้องถิ่น

ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีเขตครอบคลุมติดต่อกัน 3 เมือง (อำเภอ) 2 แขวง (จังหวัด) คือ เมืองปะทุมพรและเมืองโขง แขวงจำปาสักและเมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือ ด้านการคมนาคมขนส่งเข้าถึงป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีเส้นทางเลขที่ 13 ได้ เรียบเขตชายแดนป่าสงวนทางทิศตะวันตก แต่บ้านทางแบ่ง เมืองปะทุมพร ถึง บ้านเวินขาว เมืองโขง เส้นทาง 18A เรียบเขตชายแดนทางทิศเหนือ แต่บ้านทางแบ่ง เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก ถึง เมืองสะหนามไซ แขวง

อัตตะปือ เส้นทางดินแดงจากบ้านซันาก ถึง บ้านนาปาเกียบ เมืองโขง แขวงจำปาสัก เป็นเส้นทางเรียบเขตชายแดนป่าสงวนทางทิศใต้

นอกจากเส้นทางหลักที่เรียบเขตชายแดนป่าสงวน ยังมีเส้นทางเข้าป่าสงวนอยู่แต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านพะโพและบ้านห้วยแม่สัง เมืองปะทุมพร
2. บ้านจาน บ้านนาแวง บ้านนาเชือก และบ้านนาส้มโฮง เมืองโขง
3. บ้านปิ่นดง บ้านแบ่งวิไล บ้านหนองหิน และบ้านส้มป่อย เมืองสะหนามไซ

2.5.8 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

จากการสำรวจในต้นปี ค.ศ. 2017 ของโครงการ REDD Lao–Austria จากการสุ่มตัวอย่าง 375 ครัวเรือน จำนวน 11 บ้านในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีรายรับเฉลี่ยของครัวเรือน 344,016 กีบ ต่อหนึ่งเดือน ครัวเรือนยากจน ร้อยละ 41.6 เพราะมีรายได้น้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนด ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาปลูกข้าว ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์

2.5.9 ปัญหาการอนุรักษ์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

ในชุมชนที่ผ่านมาป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนได้เผชิญกับปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนและอาศัยอยู่รอบป่าสงวน เช่น การลักลอบตัดไม้มาขาย การล่าสัตว์ การหาปลาแบบดับสูญ การจับจองที่ดิน การขยายพื้นที่นา การบุกพื้นที่เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากปัจจัยสาเหตุ คือ การปฏิบัติกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ โอกาสทางเศรษฐกิจมีความจำกัดต่อการพัฒนาปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่มีการจัดการการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืนไม่มีการจำกัดการเข้าไปตั้งถิ่นฐานของประชาชนในเขตป่าสงวน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความจำกัด

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงส่องแสง แต่เฮง (2557, น. 222–229) ศึกษา การพัฒนารูปแบบกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสานอยู่รวมกันแบบเครือญาติ มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านภาษา ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ 2) สภาพป่าไม้เขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา มีการ

ตัดไม้ทำลายป่าเกิดจากความต้องการพื้นที่การเกษตร การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ และไฟป่าเกิดขึ้นเองธรรมชาติ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า ท้องถิ่นและภาครัฐขาดงบประมาณสนับสนุน 3) รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การทำงานแบบ 3 ประสาน ประกอบด้วย นักวิชาการ ชุมชน ท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่รัฐ มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มิติที่ 3 การริเริ่มให้เกิดโครงการปฏิบัติจริง มิติที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มิติที่ 5 การพัฒนาให้เกิดสถาบันในชุมชน และองค์ประกอบของรูปแบบมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การค้นหาบุคคล/กลุ่มที่สนใจ 2) การตั้งภาวศึร่วมพัฒนา 3) การวางแผน 4) การดำเนินโครงการ 5) การตัดสินใจ 6) การประเมินผล และ 7) การร่วมรับผลประโยชน์

ฤทธิบาน สุชีวกุล, ประจัญ กิ่งมิ่งแอส, สมเกียรติ ศรีปัดดา และวิบูล เป็นสุข (2557, น. 133-139) ศึกษาารูปแบบการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์ปัจจุบัน ศักยภาพพัฒนาการจัดการป่าชุมชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานแปรผลระดับมากทุกด้านดังนี้ ด้านการพัฒนาจัดการป่าชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.95 รองลงมาด้านการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.80 ด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.51 และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน ค่าเฉลี่ย 3.21 2) ผลการสร้างรูปแบบพัฒนาการจัดการป่าชุมชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย 5 มิติ 10 โครงการ ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านการพัฒนาองค์กรการจัดการป่าชุมชนให้เข้มแข็ง มิติที่ 2 เป็นแหล่งอาหารและปัจจัย 4 มิติที่ 3 เป็นป่าชุมชนที่มีรูปพื้นที่ลุ่มน้ำต่อเนื่องกันไป มิติที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ และมิติที่ 5 เป็นแหล่งเรียนรู้ันทนาการ เมื่อแปลงเป็นโครงการเพื่อนำไปสู่การดำเนินการประกอบด้วย 10 โครงการ ได้แก่ 1) อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการด้านการวางแผนปฏิบัติตามแผนและติดตามประเมินผลการจัดการป่าชุมชน 2) การมีส่วนร่วมปลูกต้นไม้ในพื้นที่เชื่อมโทรม 3) โครงการป้องกันไฟป่า 4) การมีส่วนร่วมในการจัดการโซนพื้นที่สำหรับเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ของชุมชน 5) การสำรวจอาหารจากป่าชุมชน 6) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ฟื้นฟู/อนุรักษ์แหล่งน้ำในป่าชุมชน 7) ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกพืชสมุนไพร 8) อบรมการผลิตลูกประคบ น้ำมันไพร ยาหม่องไพรและน้ำดื่มสมุนไพร 9) สำรวจและการพัฒนาป่าชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 10) จัดตั้งห้องเรียนธรรมชาติแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนที่สนใจในการจัดการป่าชุมชน 3) ผลการทดลองใช้และประเมินผลพัฒนารูปแบบการจัดการป่าชุมชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การประเมินความเป็นไปได้พบว่า มีความเป็นไปได้ระดับมากทุกมิติและผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ พบว่า ภาพรวมทุกโครงการมีการดำเนินงานในระดับมาก

จักรพงษ์ พวงชื่น สวีชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และนครเศศ รั้งควัต (2556, น. 219–233) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านท่าปาเป้า ตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีประวัติการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าในระดับหนึ่งผ่านมิติของวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.58$) การพัฒนาการมีส่วนร่วมขึ้นเห็นคุณค่า (A) พบว่าผลของการทำลายป่าในอดีต ทำให้ชาวบ้านหันมาฟื้นฟูป่าด้วยกิจกรรมต่างๆ อย่างจริงจัง ซึ่งในอนาคตชาวบ้านต้องการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชนให้มากขึ้น ในขั้นปฏิสัมพันธ์ (I) ชุมชนได้ระบุและจัดลำดับความสำคัญโครงการในอนาคตเพื่อส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น และขึ้นควบคุม (C) จากโครงการดังกล่าวชาวบ้านได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและหาผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการอย่างชัดเจน สำหรับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วม พบว่า ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นหลังจากการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ นิธินาถ อุดมสันต์ และสุกิมล บุญพอก (2561, น. 77–86) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการอนุรักษ์ป่าไม้ กรณีศึกษา: ป่าดงหันทันบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีการและแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.37) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.23) ด้านแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D = 0.36) และด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.53) 2) คะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ พฤติกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ และพฤติกรรมอนุรักษ์ความหลากหลายของป่าไม้ หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาอีกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การพัฒนาารูปแบบการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพาอีก (PAIC) ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้เพิ่มมากขึ้น การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาและการอนุรักษ์ป่าไม้ จนได้รูปแบบที่ดี

และใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ป่าไม้ได้ จึงควรนำเอารูปแบบการพัฒนาดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

นเรศ ชมบุญ (2555, น. 124–161) ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า 1) ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะคิดต่อทรัพยากรป่าไม้ ลักษณะภายในชุมชน ระดับการศึกษา รายได้-รายจ่ายในครัวเรือน และเพศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ซึ่งทำให้ได้กิจกรรมที่ช้ประกอบการพัฒนาทั้ง 6 ตัวแปร จำนวน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรม “อาสาสมัครรักษ์ป่า” 2) กิจกรรม “ผลร้ายจากการทำลายป่า” 3) กิจกรรม “ทัศนศึกษาระบบนิเวศ” 4) กิจกรรม “คุณค่าของป่า” 5) กิจกรรม “สัญญาประชาคม” 6) กิจกรรม “กฎหมายคุ้มครองป่า” 7) กิจกรรม “เศรษฐกิจพอเพียง” 8) กิจกรรม “เสริมรายได้” และ 9) กิจกรรม “จัดทำบัญชีเพื่อการวางแผนชีวิต” ผู้วิจัยนำมาเขียนโครงการ ชื่อโครงการ “แนวทางการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน” 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นภายใต้โครงการ “แนวทางการมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน” เมื่อทดลองใช้แล้วทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เพิ่มขึ้น หลังการเข้าร่วมโครงการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) จากผลการวิจัย 1–3 ทำให้เกิดแนวคิดการจัดความรู้เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย เป็น 3 แนวทาง คือ 1) ยุทธศาสตร์สร้างความรู้ ความตระหนักต่อปัญหาป่าไม้และสิ่งแวดล้อม 2) ยุทธศาสตร์การปรับทัศนคติส่วนบุคคลและชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 3) ยุทธศาสตร์การมุ่งที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Motoshi Hiratsuka, Eiichiro Nakama, Trisnu Satriadi, Hamdani Fauzi, Mahrus Aryadi and Yasushi Morikawa (2019, pp. 558–571) ศึกษาแนวทางการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดินและป่าไม้: กรณีศึกษาในจังหวัดกาลิมันตันใต้ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งการส่งมอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผ่านการมีส่วนร่วมของที่ดินและการอนุรักษ์ป่าได้รับการประเมินในจังหวัดกาลิมันตันใต้ประเทศอินโดนีเซีย โครงการดังกล่าวมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูป่า 410 เฮกตาร์ ซึ่งจัดการโดยชาวบ้านในท้องถิ่น โครงการฟื้นฟูและ

จัดการป่าไม้ได้รับการพัฒนาผ่านการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมสร้างสวนยางที่มีการจัดการที่ดีซึ่งให้โอกาสในการดำรงชีวิตใหม่ มีการส่งเสริมการลดความยากจนซึ่งเห็นได้จากการลดความไม่เท่าเทียมระหว่างชุมชนท้องถิ่น ระหว่างปี 2010 ถึงปี 2018 ค่าสัมประสิทธิ์基尼ของความไม่เท่าเทียมลดลงจาก 34.6% เป็น 31.3% ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของ SDGs 1 (ไม่มีความยากจน) และ SDGs 10 (ความไม่เท่าเทียมลดลง) นอกจากนี้การฟื้นฟูป่ายังส่งผลให้สต็อกคาร์บอนและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีขึ้นช่วยให้ SDG15 (Life on Land) สาเหตุมาจากการฟื้นฟูป่าที่ประสบความสำเร็จและลดการเกิดไฟป่า ความร่วมมือระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นจัดอยู่ในประเภทครัวเรือนที่ยากจนได้รับการปรับปรุงโดยการเสริมสร้างศักยภาพ สิ่งนี้มุ่งเน้นไปที่การจัดการสวนยางการดำเนินการร่วมกันและกิจกรรมดับเพลิง การสร้างขีดความสามารถนี้ส่งผลต่อการส่งมอบ SDG 17 (ความร่วมมือเพื่อเป้าหมาย) ผลจากการสำรวจทางเศรษฐกิจ-สังคมแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมของกลุ่มและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสำคัญต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและการจัดการป่าไม้

Runar Brannlund, Amadou Sidibe and Peichen Gong (2019) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ Kabore Tambi ในตอนใต้ของบูร์กินาฟาโซ ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้โดยพิจารณาจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั้ง 3 ประการ คือ ลักษณะของครัวเรือนที่แตกต่างกัน การรับรู้ของครัวเรือนเกี่ยวกับสิทธิการนำใช้ที่ดิน และความถี่ของครัวเรือนต่อป่า ซึ่งความมั่นคงในสิทธิการนำใช้ที่ดินของสมาชิกในสมาคมการจัดการป่าชุมชนและโปรแกรมการฝึกอบรมในปัจจุบันมุ่งเน้นที่การปฏิบัติการในการอนุรักษ์ป่าเท่านั้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรเน้นการเพิ่มความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์ป่าไม้และภัยคุกคามที่เกิดจากการขาดการจัดการป่าไม้ นอกจากนี้ผลที่ได้บ่งชี้ว่า การปรับปรุงความมั่นคงด้านสิทธิการนำใช้ที่ดินจะช่วยเพิ่มความตั้งใจของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการป่าไม้ เช่น งานชุมชนและการเผ่าระวังป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลาย ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อระบบสิทธิในที่ดินและสิ่งจูงใจหรือความไม่เป็นธรรมในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

Diego Matsvange, Ruvimbo Sagonda and Munyaradzi Kaundikiza (2016, pp. 6–11) ศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการที่ดินและป่าไม้อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา Nyanga, Zvimba and Guruve district ในซิมบับเว การวิเคราะห์ผลประโยชน์ป่าไม้มีความสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของชุมชน การลดลงของป่าไม้และความเสื่อมโทรมของป่าไม้เป็นประเด็นสำคัญในชนบทของซิมบับเว และในกลยุทธ์การยกระดับการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเพื่อประเมินผล

กระทบของป่าที่มีต่อชุมชนจากเขต Nyanga, Guruve และ Zvimba ในซิมบับเว เป็นไปตามโครงการ Big Lottery Fund ที่ดำเนินการโดย Progressio-UK และ Environment Africa โดยมุ่งเน้นไปที่การระบุป่าชุมชนจำลองและกลยุทธ์การจัดการที่ดิน และระดับของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับรายได้และความมั่นคงด้านอาหารและป่าไม้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษายืนยันอัตราการตัดไม้ทำลายป่าในระดับสูงและความตระหนักที่เพิ่มขึ้นของชุมชนในการเริ่มต้นมาตรการเชิงปฏิบัติเพื่อปกป้องและรักษาทรัพยากรป่าไม้และที่ดินซึ่งพวกเขาได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ผลลัพธ์ที่ได้เน้นคุณค่าของโครงสร้างชุมชน (โรงเรียนเกษตรกรรมและกลุ่มปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม) เพื่อเป็นสื่อกลางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเชื่อมโยงระหว่างป่าระบบเกษตรและบทบาทที่สำคัญของคนได้รับการยอมรับว่าเป็นกุญแจสำคัญในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

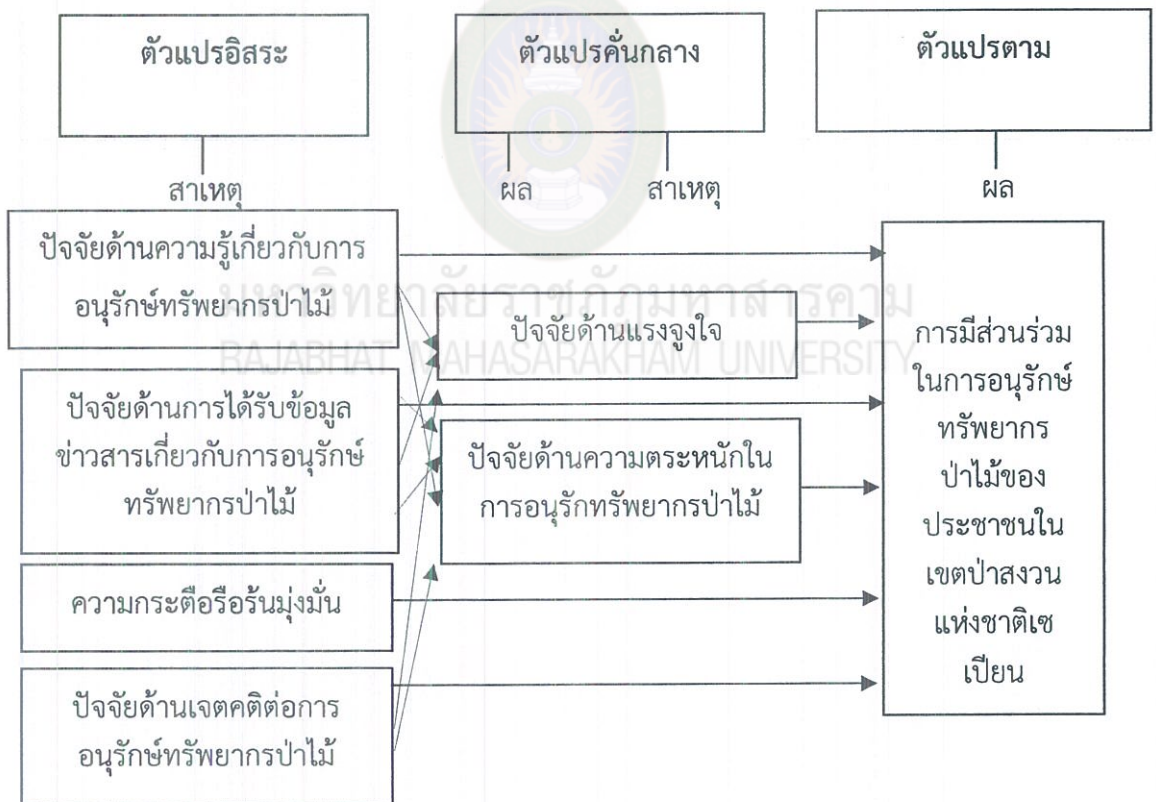
Anup K.C (2017, pp. 51–72) ศึกษาการจัดการป่าของเอกะชนและบทบาทในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศเนปาล การจัดการป่าของเอกะชนเป็นหนึ่งในเรื่องราวความสำเร็จของภาคเศรษฐกิจสีเขียวในเนปาลที่ได้รับการยอมรับจากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเริ่มต้นในประเทศเนปาลเพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่าที่เพิ่มขึ้นและความเสื่อมโทรมของป่าและการแก้ไขผลกระทบเชิงลบต่อการดำรงชีวิตในชนบท การศึกษาที่แตกต่างกันดำเนินการโดยนักวิจัยเพื่อประเมินบทบาทของเอกะชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศเนปาล นักวิจัยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ชีวมวล การวิเคราะห์ปริมาณคาร์บอน การคำนวณดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการครอบคลุมที่ดิน การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของทรัพยากรป่าไม้ การตัดกักของสัตว์ป่าและการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ สรุปได้ว่าการจัดการป่าของเอกะชนมีบทบาทอย่างมากในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศเนปาล สารชีวมวล ปริมาณคาร์บอน ปริมาณสต็อกสารอินทรีย์คาร์บอนในดินการปกคลุมของป่าผลิตภัณฑ์จากป่าและประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการจัดการป่าของเอกะชน สัตว์ป่าเช่นเสือดาว แม่น ลิงและนกอื่น ๆ เพิ่มขึ้นในป่า เสนอแนะให้จัดฝึกอบรมการพัฒนาทักษะและการสนับสนุนทางการเงินสำหรับการติดตั้งเทคโนโลยีพลังงานทดแทนและพลังงานทดแทนเพื่อลดการใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้น้อยที่สุด ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินบทบาทการจัดการป่าเอกะชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

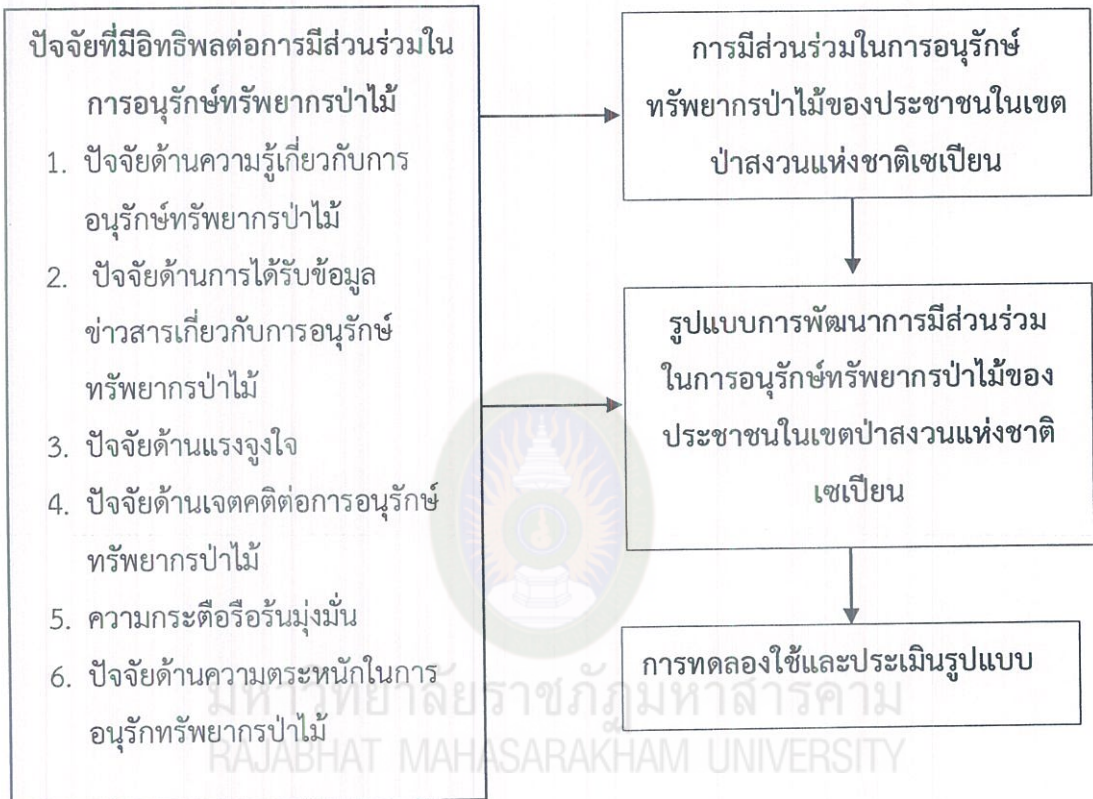
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามี 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

กรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ได้แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กัน และเป็นไปตามการเกิดก่อน-หลัง ตามเหตุการณ์ (Birth Order) ของตัวแปรสาเหตุแต่ละตัว ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม เพื่อให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

จากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถจำแนกรอบแนวคิดในการวิจัยในการสร้างรูปแบบการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ซึ่งแสดงดังในภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยในแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัยเป็น 3 ระยะดังนี้

3.1 การวิจัยระยะที่ 1

ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

3.1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยกำหนดให้ครัวเรือนละ 1 คน ใน 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 10,131 ครัวเรือน ได้ประชากร 10,131 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
1	เกียดโง้ง	280
2	หนองปิง	50
3	ตาทวาง	67
4	ตาออง	82
5	ทบสอก	140
6	ห้วยโกะ	46

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
7	พมมะลี	155
8	พะโพ	449
9	พะลาย	391
10	ฝักชะ	229
11	ท่าฮู้	145
12	ทางแบ่ง	212
13	แซง	347
14	แกแล	204
15	ท่งไซ	123
16	คอนทุด	260
17	แก้งนางอ่าง	250
18	บึงโค	150
19	ห้วยไผ่	245
20	ห้วยแม่สัง	378
21	พงพะาะ	238
22	ห้วยยาง	174
	รวม	4,615

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก ห้องการภายใน เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก (2019)

ตารางที่ 3.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวน
แห่งชาติเขเปียน เมืองโขง แขวงจำปาสัก

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
1	นาฝั่ง	339
2	สงเปือย	101
3	แก้ง	124
4	บูนน้อย	173
5	ห่อเข้า	171

(ต่อ)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
6	ท่าโพ	248
7	จาน	133
8	กกป่าแตก	102
9	โพนสะอาด	225
10	เต่าปุง	155
11	นาแวง	134
12	นาแสนพัน	175
13	นาเชือก	191
14	โพนวิไซ	79
15	นาส้มโฮง	166
16	หาดชายคุน	296
17	เวินขาว	152
18	กาดัน	475
19	เส็ดน้ำอ้อม	197
20	นาสงเปือย	58
21	นาหนองเหี้ย	57
22	โสด	253
23	นาป่าเกียบ	194
	รวม	4,198

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก ห้องการภายใน เมืองโขง แขวงจำปาสัก (2019)

ตารางที่ 3.3 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
เซเปียน เมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือ

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
1	ส้มป่อย	298
2	หาดอุดมไซ	108
3	โพนสะอาด	136

(ต่อ)

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
4	หนองแซ้	90
5	ดอน	90
6	กะแซะ	115
7	ปากบ่อ	160
8	แบ่งวิไล	72
9	จันทอ	94
10	ปิ่นดง	87
11	ตะเภา	68
	รวม	1,318

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก ห้องการภายใน เมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือ (2019)

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน จำนวน 385 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973, p. 727)

1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973, p. 727, อ้างถึงใน รังสรรค์ สิงหาเลิศ, 2558, น. 69) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (3-1)$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมดของการวิจัย จำนวน 8012 คน/ครัวเรือน

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ กำหนดให้ไม่เกิน 0.05

แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{10,131}{1 + (10,131 \times (0.05)^2)}$$

$$n = 384.80 \text{ คน กำหนดเป็น } 385 \text{ คน}$$

2) การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว จำนวน 385 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการใช้ที่การสุ่มอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มระดับหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มหมู่บ้านตัวอย่างโดยกำหนดเอาเมืองละ 3 หมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีการจับฉลากได้หมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 9 หมู่บ้าน คือ เมืองประทุมพร แหวงจำปาสัก มี 3 บ้าน ได้แก่ บ้านพะโพ บ้านเกียดโจ้ง และบ้านฝักชะ เมืองโขง แหวงจำปาสัก มี 3 บ้าน ได้แก่ บ้านโสด บ้านนาเชือก และบ้านโพนสะอาด และเมืองสะหนามไซ แหวงอัตตะปือ มี 3 บ้าน ได้แก่ บ้านปากบ่อ บ้านหนองแซ่ และบ้านส้มป่อย

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว จำนวน 385 คน และหมู่บ้านตัวอย่าง 9 หมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดแบ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนของครัวเรือน ดังนี้

$$n_1 = n \times N_2 / N_1$$

n_1 = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตัวอย่าง

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N_1 = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดใน 9 หมู่บ้านตัวอย่าง

N_2 = จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านตัวอย่าง

ตารางที่ 3.4 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

ที่	ชื่อแขวง (จังหวัด)	ชื่อเมือง (อำเภอ)	ชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร (N_1)	สัดส่วน (ร้อยละ)	กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
1	จำปาสัก	ปะทุมพร	บ้านพะโพ	449	20.64	79
			บ้านเกียดโง้ง	280	12.87	50
			บ้านฝักชะ	229	10.53	40
		โขง	บ้านโสด	253	11.63	45
			บ้านนาเชือก	191	8.78	34
			บ้านโพนสะอาด	225	10.35	40
2	อัตตะปือ	สะหนามไซ	บ้านปากบ่อ	160	7.36	28
			บ้านหนองแซ้	90	4.14	16
			บ้านส้มป่อย	298	13.70	53
รวม				2,175	100	385

จากตาราง 3.4 ที่ได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีการจับฉลาก โดยเขียนชื่อหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน ลงในแผ่นกระดาษ ใช้ 1 แผ่น ต่อ 1 ชื่อ ใส่ลงไปในกล่อง เขย่าคละกันไป แล้วหยิบออกมาที่ละแผ่น เมื่อจับได้ชื่อใดก็เขียนไว้ แล้วนำเอาชื่อที่หยิบได้ลงไปในกล่องคืนตามเดิม เพื่อให้แต่ละชื่อมีโอกาสเลือกเท่าๆกัน ถ้าหยิบซ้ำกับใบเดิมที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ก็วางคืนเข้าไปในกล่องตามเดิมแล้วหยิบใหม่ เมื่อครบตามจำนวนสัดส่วนในหนึ่งหมู่บ้าน ก็จะทำกรจับฉลากของหมู่บ้านต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะครบ 9 หมู่บ้าน จะได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1.2.1 ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ คือ

- 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 2) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- 3) ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น
- 4) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.1.2.2 ตัวแปรคั่นกลาง หรือตัวแปรเชิงเหตุและผล คือ

- 1) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.1.2.3 ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มี 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen and Uphoff, 1980, p. 219)

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้และพัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้ว และนำเครื่องมือวัดเหล่านั้นมาปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาในครั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จะแบ่งออกเป็น 8 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนคนในครัวเรือน และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 20 ข้อ เครื่องมือการวัด เป็นแบบทดสอบชนิด 2 ตัวเลือก มีจำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบให้เลือกตอบ

เกณฑ์การให้คะแนน ในข้อที่เป็นคำถามเชิงบวกถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ในข้อที่เป็นคำถามเชิงลบ ถ้าตอบถูกให้ 0 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 6 ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 7 ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 8 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จำนวน 15 ข้อ

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ถึงส่วนที่ 8 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ตอบข้อความที่มีลักษณะเชิงบวก จะได้คะแนน 5 ถึง 1 ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ผู้ตอบข้อความที่มีลักษณะเชิงลบ จะได้คะแนน 1 ถึง 5 ดังนี้

1	หมายถึง	มากที่สุด
2	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
4	หมายถึง	น้อย
5	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.1.3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

การหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 นั้นผู้วิจัยกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวัด ส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 8 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) เครื่องมือวัดทุกฉบับได้ผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุมตามโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) ว่าข้อความเกี่ยวกับแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 8 นั้นเป็นข้อความที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวิจัย มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ

1.1) ดร. สุปานี สีสิบุนโย ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แขวงจำปาสัก ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านโครงสร้างและเนื้อหาการวิจัย

1.2) ดร. นเรศ ชมบุญ ตำแหน่ง ป่าไม้จังหวัดขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

1.3) ดร. จิตะนา พมพิลา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะป่าไม้ มหาวิทยาลัย

แห่งชาติลาว เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล และวัดผลการวิจัย

โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+ 1	เมื่อแน่ใจว่า ข้อความนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด
0	เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อความนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่
- 1	เมื่อแน่ใจว่า ข้อความไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-2)$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้น คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป เป็นเครื่องมือวิจัยนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนบ้านน้ำภาค เมืองปะทุมพร ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 40 คน (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 138-141)

2) วิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยหาค่าสัมพันธระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามด้านนั้น (Item-total Correlation) ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำไปใช้ในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างต่อไป (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 150-160)

3) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน

3.1) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ จะใช้ค่า K- R 20 ตามวิธีของ Kuder-Richardson ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.837 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27 ถึง 0.82 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามต้องเหมาะสมในการนำไปใช้ คือ 0.20 ถึง 1.00 และค่าความยาก (Difficulty) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.50 ถึง 0.77 สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งค่าความยาก จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และเกณฑ์ความยากที่ควรนำไปใช้ในเครื่องมือวัดกำหนดให้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 141-151)

3.2) ในแบบสอบถามส่วนที่ 3 ถึง ส่วนที่ 8 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัย หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 142-147) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เท่ากับ 0.875 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เท่ากับ 0.903 ปัจจัยด้านเจตคติ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เท่ากับ 0.860 ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น เท่ากับ 0.871 ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เท่ากับ 0.887 และด้าน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวง จำปาสักและแขวงอัตตะปือ เท่ากับ 0.868 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ชาญเดิม เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไป จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างจริงต่อไป

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.4.1 ขออนุญาตในการเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม เพื่อติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บข้อมูล จากผู้ที่มี อำนาจในการตัดสินใจอนุญาตให้เก็บข้อมูลในระดับแขวง (จังหวัด) เมือง (อำเภอ) และหมู่บ้าน

3.1.4.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.1.4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีแจกแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้ตอบ แบบสอบถามก็จะทำการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แต่ถ้าคำตอบใดมีปัญหาจะมีการซักถาม และทำการอธิบายเพิ่มเติม

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ และบันทึก คะแนนแต่ละข้อในรูปแบบรหัส (Coding form) หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้นก่อนการวิจัย

3.1.5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการ แปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าดังนี้

1) แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
16.51-20.00	อยู่ในระดับมากที่สุด
12.51-16.50	อยู่ในระดับมาก
8.51-12.50	อยู่ในระดับปานกลาง
4.51-8.50	อยู่ในระดับน้อย
1.00-4.50	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) แบบสอบถามส่วนที่ 3 ถึง ส่วนที่ 8 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51-5.00	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.1.5.2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุ โดยสมการเชิงโครงสร้าง อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปรต้น ตัวแปรคั่นกลาง ที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significance .05) (รังสรรค์สิงห์เลิศ, 2558, น. 300-336)

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป LISREL เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยสถิติเอฟหรือที เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัย
2. การตรวจสอบตัวแบบการวิจัย เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงเส้น
3. การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบ เพื่อศึกษาภาพรวมของตัวแบบว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยใช้สถิติไค-สแควร์ ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง ค่า RMSEA ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ ค่าสูงสุดของเศษเหลือ ในรูปคะแนนมาตรฐาน
4. การปรับตัวแบบ ผู้วิจัยปรับตัวแบบบนพื้นฐานของทฤษฎีและงานวิจัยเป็นหลัก ดำเนินการโดย จะตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีค่าใดแปลกเกินความเป็นจริงหรือไม่ และพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (Squared Multiple Correlation) ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งพิจารณาค่าความสอดคล้องรวม (Overall Fit) ของตัวแบบว่า โดยภาพรวมแล้ว ตัวแบบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด และจะหยุดปรับตัวแบบเมื่อพบว่าค่าสูงสุดของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานต่ำกว่า 2.00

3.2 การวิจัยระยะที่ 2

การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้ากองป่าสงวนแห่งชาติ 2 แขวง 2 ท่าน หัวหน้าห้องกรกสิกรรมและป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าหน่วยงานป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หน่วยกวดกาป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน วิชาการป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 1 ท่าน เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 5 ท่าน ผู้นำชุมชน 5 ท่าน ประชาชน 5 ท่าน รวมทั้งหมด 30 ท่าน โดยใช้ปัจจัยที่เป็นผลลัพธ์จากการศึกษาของผู้วิจัย ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาเป็นประเด็นในการพิจารณาสร้างรูปแบบ

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้แบบวิจารณ์ เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะ เคื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ เพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) ของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์ ทำการบันทึกภาพ และบันทึกเสียงทุกเนื้อหา

3.2.4 การประเมินรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ส่งรูปแบบที่ได้มาจากการปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากการระดมสมอง (Brain Storming) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการทดลอง จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ดร. สุพานี สีสุนโย ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
แขวงจำปาสัก

2. ดร.นเรศ ชมบุญ ตำแหน่ง ป่าไม้จังหวัดขอนแก่น

3. ดร.จิตตะนา พมพิลา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะป่าไม้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำเอาผลการวิพากษ์และข้อเสนอแนะ จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) มาถอดข้อความและนำมาจัดเป็นกลุ่ม (Grouping) แล้วนำเอาผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงรูปแบบ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ แล้วนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินรูปแบบแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ยของแต่ละกิจกรรม เลือกกิจกรรมที่มีค่าคะแนนความเห็นชอบเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 และพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.3 การวิจัยระยะที่ 3

การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จากผลการระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จนเป็นโครงการปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จนมีคุณภาพ แล้วนำมาทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 โดยมีวิธีการดำเนินการทดลองดังนี้

3.3.1 กลุ่มทดลองในการวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มทดลองในการวิจัยในระยษะที่ 3 เพื่อทดลองในการใช้ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยเลือกเอาประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ ด้วยเหตุผล ดังนี้

3.3.1.1 เป็นหมู่บ้านที่มีความต้องการที่จะทดลอง

3.3.1.2 มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความต้องการ และตั้งใจจริงที่จะทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

3.3.1.3 สถานที่ไม่ไกลเกินไป เนื่องจากต้องมีการติดตามการใช้รูปแบบดังกล่าวในระยะเวลา 3 เดือน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเข้าใจและทำได้

การเลือกกลุ่มทดลองในการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน รวม 30 คน ซึ่งเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ สามารถอ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินการวิจัย และงบประมาณที่ใช้เหมาะสม

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 3

3.3.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

3.3.2.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ และตัวแปรอิสระในระยะที่ 1 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 3

3.3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรตาม คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ และตัวแปรอิสระในระยะที่ 1 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้เครื่องมือฉบับเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อวัดก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

3.3.3.2 การบันทึก การสังเกต

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental research) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One - Group Pretest - Posttest Design) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

O_1 ----- X----- O_2

เมื่อ	O_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	X	แทน	การทำการทดลอง
	O_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 คน เป็นเวลา 3 เดือน และแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง (Pretest)

ระยะที่ 2 ขณะทดลอง การรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 3 หลังทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง (Posttest)

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปรตาม แบบวัดซ้ำ MANOVA (Repeated Measure) กระบวนการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังแผนภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ

ระยะที่ 1

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยกำหนดให้ครัวเรือนละ 1 คน ใน 56 หมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน มีจำนวน 10,131 ครัวเรือน ได้ประชากร 10,131 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 385 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2. ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 3. ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น และ 4. ปัจจัยเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีแจกแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถามก็จะทำการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แต่ถ้าคำตอบใดมีปัญหาที่จะมีการซักถาม และทำการอธิบายเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้ในการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model) หรือการวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 2

การสร้างรูปแบบการพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบวิจารณ์ เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะ เคื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย (Focus Groups) และการระดมสมอง (Brain Storming) การจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ ทำการบันทึกภาพและบันทึกเสียงทุกเนื้อหา

4. การประเมินรูปแบบ นำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำเอาผลการวิพากษ์และข้อเสนอแนะ จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) มาถอดข้อความและนำมาจัดเป็นกลุ่ม (Grouping) แล้วนำเอาผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ แล้วนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินรูปแบบแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ยของแต่ละกิจกรรม เลือกกิจกรรมที่มีค่าคะแนนความเห็นชอบเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 และพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์

ระยะที่ 3

การทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

1. กลุ่มทดลองในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 คน
2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ และตัวแปรอิสระในระยะที่ 1 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 1 และการบันทึกการสังเกต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองก่อนทดลอง (Pretest)

ระยะที่ 2 ขณะทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 3 หลังทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองหลังทดลอง (Posttest)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ ใช้ MANOVA (Repeated Measure)

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ การวิจัยออกเป็น 3 ระยะ และนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

4.1 การวิจัยระยะที่ 1

ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่ มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีเขตคุ้มครองของบ้านเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน จำนวน 385 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 ดังนี้

4.1.1 สัญญลักษณ์ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญญลักษณ์ในการวิจัย ดังนี้

4.1.1.1 สัญลักษณ์ใช้แทนตัวแปร

KN	แทน	ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
INF	แทน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ATT	แทน	เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
CEL	แทน	ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น
MOT	แทน	แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
AWA	แทน	ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

PAR แทน การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4.1.1.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

N หมายถึง จำนวนประชากร

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

R หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด

กับตัวแปรตาม

R^2 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination)

เป็นค่าที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่ในสมการต่อตัวแปรตาม

B หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนดิบ

S.E. หมายถึง ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า

b หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

t หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าพารามิเตอร์ของ

สมการถดถอยแต่ละค่าที่อยู่ในสมการ

Sig หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

a หมายถึง ค่าคงที่ของสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

SKEWNESS หมายถึง แทน ค่าความเบ้ (Skewness)

KURTOSIS หมายถึง แทน ค่าความโด่ง (Kurtosis)

r หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product moment

correlation coefficient)

X^2 หมายถึง ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)

df หมายถึง องศาอิสระ (Degree of Freedom)

CN หมายถึง ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (Critical N)

DE หมายถึง อิทธิพลทางตรง (Direct Effects)

IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects)

TE หมายถึง อิทธิพลรวม (Total Effects)

GFI หมายถึง ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index)

AGFI หมายถึง ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)

RMSEA หมายถึง ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation)

RMR หมายถึง ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (Root Mean Square Residual)

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 385)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
1. เพศ					
ชาย	201	52.2			
หญิง	184	47.8			
รวม	385	100			
2. อายุ			45.96	20	68
20-29 ปี	60	15.6			
30-39 ปี	59	15.3			
40-49 ปี	96	25.0			
50-59 ปี	104	27.0			
60 ปีขึ้นไป	66	17.1			
รวม	385	100			

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 385)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
3. ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียน	20	5.2			
ไม่จบประถมศึกษา	139	36.1			
ประถมศึกษา	106	27.5			
มัธยมศึกษาตอนต้น	72	18.7			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	22	5.7			
ปวส/อนุปริญญา	22	5.7			
ปริญญาตรีขึ้นไป	4	1.1			
รวม	385	100			
4. อาชีพ					
เกษตรกร	335	87.0			
รับจ้าง	3	0.8			
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	12	3.1			
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	10	2.6			
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	25	6.5			
รวม	385	100			
5. จำนวนคนในครัวเรือน			6.39	3	14
2-4 คน	94	24.4			
5-7 คน	170	44.2			
8-10 คน	111	28.8			
11 คนขึ้นไป	10	2.6			
รวม	385	100			
6. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี			87,194.8	30,000	500,000
50,000 บาท ลงไป	74	19.2			
50,001-100,000 บาท	210	54.6			
100,001-150,000 บาท	94	24.4			
150,001-200,000 บาท	2	0.5			
200,000 บาท ขึ้นไป	5	1.3			
รวม	385	100			

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 385 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.2 และเพศหญิง ร้อยละ 47.8 มีอายุเฉลี่ย 45.96 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี อายุสูงสุด 68 ปี ส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 50-59ปี ร้อยละ 27.0 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุดเป็นช่วงอายุ 20-29 ร้อยละ 15.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ไม่จบประถมศึกษา ร้อยละ 36.1 รองลงมาจบประถมศึกษา ร้อยละ 27.5 และน้อยที่สุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 1.1 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 87.0 รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 6.5 และน้อยที่สุดเป็นอาชีพรับจ้างร้อยละ 0.8 จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 6.39 คน จำนวนคนต่ำสุด 3 คน สูงสุด 14 คน ส่วนใหญ่เป็นช่วงจำนวนคนในครัวเรือน 5-7 คน รองลงมาช่วง 8-10 คน และน้อยที่สุดช่วง 11 คนขึ้นไป รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี 87,194.8 บาท (26,158,440 กีบ) ส่วนใหญ่เป็นช่วงรายได้ 50,0001-100,000 บาท (15,000,300-30,000,000 กีบ) ร้อยละ 54.6 รองลงมาเป็นช่วงรายได้ 100,001-150,000 บาท (30,000,300-45,000,000 กีบ) ร้อยละ 24.4 และน้อยที่สุด 150,0001-200,000 บาท (45,000,300-50,000,000 กีบ) ร้อยละ 0.5

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรม LISREL (LISREL for Windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุ โดยสมการเชิงโครงสร้างอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปรต้น ตัวแปรคั่นกลาง ที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significance .05)

4.1.3.1 ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้โปรแกรม LISREL คือ ลักษณะการกระจายของข้อมูลต้องกระจายแบบโค้งปกติ ทุกตัวแปรจะต้องมีค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน +1 หรือ -1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทำการตรวจสอบค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
ความรู้ (KN)	16.20	2.03	-.221	.082
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (INF)	2.84	.30	.983	1.060
เจตคติ (ATT)	3.46	.57	.671	-.984
ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น (CEL)	3.89	.42	-.004	-.787
แรงจูงใจ (MOT)	3.82	.24	-.459	1.009
ความตระหนัก (AWA)	3.51	.30	.081	-.362
การมีส่วนร่วม (PAR)	2.97	.41	.948	.821

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 16.20$, S.D = 2.03) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D = 0.30) เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D = 0.57) ความกระตือรือร้นมุ่งมั่นระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D = 0.42) แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D = 0.24) ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D = 0.30) และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$, S.D = 0.41) การทดสอบคุณลักษณะของข้อมูลในการกระจายของข้อมูลว่าเป็น โค้งปกติหรือไม่ ด้วยการทดสอบค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และทดสอบค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปรเห็นได้ว่ามีค่าไม่เกิน ± 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

4.1.3.2 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อเป็นการทดสอบว่าตัวแปรแต่ละตัวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร

ตัวแปร (Variables)	PAR	KN	INF	ATT	CEL	MOT	AWA
PAR	1.00						
KN	.511*	1.00					
INF	.528*	.452*	1.00				
ATT	.536*	.337*	.384*	1.00			
CEL	.106*	.147*	.205*	1.66*	1.00		
MOT	.332*	.243*	.201*	.097*	.291*	1.00	
AWA	.579*	.380*	.514*	.374*	-.215*	.121*	1.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น (CEL) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) และตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (PAR) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 6 ตัวแปร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรแต่ละตัวอยู่ระหว่าง 0.097 ถึง 0.579 น้อยกว่า 0.85 ไม่เกิดปัญหา Multi-Collinearity จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression)

4.1.3.3 ผลการผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) เพื่อขอหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ (PAR) ผู้วิจัยได้นำเอาตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น (CEL) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) เข้าไปในการวิเคราะห์

การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) โดยใช้วิธีของ Stepwise ผลการวิเคราะห์
 ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการ
 อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก
 และแขวงอัตตะปือ (PAR)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	Beta (b)		
Constant (a)	-1.605	.260		-6.165	.000
AWAR	.416	.056	.307	7.483	.000
ATT	.206	.027	.287	7.527	.000
MOT	.331	.060	.194	5.553	.000
KN	.038	.008	.189	4.744	.000
INF	.184	.058	.135	3.164	.002

R = 0.751

R² = 0.564

จากตาราง 4.4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ
 ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ (PAR) อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่มีอิทธิพลมากไปหาน้อยได้แก่ ปัจจัยด้าน
 ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) (b = 0.307) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์
 ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) (b = 0.287) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) (b =
 0.194) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) (b = 0.189) และปัจจัยด้านการ
 รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) (b = 0.135) ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว
 สามารถพยากรณ์หรืออิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่า
 สงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ (PAR) ได้ร้อยละ 56.4 (R² = 0.564) ผู้วิจัย
 ได้นำเอาตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร ที่เป็นปัจจัยที่อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
 ป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05 ไปวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือการวิเคราะห์สมการเชิง
 โครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows)
 เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

4.1.3.4 ผลการผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือ การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุ โดยสมการเชิงโครงสร้าง อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) และปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) และปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) ที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Singnificance .05)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบจำลองสมมุติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าสถิติ ดังนี้

Chi-Square = 0.044 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ Chi-Square / df = < 3)

Degrees of Freedom = 1

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.000 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≤ 0.05)

P-value = 0.83423

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.002 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≤ 0.05)

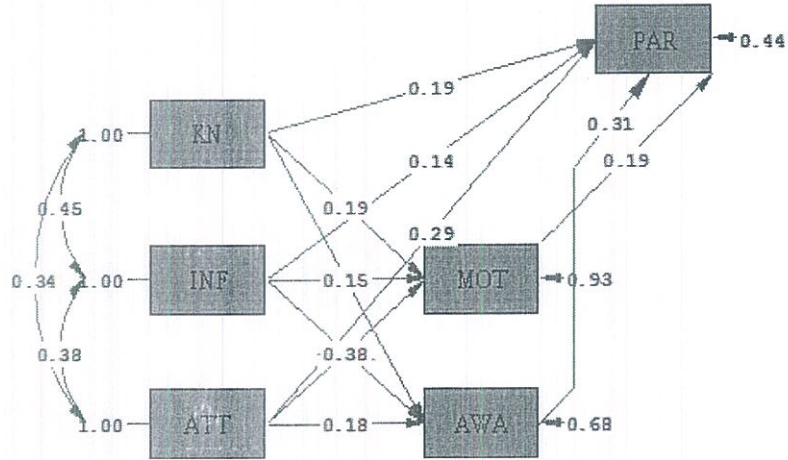
Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00 (ค่าที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ≥ 0.90)

ตารางที่ 4.5 ค่าสถิติที่ใช้ประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
Chi-Square / df	< 3	0.044/1 = 0.044	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.000	ผ่านเกณฑ์
RMR	≤ 0.05	0.002	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	1.000	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าสถิติที่ใช้ประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 เกณฑ์จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแผนภาพที่ 4.1

Chi-Square=0.04, df=1, P-value=0.83423, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.1 แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ตารางที่ 4.6 แสดงอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ตัวแปรผลลัพธ์ภายในแบบจำลองที่ 1								
	แรงจูงใจ (MOT)			ความตระหนัก(AWA)			การมีส่วนร่วม(PAR)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
1. ความรู้ (KN)	0.19	-	0.19	0.15	-	0.15	0.19	0.08	0.27
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (INF)	0.12	-	0.12	0.38	-	0.38	0.13	0.14	0.27
3. เจตคติ (ATTI)	-0.01	-	-0.01	0.18	-	0.18	0.29	0.05	0.34
4. แรงจูงใจ (MOT)	-	-	-	-	-	-	0.19	-	0.19
5. ความตระหนัก (AWA)	-	-	-	-	-	-	0.31	-	0.31
R ²	0.07			0.32			0.56		

=   ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้รับอิทธิพลโดยรวม (TE) สูงสุดจากปัจจัยด้านเจตคติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.34 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านความตระหนัก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.31 ปัจจัยด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 และปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.19 ตามลำดับ โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้ร้อยละ 56 โดยสามารถจำแนกอิทธิพลได้ดังนี้

1. อิทธิพลโดยตรง (DE) พบว่า ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความตระหนัก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.31 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.29 ปัจจัยด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.19 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.19 และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.13 ตามลำดับ

2. อิทธิพลทางอ้อม (IE) พบว่า ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยผ่านตัวแปร ปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านความตระหนัก มากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.14 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.08 และปัจจัยด้านเจตคติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.05 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้นำเอาตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น (CEL) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) ไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) โดยใช้วิธีของ Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ (PAR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) ผู้วิจัยจึงได้นำเอาตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร ไปวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL for Windows) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Singnificance .05) ซึ่งตัวแปรเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ ได้ร้อยละ 56 ($R^2 = 0.56$) ผู้วิจัยจึงได้นำเอาปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ปัจจัยไปพัฒนาเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

4.2 การวิจัยระยะที่ 2

การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

4.2.1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผู้วิจัยได้นำเอาผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) ที่ได้จากการวิจัยใน ระยะที่ 1 ไปสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัวแปร มาถอดข้อความ และนำมาจัดเป็นกลุ่ม (Grouping) แล้วสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ใช้เป็นร่างรูปแบบในการพิจารณา

2. จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยการนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ผู้วิจัยจัดทำร่างขึ้นมา นำเสนอต่อกองประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกองประชุมเชิงปฏิบัติการ คือ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ หัวหน้ากองป่าสงวนแห่งชาติ 2 แขวง 2 ท่าน หัวหน้าห้องกรการกสิกรรมและป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าหน่วยงานป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าหน่วยงานกวตกาป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน วิชาการป่าไม้ 3 เมือง 3 ท่าน หัวหน้าป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 1 ท่าน เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน 5 ท่าน ผู้นำชุมชน 5 ท่าน ประชาชน 5 ท่าน รวมทั้งหมด 30 ท่าน ใช้เวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน ในการร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ผู้วิจัยได้สร้างร่างรูปแบบขึ้นมา โดยการนำเสนอข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะในกองประชุมย่อย (Focus Group) แล้วนำมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในกองประชุมใหญ่ (Brain Storming) เพื่อร่วมกันวิพากษ์ เสร็จแล้วผู้วิจัยนำผลการเสนอแนะในที่ประชุมใหญ่มาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ปรับปรุงแล้วจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ไปนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ

1) ดร.สุพานี สีลิปุนโย ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แขวงจำปาสัก

2) ดร.นเรศ ชมบุญ ตำแหน่ง ป่าไม้จังหวัดขอนแก่น

3) ดร.จิตตะนา พมพิลา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะป่าไม้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ประเมินรูปแบบเพื่อเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมโดยการให้คะแนนความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) และเลือกกิจกรรมที่มีค่าคะแนนความเห็นชอบเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 121) โดยพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

4.2.2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.34 ปัจจัยด้านความตระหนัก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.31 ปัจจัยด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 และปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.19 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัวแปร มาจัดกลุ่ม (Grouping) สร้างเป็นร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยนำเอาปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมมากที่สุด คือปัจจัยด้านปัจจัยด้านเจตคติ ไปพัฒนาเป็นลำดับแรก และพัฒนาปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมลำดับน้อยลงต่อเนื่องกันไป รูปแบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ซึ่งเมื่อพัฒนาทั้ง 5 ปัจจัยแล้วก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือได้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงจัดทำการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทั้ง 5 ปัจจัยไปพัฒนาเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยมีทิศทางการพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ทิศทางการพัฒนา ทั้ง 5 ปัจจัยไปเป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ปัจจัย	ทิศทางการพัฒนาปัจจัย
1. ปัจจัยด้านเจตคติ	ประชาชน มีเจตคติที่ดี มีค่านิยมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง
2. ปัจจัยด้านความตระหนัก	ประชาชนมีความตระหนัก ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. ปัจจัยด้านความรู้	ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	ประชาชน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างครอบคลุมทั่วถึง
5. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ประชาชนมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จะต้องพัฒนาองค์ความรู้ของประชาชน กระบวนการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดมีเจตคติที่ดี เกิดการตระหนัก มีความรู้ และมีแรงจูงใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยมีการสร้างรูปแบบไปตามการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 รูปแบบการพัฒนาปัจจัยด้านเจตคติและด้านความตระหนัก

ปัจจัยด้านการเจตคติและด้านความตระหนักเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ลำดับที่ 1 และ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.34 และ 0.31 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบพัฒนาด้านเจตคติและด้านความตระหนัก เพื่อให้ประชาชนมีเจตคติทางบวก มีค่านิยมที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และมีความตระหนักมากยิ่งขึ้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการพัฒนาด้านเจตคติและด้านความตระหนักของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 อาสาสมัครรักษาป่า

กิจกรรมที่ 2 ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า

กิจกรรมที่ 3 สัญญาประชาคม

กิจกรรมที่ 4 กฎหมายคุ้มครองป่า

กิจกรรมที่ 5 ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแรกเปลี่ยนความรู้

กิจกรรมที่ 6 จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน

4.2.2.2 รูปแบบการพัฒนาปัจจัยด้านความรู้

ปัจจัยด้านความรู้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ลำดับที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาความรู้ โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถนำความรู้ไปอบรมให้คนในครัวเรือนและนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการพัฒนาความรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กิจกรรมที่ 2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค

กิจกรรมที่ 3 ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

4.2.2.3 รูปแบบการพัฒนาปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ลำดับที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และนำความรู้ไปถ่ายทอดสื่อสารเผยแพร่ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการพัฒนาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

กิจกรรมที่ 2 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน

4.2.2.4 รูปแบบการพัฒนาปัจจัยด้านแรงจูงใจ

ปัจจัยด้านแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ลำดับที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.19 ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาด้านแรงจูงใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการพัฒนาแรงจูงใจของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเสริมรายได้

กิจกรรมที่ 2 ประกวดครัวเรือนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

4.2.3 การพิจารณารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและจากกสรประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ จำนวน 30 ท่าน ได้นำผลการเสนอแนะในการประชุมย่อย (Focus

Groups) ของแต่ละกลุ่ม นำมาสรุปและอภิปรายผลในที่ประชุมใหญ่เพื่อรับคำแนะนำจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในที่ประชุม (Brain Storming) สรุปผลได้ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรม 13 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 อาสาสมัครรักษาป่า

กิจกรรมที่ 2 ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า

กิจกรรมที่ 3 สัญญาประชาคม

กิจกรรมที่ 4 กฎหมายคุ้มครองป่า

กิจกรรมที่ 5 ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

กิจกรรมที่ 6 จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน

กิจกรรมที่ 7 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้

กิจกรรมที่ 8 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค

กิจกรรมที่ 9 ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

กิจกรรมที่ 10 ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

กิจกรรมที่ 11 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่าง

ต่อเนื่องทุกวัน

กิจกรรมที่ 12 การเสริมรายได้

กิจกรรมที่ 13 ประกวดครีวเรือนตัวแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

เมื่อผู้วิจัยได้ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลจากการประชุมมาปรับปรุงให้เป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือที่สมบูรณ์มากขึ้นแล้วนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แสดงความคิดเห็นประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมโดยการให้คะแนนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) และเลือกกิจกรรมที่มีค่าคะแนนความเห็นชอบเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 121) โดยพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) ดร.สุภานี สิริบุญโย ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
แขวงจำปาสัก

2) ดร.นเรศ ชมบุญ ตำแหน่ง ป่าไม้จังหวัดขอนแก่น

- 3) ดร.จิตะนา พมพิลา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะป่าไม้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ดังนี้ (รังสรรค์ สิงเหล็ก. 2558: 121)
คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ไม่แน่ใจ
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ไม่เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.8 ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อกิจกรรมและเนื้อหาารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ที่	รายการกิจกรรมประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	การแปลผล	ผลการประเมิน
		1	2	3			
	ด้านเจตคติและความตระหนัก						
1	อาสาสมัครรักษาป่า	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
2	ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
3	สัญญาประชาคม	5	5	4	4.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
4	กฎหมายคุ้มครองป่า	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
5	ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
6	จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน	5	4	5	4.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	รายการกิจกรรมประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	การแปลผล	ผลการประเมิน
		1	2	3			
	ด้านความรู้						
7	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
8	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค	5	5	4	4.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
9	ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	4	5	5	4.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
	ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร						
10	ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	4	5	5	4.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
11	ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
	ด้านแรงจูงใจ						
12	การเสริมรายได้	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้
13	ประกวดครัวเรือนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน	5	5	5	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	นำไปใช้

จากตารางที่ 4.8 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเข้เปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้พิจารณาว่ากิจกรรมใดเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ พบว่า จำนวน 13 กิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ได้ให้ความเห็นชอบในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้ง 13 กิจกรรม และให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยระยะต่อไป โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

1. อาสาสมัครรักษาป่า
2. ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า
3. กฎหมายคุ้มครองป่า
4. ทักษะศึกษาสูงงานเพื่อแรกเปลี่ยนความรู้
5. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
6. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน
7. การเสริมรายได้
8. ประกาศครวัรเรือนตัวแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ

ผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

9. สัญญาประชาคม
10. จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน
11. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค
12. ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
13. ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

เมื่อได้กิจกรรม จำนวน 13 กิจกรรม ที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้นำเอา 13 กิจกรรม มาจัดทำเป็นโครงการพัฒนา และเพื่อให้การดำเนินการตามรูปแบบที่ได้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และเกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงได้มีการจัดเตรียมเรียงการดำเนินกิจกรรมใหม่ ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า
3. กฎหมายคุ้มครองป่า
4. ทักษะศึกษาสูงงานเพื่อแรกเปลี่ยนความรู้
5. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค
6. ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
7. ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
8. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน
9. สัญญาประชาคม

10. อาสาสมัครรักษาป่า

11. การเสริมรายได้

12. จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน

13. ประกวดครัวเรือนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ ผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

4.2.4 โครงการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ชื่อโครงการ: โครงการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน
เขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนนับวันนับรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และแพร่ขยายเป็นวงกว้าง ซึ่งก่อผลเสียหายอย่างหนักต่อการอนุรักษ์ชีวนาๆ พันธุ์และทรัพยากรป่าไม้ เช่น การลักลอบตัดไม้ที่มีคุณค่ามาขาย การล่าสัตว์ป่าประเภทหวงห้าม การหาปลาแบบดับสูญ การเก็บของป่าแบบดับสูญ การจับจองที่ดินเพื่อเลี้ยงสัตว์ และการทำลายป่าไม้เพื่อการขยายพื้นที่การเกษตร ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากการที่ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน ไม่เป็นเจ้าการและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด โดยการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การปรับเจตคติ เสริมสร้างทัศนคติ และสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้
3. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนกลุ่มทดลองในหมู่บ้านโสด กลุ่มบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 คน

พื้นที่ดำเนินโครงการ บ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก ประเทศ สปป ลาว

หลักสูตรการฝึกอบรมและวิธีการอบรม

เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้ดำเนินไปอย่าง

เป็นระบบ มีความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนา สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และเกิดความต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้จัดลำดับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้ผู้เข้าร่วมโครงการ อาสาสมัครป่าไม้ประจำหมู่บ้าน (อสม) และผู้นำชุมชน (16 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยาย (Lecture) หรือการสอน โดยการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้วิชาการจากวิทยากรในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กิจกรรมที่ 2 ผลรัยจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า (8 ชั่วโมง) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ดูภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับอุทกภัย ไฟป่า ที่ถือว่าเป็นอันตรายต่อมนุษยชาติ สื่อให้เห็นว่าทุกเหตุการณ์นั้นมาจากการทำลายป่าไม้ จึงมีผลทำให้เกิดการหวงคืนจากป่า และดูภาพยนตร์สารคดี เรื่อง ประโยชน์ของป่าในบทบาทสาธารณะสมบัติของโลก แล้วสรุปกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 กฎหมายคุ้มครองป่า (8 ชั่วโมง) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เข้าร่วมโครงการ รับฟังการบรรยายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งในความร่วมมือทางกฎหมายกับภาครัฐ และความร่วมมือทางภาคประชาชน

กิจกรรมที่ 4 ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ (12 ชั่วโมง) ใช้วิธีการนำพาผู้เข้าร่วมโครงการ ไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ที่ป่าสงวนแห่งชาติภูเขียงทอง เมืองชะนะสมบูรณ์ แขวงจำปาสัก

กิจกรรมที่ 5 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค (8 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยายวิธีการทำยาสมุนไพรรักษาโรค จากวิทยากรที่มีชื่อเสียงในการผลิตยาสมุนไพร เพื่อสื่อให้รู้ว่า ป่าไม้นอกจากมีคุณประโยชน์ในด้านต่างๆแล้ว ยังสามารถมาทำเป็นยารักษาโรคได้ด้วย และให้ผู้เข้าร่วมโครงการนำความรู้ที่ได้ไปทำยาสมุนไพรใช้ที่บ้าน

กิจกรรมที่ 6 ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ (8 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยาย และสาธิตการจัดทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ แล้วให้ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญสามารถนำไปปฏิบัติในครอบครัวและเผยแพร่สู่ชุมชนได้ โดยเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพจากห้องกรเกษตรและป่าไม้เมืองโขง แขวงจำปาสักมาเป็นวิทยากร

กิจกรรมที่ 7 ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (8 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยายและสาธิตวิธีการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ผู้เข้าร่วมโครงการ อาสาสมัครป่าไม้ประจำหมู่บ้าน (อสม) และผู้นำชุมชน โดยเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์ เมืองโขง แขวงจำปาสัก มาเป็นวิทยากร

กิจกรรมที่ 8 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน (4 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยายเกี่ยวกับการจัดรายการและฝึกเป็นผู้จัดรายการให้ความรู้

ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ อาสาสมัครป่าไม้ประจำหมู่บ้าน (อสม) และผู้นำชุมชน โดยเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์ เมืองโขง แขวงจำปาสัก มาเป็นวิทยากร และให้ อสม จัดเวรไปประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางหอกระจายข่าวแก่ประชาชนทุกวัน

กิจกรรมที่ 9 สัญญาประชาคม (4 ชั่วโมง) เป็นกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนเล่าเรื่องตนเองในระยะที่ผ่านมา ว่า ตนเองได้ทำอะไรบ้างที่เป็นผลทางลบและทางบวกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในกิจกรรมนี้จะไม่มีการกล่าวโทษ เพราะเพื่อนรู้จักกันหมดถือเป็นการควบคุมทางสังคม แล้วจึงทำสัญญาร่วมกันว่าจะดูแลพื้นที่ป่าอย่างไร

กิจกรรมที่ 10 อาสาสมัครรักษาป่า (4 ชั่วโมง) กิจกรรมนี้ให้ผู้เข้าร่วมโครงการอาสาสมัครป่าไม้ประจำหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน ได้ปรึกษากันเพื่อแบ่งความรับผิดชอบเป็น 2 หน่วยงาน คือ หน่วยงานตรวจตราลาดตระเวนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า อาทิตย์ละครั้ง และหน่วยงานเฝ้าระวังการเกิดไฟป่า

กิจกรรมที่ 11 เสริมรายได้ (8 ชั่วโมง) ใช้วิธีการบรรยายและสาธิตการฝึกอบรมอาชีพให้ผู้เข้าร่วมโครงการสนใจเพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และรณรงค์ปลูกพืชผักสวนครัว โคนใช้น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพเพื่อบริโภคในครัวเรือนและขายเป็นรายได้

กิจกรรมที่ 12 จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน (4 ชั่วโมง) กิจกรรมนี้ได้เชิญท่านเจ้าเมือง (นายอำเภอ) ไปเปิดงาน และเชิญหัวหน้าแพนเกษตรและป่าไม้แขวงจำปาสัก หัวหน้าแพนเกษตรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแขวงจำปาสัก และผู้นำระดับเมือง ประชาชน และผู้เข้าร่วมโครงการเข้าร่วม กิจกรรมนี้เพื่อสื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการและประชาชนเห็นได้ว่า ผู้นำระดับเมืองและแขวงได้ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก

กิจกรรมที่ 13 ประกาศครว้เรือนตัวแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน (8 ชั่วโมง) ใช้วิธีบรรยาย แจ้คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การประกวด แต่งตั้งคณะกรรมการประกวด และให้คะแนนโดยการสังเกตการณ์ในระยะ 3 เดือน แล้วมอบรางวัลประกาศเกียรติคุณ ผู้ที่เป็นบุคคลต้นแบบ/คอบครัวต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

วิทยากรที่รับเชิญ

1. กองป่าสงวนแห่งชาติ ประจำแขวงจำปาสัก
  - นาย ว่างแก้ว สังก์ไชยสารต รองหัวหน้ากองป่าสงวนแห่งชาติ ประจำแขวงจำปาสัก
2. ห้องการเกษตรและป่าไม้เมืองโขง แขวงจำปาสัก
  - นาย ทองแดง พอนแก้วสุกเจริญ หัวหน้าหน่วยงานเกษตร ประจำเมืองโขง แขวงจำปาสัก

และคณะ

3. สำนักงานป่าสงวนภูเขียงทอง แขวงจำปาสัก
  - นาย แก้วพิฑูร์ย เสนาพันธ์ หัวหน้าป่าสงวนแห่งชาติภูเขียงทองและคณะ
4. สถานีวิทยุและโทรทัศน์ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
  - นาย พุดทะสิน วงวิไลทอง
5. ผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตยาสมุนไพร
  - นาย สิงดำ ขุนมีลิต ผู้ผลิตยาสมุนไพร ตราภูค้ำ

ผู้รับผิดชอบโครงการ นาย บันดิด สิงหาท่า ผู้วิจัย

ระยะเวลาโครงการ 4 พฤษภาคม – 3 สิงหาคม 2563 (3เดือน)

สถานที่ฝึกอบรม ณ ห้องการบ้านโสด (ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน) เมืองโขง แขวงจำปาสัก
งบประมาณที่ใช้

1. ค่าอาหารและอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม (30 คน*12 วัน*100 บาท) 36,000 บาท
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม (30 คน* 50 บาท) 1,500 บาท
3. ค่าพาหนะในการเดินทางไปศึกษาดูงาน 3,000 บาท
4. ค่าวิทยากร 4,000 บาท
5. ค่าถ่ายเอกสารและอื่น ๆ 2,000 บาท

รวมทั้งสิ้น 47,100 บาท (สามหมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน) (14,130,000 กีบ)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีเจตคติทางบวกและมีค่านิยมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง มีความตระหนักและมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น สามารถนำเอาความรู้และข้อมูลข่าวสารไปเผยแพร่สู่ประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

4.3 การวิจัยระยะที่ 3

การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

4.3.1 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

เมื่อผู้วิจัยได้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ที่ได้จากกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการและกระบวนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาทั้ง 5 ปัจจัย ที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านความตระหนัก ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจ ได้กิจกรรมทั้งหมด 13 กิจกรรม ดังนี้

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า
3. กฎหมายคุ้มครองป่า
4. ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแรกเปลี่ยนความรู้
5. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค
6. ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
7. ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
8. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน
9. สัญญาประชาคม
10. อาสาสมัครรักษาป่า
11. การเสริมรายได้
12. จัดพิธีปลุกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน
13. ประกวดครัวเรือนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ

ผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่เป็นประชาชนที่ย้ายอยู่ในบ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก จำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน รวม 30 คน ซึ่งเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ สามารถอ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้หากมี

ผู้สมัครใจเกินจำนวน 30 คน ผู้วิจัยจะใช้การสุ่มกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้เหลือ 30 คน เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินการวิจัย และงบประมาณที่ใช้เหมาะสม ระยะเวลาในการทดลอง 3 เดือน (4 พฤษภาคม–3 สิงหาคม 2563)

ตารางที่ 4.9 กำหนดการดำเนินกิจกรรมพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขยเบียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ วันที่ 4 พฤษภาคม–3 สิงหาคม 2563 ณ ห้องการบ้านโสด (ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน) เมืองโขง แขวงจำปาสัก

วันเดือนปี	เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
4 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- ท่าน บุญเฮง กมปะเล็ด รองเจ้าเมือง (รอง นายอำเภอ) - นาย วังแก้ว สังก์ไชย ลาด - นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-9.00	- พิธีเปิดการอบรม	
	9.00-1.00	- ตอบแบบสอบถาม (Pretest)	
	1.00-12.00	- อบรมให้ความรู้	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	1.30-15.30	- อบรมให้ความรู้	
	15.30-16.00	- สรุปกิจกรรมในวันแรก	
5 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-12.00	- อบรมให้ความรู้	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	13.30-15.00	- อบรมให้ความรู้	
	15.00-16.00	- สรุปกิจกรรมการอบรมให้ความรู้	
6 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-12.00	- กฎหมายคุ้มครองป่า	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	13.30-15.00	- กฎหมายคุ้มครองป่า	
	15.00-16.00	- สรุปกิจกรรม	

(ต่อ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

วันเดือนปี	เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
7 พ.ค. 63	8.00-8.15 8.15-12.00 12.00-13.30 13.30-15.00 15.00-16.00	- ลงทะเบียน - ผลร้ายจากการทำลายป่าและ คุณค่าของป่า - พักรับประทานอาหารกลางวัน - ผลร้ายจากการทำลายป่าและ คุณค่าของป่า - สรุปกิจกรรม	- นาย บัณฑิต สิงหาทำ
8 พ.ค. 63	6.00-18.00	- ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ ที่ป่าสงวนแห่งชาติภูเขียง ทอง เมืองชะนะสมบูรณ์ แขวงจำปา สัก - สรุปกิจกรรม	- นาย แก้วพิฑูรย์ เสนา พันธ์ หัวหน้าป่าสงวน แห่งชาติภูเขียงทองและ คณะ - นาย บัณฑิต สิงหาทำ
11 พ.ค. 63	8.00-8.15 8.15-12.00 12.00-13.30 13.30-15.00 15.00-16.00	- ลงทะเบียน - อบรมเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษา โรค - พักรับประทานอาหารกลางวัน - อบรมเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษา โรค - สรุปกิจกรรม	- นาย สิงดำ ขุนมีลิต ผู้ผลิตยาสมุนไพร ตรีภู คำ - นาย บัณฑิต สิงหาทำ
12 พ.ค. 63	8.00-8.15 8.15-12.00 12.00-13.30 13.30-15.00 15.00-16.00	- ลงทะเบียน - อบรมการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมัก ชีวภาพ - พักรับประทานอาหารกลางวัน - อบรมการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมัก ชีวภาพ - สรุปกิจกรรม	- นาย ทองแดง พอนแก้ว สุกเจริญและคณะ - นาย บัณฑิต สิงหาทำ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

วันเดือนปี	เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
13 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- นาย พุดทะสิน วงวิไล ทอง - นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-12.00	- ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	13.30-15.00	- อบรมการจัดรายการและฝึกเป็นผู้จัดรายการให้ความรู้ทางหออกระจายข่าวของหมู่บ้าน	
	15.00-15.30	- จัดเวร อสม ไปประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางหออกระจายข่าวแก่ประชาชนทุกวัน	
	15.30-16.00	- สรุบกิจกรรม	
14 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- ท่านนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) - นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-12.00	- สัญญาประชาคม	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	13.30-15.00	- อาสาสมัครรักษาป่า	
	15.00-16.00	- สรุบกิจกรรม	
15 พ.ค. 63	8.00-8.15	- ลงทะเบียน	- นาย ทองแดง พอนแก้ว สุกเจริญและคณะ - นาย บันดิด สิงหาทำ
	8.15-12.00	- ฝึกอบรมอาชีพเสริมรายได้	
	12.00-13.30	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
	13.30-15.00	- ฝึกอบรมอาชีพเสริมรายได้	
	15.00-16.00	- สรุบกิจกรรม	

(ต่อ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

วันเดือนปี	เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
16 พ.ค. 63	8.00-12.00	- แต่งตั้งคณะกรรมการประกวด ครัวเรือนต้นแบบในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	- ท่านนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) - นาย บันดิด สิงหาทำ - คณะกรรมการที่ได้รับ การแต่งตั้ง
16 พ.ค. -3 ส.ค. 63	8.00 -16.00	- ติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยการ สังเกต	- นาย บันดิด สิงหาทำ
1 ม.ย. 63	8.00-12.00	- จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้ แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน 2563	- ท่าน บุญเฮง กมปะเส็ด รองเจ้าเมือง (รอง นายอำเภอ) - ท่าน ทองใส สิมเจริญ หัวหน้าห้องการเกษตร และป่าไม้ประจำเมืองโขง - นาย บันดิด สิงหาทำ
3 ส.ค. 63	8.00-8.15 8.15-9.00 9.00-10.00 10.00-11.00 11.00-12.00	- ลงทะเบียน - สรุปผลการการปฏิบัติงานการ ทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของ ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซ เบียน	- ท่าน บุญเฮง กมปะเส็ด รองเจ้าเมือง (รอง นายอำเภอ) - ท่านนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) - นาย บันดิด สิงหาทำ
3 ส.ค. 63	9.00-10.00 10.00-11.00 11.00-12.00	- กิจกรรมมอบรางวัลประกวด ครัวเรือนต้นแบบในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ - ทดสอบหลังอบรม (Posttest) - พิธีปิดโครงการ	- ท่าน บุญเฮง กมปะเส็ด รองเจ้าเมือง (รอง นายอำเภอ) - ท่านนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) - นาย บันดิด สิงหาทำ

4.3.2 ผลการประเมินรูปการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) มีทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (PAR) โดยใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อวัดก่อนและหลังการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง (Pretest and Posttest) มาทำการวิเคราะห์ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ของข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตาม (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) แบบวัดซ้ำ (Repeated Measure) ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ MANOVA คือ ลักษณะการกระจายของข้อมูลต้องกระจายแบบโค้งปกติทุกตัวแปร จะต้องมีค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน ± 1

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรตามทั้ง 6 ตัว ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

Variable	N	Pretest				Posttest			
		$\bar{X}$	S.D	Skew ness	Kurtosis	$\bar{X}$	S.D	Skew ness	Kurtosis
ความรู้ (KN)	30	15.53	2.66	.10	-.85	19.20	.80	-.39	-.93
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (INF)	30	2.88	.30	.66	.88	3.72	.22	.10	.16
เจตคติ (ATT)	30	3.43	.55	.72	-.74	4.55	.18	-.16	-1.09
แรงจูงใจ (MOT)	30	3.87	.21	.01	1.02	4.59	.14	.47	.16
ความตระหนัก (AWA)	30	3.45	.30	-.02	.14	4.55	.18	-.49	.25
การมีส่วนร่วม (PAR)	30	2.83	.38	1.08	0.85	3.98	.21	1.01	.99

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ข้อมูลตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ที่เก็บก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ผู้วิจัยจึงนำเอาข้อมูลไปวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตาม (Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) แบบวัดซ้ำ (Repeated Measure) เพื่อทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ตารางที่ 4.11 ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยโดยรวมของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

Within Subjects Effect	Value	F	Hypothesis df	Sig.
Time Pillai's Trace	.983	237.968*	6.000	.000
Wilks' Lambda	.017	237.968*	6.000	.000
Hotelling's Trace	59.492	237.968*	6.000	.000
Roy's Largest Root	59.492	237.968*	6.000	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยโดยรวมของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ซึ่งเป็นการทดสอบ Multivariate Test โดยใช้วิธีของ Pilla's Trace, Wilk's Lambda , Hotelling's Trace และ Roy's Largest Root ให้ผลการทดสอบตรงกันคือ Sig = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 จึงสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 4.12 ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละตัวแปร ทั้ง 6 ตัวแปร ก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

Source	Measure	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Time	ความรู้(KN)	201.667	1	201.667	89.515*	.000
	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร(INF)	10.417	1	10.417	327.166*	.000
	เจตคติ(ATT)	18.626	1	18.626	182.229*	.000
	แรงจูงใจ (MOT)	7.986	1	7.986	454.520*	.000
	ความตระหนัก (AWA)	18.108	1	18.108	759.534*	.000
	การมีส่วนร่วม (PAR)	19.964	1	19.964	442.311*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผลการทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแต่ละตัวแปรตามระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ซึ่งเป็นการทดสอบ Univariate Test ผลการทดสอบพบว่าทั้ง 6 ตัวแปรตามมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 จึงสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยแต่ละตัวแปร ทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (KN) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ (PAR) ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

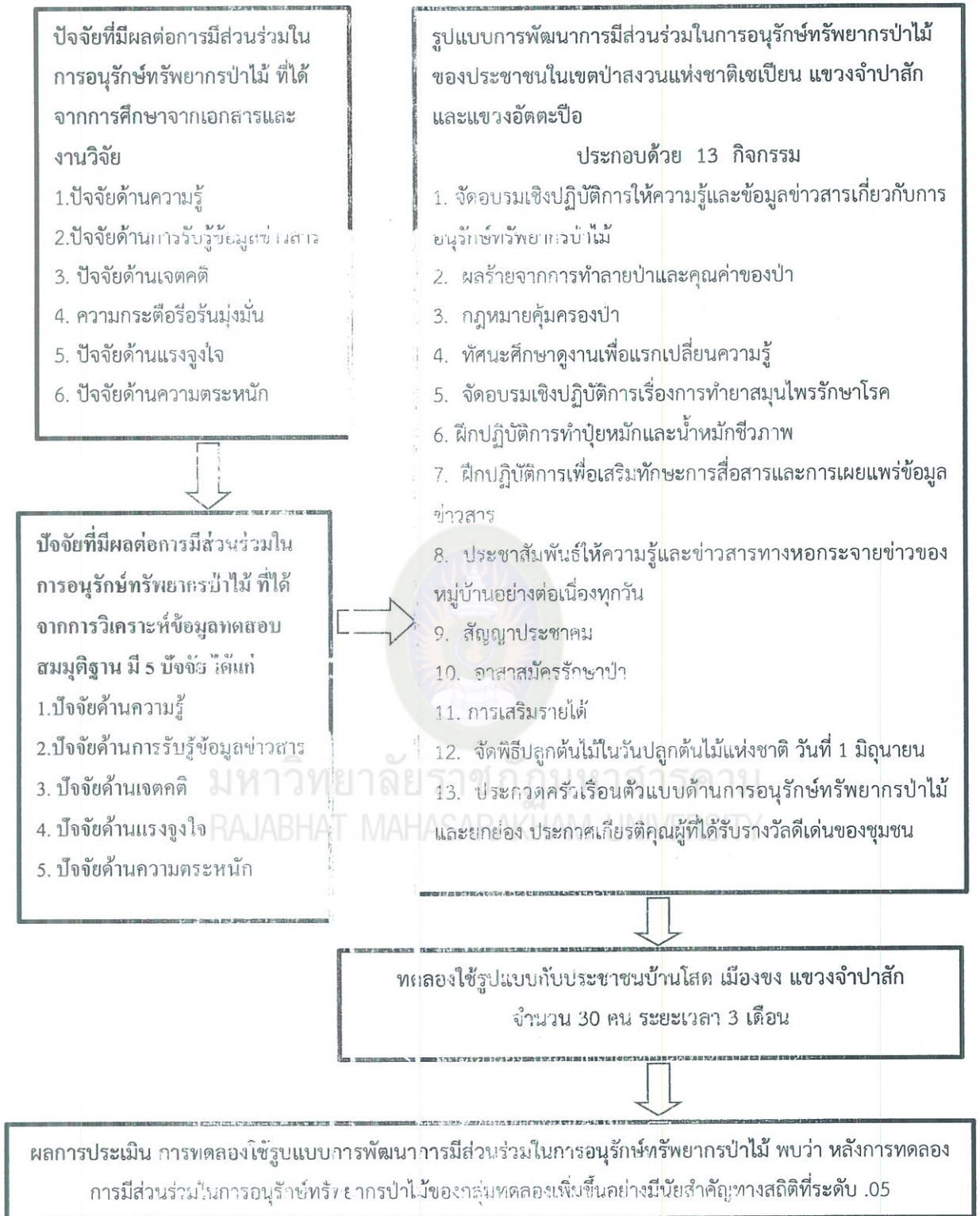
สรุปผลการวิจัยได้ว่า ก่อนการทดลองใช้และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและ แขวงอัตตะปือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ค่าเฉลี่ย ทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ไม้ (KN) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (INF) เจตคติต่อการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้ (ATT) แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (MOT) ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (AWA) และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (PAR) พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบค่าเฉลี่ยทั้ง 6 ตัวแปร เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตการณ์ของกลุ่มทดลอง ระยะทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

- 1) ประชาชนมีความคิดในเชิงสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น เกิดความร่วมมือ ร่วมด้วยช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 2) มีความรู้สึกที่ดี มีเจตคติทางบวก และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3) เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้
- 4) เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ พยายามชักชวนบุคคลข้างเคียงให้มาเข้าร่วมกิจกรรมด้วย
- 5) มีการวางแผนปฏิบัติงาน มีความเสียสละทุนทรัพย์ เสียสละเวลา และทุ่มเทแรงกายแรงใจ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 6) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น
- 7) มีความสามารถนำเอาความรู้ไปเผยแพร่ให้คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 8) มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 9) มีการจัดการความรู้ในชุมชน (Knowledge Management: KM) โดยจัดระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้โดย อสม. ผ่านทางหอกระจายข่าวทุกวัน
- 10) ประชาชนเกิดการตื่นตัว ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์สถานการณ์ และการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม
- 11) มีการเผยแพร่ให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารในครอบครัว ในชุมชน ในโรงเรียน
- 12) มีการประสานงาน ประสานความร่วมมือ ระหว่างภาคีเครือข่าย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครในชุมชน เพิ่มมากขึ้น
- 13) มีความพึงพอใจในกิจกรรมการเสริมรายได้
- 14) มีการแข่งขันในการเป็นครอบครัวต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ภาพที่ 4.2 กระบวนการดำเนินกร วิจัย รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยในแบบเชิง ปริมาณ(Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยกึ่ง ทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัยเป็น 3 ระยะเพื่อศึกษาปัจจัยเชิง สาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซ เปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยรูปแบบความสัมพันธ์ แบบสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model) สร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผล ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวง จำปาสักและแขวงอัตตะปือ แล้วนำเอาผลการวิจัยที่ได้มาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวง อัตตะปือและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายโดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 สรุป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 385 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.2 และเพศหญิง ร้อยละ 47.8 มีอายุเฉลี่ย 45.96 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี อายุสูงสุด 68 ปี ส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 27.0 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุดเป็นช่วงอายุ 20-29 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ไม่จบประถมศึกษา ร้อยละ 36.1 รองลงมาจบประถมศึกษา ร้อยละ 27.5 และน้อยที่สุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 1.1 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 87.0 รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 6.5 และน้อยที่สุดเป็นอาชีพรับจ้างร้อยละ 0.8 จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 6.39 คน จำนวนคนต่ำสุด 3 คน สูงสุด 14 คน ส่วนใหญ่เป็นช่วงจำนวน คนในครัวเรือน 5-7 คน รองลงมาช่วง 8-10 คน และน้อยที่สุดช่วง 11 คนขึ้นไป รายได้เฉลี่ยของ ครัวเรือนต่อปี 87,194.8 บาท (26,158,440 กีบ) ส่วนใหญ่เป็นช่วงรายได้ 50,0001-100,000 บาท (15,000,300-30,000,000 กีบ) ร้อยละ 54.6 รองลงมาเป็นช่วงรายได้ 100,001-150,000 บาท

(30,000,300-45,000,000 กีบ) ร้อยละ 24.4 และน้อยที่สุด 150,0001-200,000 บาท (45,000,300-50,000,000 กีบ) ร้อยละ 0.5

5.1.2 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL for windows) พบว่า มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ เท่ากับ 0.34 ปัจจัยด้านความตระหนัก เท่ากับ 0.31 ปัจจัยด้านความรู้ เท่ากับ 0.27 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่ากับ 0.27 และปัจจัยด้านแรงจูงใจ เท่ากับ 0.19 ตามลำดับ โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้ร้อยละ 56

5.1.3 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้จัดทำกิจกรรมพัฒนา 13 กิจกรรม ประกอบด้วย

5.1.3.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

5.1.3.2 ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่า

5.1.3.3 กฎหมายคุ้มครองป่า

5.1.3.4 ทักษะศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

5.1.3.5 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำยาสมุนไพรรักษาโรค

5.1.3.6 ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

5.1.3.7 ฝึกปฏิบัติการเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

5.1.3.8 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุกวัน

5.1.3.9 สัญญาประชาคม

5.1.3.10 อาสาสมัครรักษาป่า

5.1.3.11 การเสริมรายได้

5.1.3.12 จัดพิธีปลูกต้นไม้ในวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน

5.1.3.13 ประกวดครัวเรือนตัวแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นของชุมชน

5.1.4 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือพบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบ มีผลทำให้ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้าน เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้าน แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ได้รับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมจาก 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยด้านแรงจูงใจ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL for windows) พบว่า มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ เท่ากับ 0.34 ปัจจัยด้านความตระหนัก เท่ากับ 0.31 ปัจจัยด้านความรู้ เท่ากับ 0.27 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่ากับ 0.27 และปัจจัยด้านแรงจูงใจ เท่ากับ 0.19 ผู้วิจัยได้

นำเอาทั้ง 5 ปัจจัย มาอภิปรายดังนี้

5.2.1.1 ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อันดับที่ 1 จาก 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.34 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระวรรณ เกษสิงห์ (2558, น. 297-307) ศึกษาเจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษา พบว่า เจตคติของนิสิต ครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นเรศ ชมบุญ (2555, น. 124-161) ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ทศคนคติต่อทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน เนื่องจากว่า เจตคติเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกมา เจตคติมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนเรา แม้ว่าพฤติกรรมของคนเราจะเกิดขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการมากำหนดก็ตาม แต่เจตคติก็เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่สำคัญ เพราะเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นความรู้สึกความคิดเห็น ความเชื่อ ของบุคคลถ้าบุคคลมีเจตคติในทางที่ดีหรือด้านบวกก็จะมีแนวโน้มทำให้บุคคลนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางที่ไม่ดีหรือด้านลบก็จะทำให้บุคคลไม่ปฏิบัติกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งการจะทำให้บุคคลเกิดเจตคติต่อเรื่องใดนั้น บุคคลจะต้องมีการรับรู้ มีความรู้ ได้รับการกระตุ้นต่อเรื่องนั้น ๆ ก่อน ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การพาไปศึกษาดูงานให้เห็นตัวอย่างวิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การรับรู้ผลร้ายจากการทำลายป่าและคุณค่าของป่าจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญ ที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไปในทิศทางบวกและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของอากรณ ใจเที่ยง (2546, น. 64-65) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เกิดเจตคติในบุคคลมี 4 วิธี ดังนี้

- 1) ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง โดยวิธีการจัดอภิปรายหรือจัดประสบการณ์ ให้บุคคลนำไปพิจารณาไตร่ตรอง จนเกิดการยอมรับเจตคตินั้น
- 2) ชักจูงให้ประชาชนเกิดการยอมรับโดยการให้คำแนะนำ บอกเล่า หรือให้ความรู้เพิ่มเติมจากผู้รู้มา อาจให้ชมภาพยนตร์หรือฟังปาฐกถา เมื่อบุคคลเห็นประโยชน์และให้ความสำคัญก็จะยอมรับเจตคตินั้น

3) จัดกิจกรรมที่เร้าใจให้เกิดการยอมรับ เช่น การชมภาพยนตร์ การดูละคร

4) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง เมื่อบุคคลได้พบ ได้สัมผัสด้วยตนเอง ย่อมเปลี่ยนเจตคติหรือยอมรับเจตคติใหม่ เช่น การพาไปศึกษาดูงาน

5.2.1.2 ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อันดับที่ 2 จาก 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.31 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทองมี อัสสุโข แอมไธสง (2562, น. 395-413) ศึกษาความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ ซึ่งความตระหนักมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยด้านความรู้ และความตระหนักเป็นความรู้ที่นึกคิด ความสำนึกของบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตใจต่อเหตุการณ์ใดหนึ่งที่ประสบ แล้วแสดงความรู้สึกออกมาทางพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Good (1973, p. 54) กล่าวว่า ความตระหนัก เป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ (Perception) และเมื่อเกิดการรับรู้ในขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือ มีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุดซึ่งความรู้และความตระหนักก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ต่อสิ่งเร้า นั้น การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักขึ้นได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้มาก่อน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญ ความรับผิดชอบและผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้น ๆ ต่อไปนี้ที่สุด

5.2.1.3 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ อันดับที่ 3 จาก 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษาารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำดังกล่าว ได้แก่ อาชีพหลัก ระยะเวลา

การตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ การได้รับฝึกอบรม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี นินละเอียด กิติชัย รัตนะ และวิชา นิยม (2558, น. 22-32) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภотаศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภотаศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสำรวย สุดเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยะหมิง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝนกุล อยู่สกุล (2556, น. 93-106) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรมหศิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวลี ชูเอน (2555, น. 49-52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ เพราะความรู้เป็นพื้นฐานอันดับแรกที่จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมหากประชาชนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ถูกต้อง เป็นจริง จนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ก็จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่ถูกต้อง เหมาะสม การพัฒนาด้านความรู้ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะบุคคลจะมีความจำได้ในระยะหนึ่ง ถ้าหากไม่มีการทบทวนความจำและความจำก็จะลดลง สอดคล้องกับแนวความคิดของ ญัฐหทัย โภคา (2557, น. 57) กล่าวว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ที่ได้รับจากประสบการณ์ การศึกษาค้นคว้า การสังเกต การสะสมไว้ สามารถจำได้โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา ความรู้เป็นสิ่งที่ศึกษาได้จากการเรียนรู้หลายวิธีที่สามารถทำ

ให้ผู้เรียนรู้ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สถานที่ โดยมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สะสมไว้เป็นความจำได้

5.2.1.4 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อันดับที่ 4 จาก 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.27 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา ผ่องศรี (2557, น. 84) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำดังกล่าว ได้แก่ อาชีพหลัก ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ การได้รับฝึกอบรม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำรวย สุดเฉลียว สันต์ เกตุปราณีต และปัสสี ประสมสินธ์ (2556, น. 47) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยายแม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพครอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌนิกุล อุ่ยสกุล (2556, น. 93-106) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาวดี ชูเอน (2555, น. 49-52) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอยางวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ เพราะว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคลเข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิม หรือความรู้สึกเดิมออกเป็นความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ เปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทัศนคติ

และพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร สอดคล้องกับแนวความคิดของ Roger (1983, อ้างถึงใน ชลผกา เศรษฐพิทยากุล, 2548, น. 43) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ความคิดข่าวสารถูกส่งจากแหล่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสารด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับข่าวสาร โดยที่ผลของการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ เปลี่ยนแปลงการรับรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร

5.2.1.5 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

ปัจจัยด้านแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ อันดับที่ 5 จาก 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวิณรัตน์ สิงห์วิวัฒน์ (2557, น. 56-64) ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความต้องการความผูกพัน ด้านความต้องการความสำเร็จ และความต้องการอำนาจ ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการรักษาวินัย และด้านผลการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ได้แก่ ด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านความต้องการความผูกพัน และความต้องการอำนาจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร สุวรรณคาม (2559, น. 36-44) ศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.46, p < 0.01$) 2) ความพึงพอใจในงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.61, p < 0.01$) และ 3) ตัวแปรแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน สามารถร่วมกันทำนายความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 39.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ เพราะว่า แรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กรทางด้านกายภาพ ทางด้านจิตใจ และทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วัฒนา ศรีสม (2542, น. 7) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง สิ่งกระตุ้นหรือแรงผลักดันโดยปัจจัยต่างๆจนก่อให้เกิดความพยายามและความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้ดีด้วยความเต็มใจและให้บรรลุผลสำเร็จได้ และสอดคล้องกับแนวความคิดของ กัลยาณี สนธิสุวรรณ (2542, น. 9) ได้สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันภายในตัวบุคคลอันเกิดจากแรง

ปรารถนาและความต้องการที่กระตุ้นให้กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือยับยั้งไม่ให้กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลงตามเป้าหมายด้วยความเต็มใจ

5.2.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ ด้วยสถิติ MANOVA แบบวัดซ้ำ (Repeated Measure) พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบ มีผลทำให้ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้าน เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้าน แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน มีค่าเฉลี่ย เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.2.1 การพัฒนาด้านเจตคติ

เจตคติ เป็นความรู้สึกนึกคิด ที่มีส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเจตคติจะมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติด้านบวก ก็จะทำให้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม ในลักษณะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากมีเจตคติด้านลบ ก็จะไม่ให้ความร่วมมือ หรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามที่แนะนำ ฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคคลเกิดเจตคติในด้านบวก ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่ง สรวงศรี วิรัชชัย (2542, น. 61) ได้ให้ความหมาย เจตคติ คือ สภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงปริมาณที่ติดต่อกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่ และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, น. 64-65) ได้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมให้เกิด เจตคติของบุคคลมี 4 วิธี ดังนี้

- 1) ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยวิธีการจัดอภิปรายหรือจัดประสบการณ์ให้บุคคลนำไปพิจารณาไตร่ตรองจนเกิดการยอมรับเจตคตินั้น
- 2) ชักจูงให้ประชาชนเกิดการยอมรับโดยการให้คำแนะนำบอกเล่า หรือให้ความรู้เพิ่มเติมจากผู้รู้ อาจให้ชมภาพยนตร์หรือฟังปาฐกถา เมื่อบุคคลเห็นประโยชน์และให้ความสำคัญก็จะยอมรับเจตคตินั้น
- 3) จัดกิจกรรมที่เร้าใจให้เกิดการยอมรับเช่น การชมภาพยนตร์ การดูละคร
- 4) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง เมื่อบุคคลได้พบ ได้สัมผัสด้วยตนเองย่อมเปลี่ยนเจตคติหรือยอมรับเจตคติใหม่ เช่น การศึกษาดูงานตัวอย่างในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา

จากการสังเกตการณ์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาเจตคติ ของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

- 1) ประชาชนมีความคิดในเชิงสร้างสรรค์และมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 2) มีความรู้สึกที่ดี มีเจตคติทางบวก และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3) เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้
- 4) เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งชักชวนบุคคลข้างเคียงให้มาเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

5.2.2.2 การพัฒนาด้านความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึกของบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตใจต่อเหตุการณ์ใดหนึ่งทีที่ประสบ แล้วแสดงความรู้สึกออกมาทางพฤติกรรม ซึ่งกุลวดี ราชภักดี (2545, น. 38) กล่าวถึงความตระหนักว่า หมายถึง ภาวะการณ์ที่บุคคลเกิดความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นหรือประสบการณ์จากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวกับตนเองได้ โดยเกิดจากสภาวะจิตที่ยอมรับถึงภาวะการณ์หรือความโน้มเอียงที่จะเลือกพฤติกรรม และปฏิบัติตนเพื่อแสดงต่อปัญหาหรือเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ประสบ และทงศ์ศักดิ์ ประสบกิติคุณ (2535, น. 22-23) กล่าวว่า เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย ซึ่งได้แก่

- 1) ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
- 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมนั้นก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
- 3) ความใส่ใจและการเห็นคุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจเรื่องใดมาก ก็จะมี ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก
- 4) ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า สามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็น เกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น
- 5) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าใด หรือนานเท่าไรก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

จากการสังเกตการณ์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความตระหนัก ของกลุ่มทดลองผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

- 1) มีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2) มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากยิ่งขึ้น

3) มีการวางแผนปฏิบัติงาน มีความเสียสละทุนทรัพย์ เสียสละเวลา และทุ่มเท
ร่างกายแรงใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5.2.2.3 การพัฒนาด้านความรู้

ความรู้เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของบุคคล ในการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ การที่บุคคลมีความรู้
มีความเข้าใจที่ดี ก็จะไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ฉะนั้นการพัฒนาความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญ
เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามี
ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากแนวคิดของ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2530, น. 130)
กล่าวว่าความรู้เกิดจากการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเป็น
พฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ ระลึกได้ โดยการได้ยินการมองเห็น การสังเกต หรือจาก
ประสบการณ์ทางธรรมชาติ โดยการเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว การเรียนรู้จากสังคม และ
Bloom (1971, p. 355) ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือ
เนื้อหาความคิด (Ideas) ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insights) ความสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับ
เหตุการณ์ ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมด้านความรู้หรือความสามารถทางด้านสติปัญญา (Cognitive Domain)
เป็น 6 ระดับเรียงจากพฤติกรรมชั้นง่ายไปสู่ชั้นยาก ดังนี้

1) ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นโดยบุคคลอาจจะเพียงแค่จำได้นึกได้
หรือโดยการมองเห็นได้ยินก็อาจจะจำได้ เช่น การรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความความหมาย
ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้นซึ่งพฤติกรรมขั้นนี้ไม่ได้ใช้ความคิดที่ซับซ้อน
หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก

2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมขั้นที่สูงขึ้นมาจากความรู้ ความจำ
บุคคลจะสามารถจัดหมวดหมู่การรับรู้ได้ แลลงได้อธิบายได้ คาดคะเนได้

3) การนำความรู้ไปใช้ (Application) เป็นพฤติกรรมความรู้ขั้นสูงขึ้นมาอีกซึ่ง
จะต้องอาศัยความสามารถหรือทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เช่น การแปล
ความหมายได้ดัดแปลงได้ เป็นต้น

4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถแยกส่วนประกอบย่อย ๆ
ของส่วนรวมออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจส่วนรวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็นชั้นย่อย
3 ชั้นด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 สามารถแยกองค์ประกอบของปัญหาหรือสภาพการณ์ออกเป็นส่วน ๆ
เพื่อทำความเข้าใจกับส่วนประกอบต่าง ๆ ให้ละเอียด

ขั้นที่ 2 สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแนบชิดระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น

ขั้นที่ 3 สามารถมองเห็นหลักของการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบที่รวมกันเข้ากับปัญหาหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างความสามารถในการวิเคราะห์ เช่น คำานวนออกมาได้ ตรวจสอบได้ วิเคราะห์ได้ เป็นต้น

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถนำเอาส่วนประกอบย่อย ๆ หลายส่วนมารวมกันเข้าเป็นส่วนรวม ซึ่งมีโครงสร้างที่แน่ชัดโดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการนำเอาประสบการณ์เก่าและใหม่มาเชื่อมโยงกันแล้วสร้างแบบแผน หรือหลักปฏิบัติ เช่น วางแผนได้ ประกอบได้ จัดตั้งได้ ออกแบบได้ บริหารได้ เป็นต้น

6) การประเมินผล (Evaluation) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าต่อความรู้หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเปรียบเทียบได้วัดได้ จัดอันดับได้ เป็นต้น

จากการสังเกตการณ์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความรู้ ของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยมีข้อสังเกต ได้ดังนี้

- 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น
- 2) มีความสามารถนำเอาความรู้ไปเผยแพร่ให้คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3) มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 4) มีการจัดการความรู้ในชุมชน (Knowledge Management: KM) โดยจัดระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้โดย อสม. ผ่านทางหอกระจายข่าวทุกวัน

5.2.2.4 การพัฒนาด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร

ณัฐหทัย โภคา (2557, น. 61) สรุปไว้ว่า การรับรู้ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การสื่อสารทัศนคติ และความคาดหวังของผู้สื่อสาร ซึ่งการรับรู้ของแต่ละคนแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ โดยผ่านสื่อซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับข่าวสารอันจะก่อให้เกิดความสนใจ เข้าใจ และยอมรับในที่สุด และลักขณา สิริวัฒน์ (2530, น. 62-63) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลว่าจะเกิดได้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การสัมผัสหรืออาการสัมผัสหมายถึงอาการที่อวัยวะสัมผัสกับสิ่งเร้าหรือสิ่งเร้าผ่านเข้ามากระทบกับอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ เพื่อให้คนเรารับรู้ภาวะแวดล้อมรอบตัว เมื่อคนเรารับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมักจะจำแนกอาการสัมผัสนั้น ๆ เช่น ได้ยินเสียงดังตึกๆตึกๆก็สามารถแปลออกได้ว่าเป็นเสียงนาฬิกาแขวนนั่นคือจิตใจต้องรับทราบการสัมผัสของเสียงนั้นด้วย

2) ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า หมายถึง สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่จะเข้ามาเร้าอวัยวะรับสัมผัสของคนแต่ละอย่างนั้นย่อมมีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างกันเช่นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเห็นก็จะต้องเป็นสีแสงภาพสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการได้ยินก็จะต้องเป็นเสียงต่าง ๆ เป็นต้น

3) การแปลความหมายจากการสัมผัสส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การแปลความหมายได้ดีหรือถูกต้องเพียงใดนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

3.1) สติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดผู้ที่มีสติปัญญาสูงย่อมได้เปรียบในเรื่องการรับรู้การเรียนรู้ดีกว่าและเร็วกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

3.2) การสังเกตและพิจารณาช่วยให้รับรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แม่นยำยิ่งขึ้น

3.3) ความสนใจและตั้งใจถ้าคนเรามีความสนใจจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วย่อมพิจารณาสิ่งนั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วนซึ่งจะก่อให้เกิดการแปลความหมายได้ถูกต้อง

3.4) คุณภาพของจิตใจขณะนั้นถ้าจิตใจแจ่มใสปลอดโปร่งก็ย่อมทำให้สติปัญญาดีขึ้นช่วยให้แปลอาการสัมผัส

4) ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมอันได้แก่ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยปรากฏแก่ผู้นั้นมาแล้วในอดีตมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้การแปลความหมายของอาการสัมผัสได้โดยชัดเจนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันทั้งในด้านปริมาณและความถูกต้องย่อมทำให้คนเรามีการรับรู้ที่แตกต่างกันได้

จากการสังเกตการณ์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในกลุ่มทดลองผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

1. ประชาชนเกิดการตื่นตัว ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์สถานการณ์ และการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม

2. มีการเผยแพร่ให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารในครอบครัว ในชุมชน ในโรงเรียน

3. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในชุมชน อย่างต่อเนื่องโดยผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้ความรู้ผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเป็นประจำทุกวัน

4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

5. มีการประสานงาน ประสานความร่วมมือ ระหว่างภาคีเครือข่าย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครในชุมชน เพิ่มมากขึ้น

5.2.2.5 การพัฒนาด้านแรงจูงใจ

ณัฐพัชร์ ลาภบำรุงวงศ์ (2562, น. 163) ได้กล่าวว่า การจูงใจ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจ ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของเป้าหมายที่ต้องการ และสุภานี สฤกษ์วานิช (2549, น. 197) กล่าวว่า แรงจูงใจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แรงจูงใจทางสรีระวิทยา แรงจูงใจด้านนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ การพักผ่อน และปราศจากโรค เป็นต้น เราสามารถวัดระดับความต้องการทางสรีระได้จากการสังเกตพฤติกรรมการกระทำของเรา

2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา มีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทางสรีระวิทยา เพราะจำเป็นในการดำเนินชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยในด้านจิตวิทยา คือ ทำให้สุขภาพจิตดีและสดชื่น แรงจูงใจประเภทนี้ประกอบด้วย

2.1) ความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

2.2) ความต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากผู้อื่น

3) แรงจูงใจทางสังคมหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจประเภทนี้มีจุดเริ่มต้นส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมในอดีตของแต่ละบุคคล และเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา ตัวอย่าง แรงจูงใจทางสังคมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตได้แก่

3.1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motives) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดีและประสบผลสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ได้รับการส่งเสริมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก จากการศึกษาวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะมีความต้องการสำเร็จในชีวิตสูง การฝึกให้บุคคลมีความต้องการความสำเร็จหรือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จึงมักเริ่มจากครอบครัวเป็นสำคัญ

3.2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affinitive Motive) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการเอาใจใส่และความรักจากบุคคล

3.3) แรงจูงใจต่อการยอมรับนับถือตนเอง (Self Esteems) เป็นแรงใจที่บุคคลปรารถนาต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบุคคลโดยทั่วไป ต้องการได้รับการยกย่องจากสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับนับถือตนเอง

จากการสังเกตการณ์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาด้านแรงจูงใจในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

- 1) มีความพึงพอใจในกิจกรรมการเสริมรายได้
- 2) มีการแข่งขันในการเป็นครอบครัวต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3) มีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 4) เกิดความร่วมมือ ร่วมด้วย ช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.3.1.1 การสร้างเจตคติ และความตระหนัก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ควรเสริมสร้างเจตคติและความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สร้างเจตคติทางบวกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าและผลกระทบที่เกิดจากการทำลายป่าไม้

5.3.1.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ควรมีการประสานงานกับองค์การปกครองท้องถิ่นในการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจแนวทงนโยบายของรัฐต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น และควรมีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นประจำเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ใหม่ๆและทันกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

5.3.1.3 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หน่วยงานทุกภาคส่วนของรัฐจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหลายช่องทาง ครอบคลุมทุกพื้นที่ และควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันการสื่อสารมีความทันสมัยขึ้นมากมีช่องทางในการสื่อสารหลายช่องทาง เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หอกระจายข่าว หรือสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

5.3.1.4 การสร้างแรงจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าการสร้างแรงจูงใจคือการชักนำประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐควรเสริมสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักป่าไม้ มีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลการวิจัย จึงควรมีการศึกษาในลักษณะที่ตัวแปรแต่ละตัวสามารถส่งผลซึ่งกันและกันได้ หรือมีอิทธิพลย้อนกลับได้จะเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

5.3.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อหารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานป่าไม้ ชั้บ้าน เนื่องจากว่า เมื่อมีหน่วยงานป่าไม้ ชั้บ้านมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น ก็จะช่วยให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนง่ายขึ้นและทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ สาคร. (2557). *รูปแบบการจัดการภาวะโภชนาการเกินของประชาชน จังหวัดบึงกาฬ*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กรมป่าไม้. (2550). *กฎหมายว่าด้วยป่าไม้*. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและป่าไม้ สมทบกับกรมโครสนากฎหมาย กระทรวงยุติธรรม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2562). *การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. สืบค้นจาก <https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm>.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2547). *รายงานประจำปี*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงเกษตรและป่าไม้ กรมป่าไม้. (2558). *รายงานการสำรวจการปกคลุมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2558*. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมป่าไม้.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: นิยมวิทยา.
- เกษม จันทรแก้ว. (2530). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- เกษม จันทรแก้ว. (2562). *การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้*. สืบค้นจาก https://my.dek-d.com/flookblog/blog/?blog_id=10124096.
- คัชรินทร์ มหาวงศ์. (2541). *การสร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ที่วิเคราะห์โดยวิธี พาเชียล เครดิตโมเดล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คารม คำพิฑูรย์. (2545). *การศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คุุตรา สุนันทกรณ์. (2555). *ศึกษาความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จักรพงษ์ พวงชื่น, สวิขญา ศุภอุดมฤกษ์, ตริรัตน์ และนเรศ รั้งควิต. (2556). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษาบ้านทาป่าเปา ตำบลทาลาดูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน*. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร, 36(2), 215-233.

- จันทสิน แก่นจันทร์. (2546). *การพัฒนาชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ. (2526). *จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินดา แขวงเมือง. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ในปัญหาสิ่งแวดล้อมกับเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ กศ.ม). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จิระวรรณ เกษสิงห์. (2558). *ศึกษาเจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)*, 36, 297-307.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2539). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉอาน วุฑฒิกรรมรักษา. (2526). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น ตำบลคุ้มพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2555). *รูปแบบการพัฒนาการจัดการโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในประเทศไทย* (ดุชนิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตกิตติมศักดิ์.
- ชมพูนุช สุภาพวานิช, สุภาณิดา หนูช่วย และสลิล กางกำแพง. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข จังหวัดยะลา*. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 6 (2), 115-125.
- ชลผกา เศรษฐพิทยากุล. (2548). *การลดปริมาณขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา หมู่บ้านสัมมากร เขตบางกะปิ*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม). สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี. (2552). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้หลักการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชิตชล ผลารักษ์. (2562). *ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ทรัพยากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้นจาก www1.science.cmu.ac.th/centercourses/201114/201114_NaturalResources.ppt.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิววัฒน์ นิจนตร. (2560). *การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา*. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4 (2), 71-102.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ. (2544). *ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณัฐพัชร์ ลาภบำรุงวงศ์. (2562). *การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9 (2), 161-171.
- ณัฐหทัย โภคา. (2557). *รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญา ปร.ด) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฏธณริน พูลสวัสดิ์. (2557). *ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนศึกษากรณี ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. (บทความวิจัย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ดวงฤดี กิตติจารุตุล. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง กรณีศึกษา: บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง. (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ดวงส่องแสง แต่เฮง. (2557). *การพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6*, 216-232.
- ดุขฎี อายุวัฒน์ และคณะ. (2535). *การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน: ศึกษากรณีชุมชนบ้านห้วยม่วง*. ขอนแก่น : โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ดุสิต เวชกิจ. (2534). *นิเวศวิทยา และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (Ecology and Forest resource management)*. เอกสารการสอน. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทองศักดิ์ ประสบกิติคุณ. (2535). *การประเมินค่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์การสอน)มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทวี ทองสว่างและทัศนีย์ ทองสว่าง. (2547). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทัศนีย์ สนธิ. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้เทคนิคกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนกับการสอนตามคู่มือ สสวท.วิทยานิพนธ์ ค.ม.: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.*
- ทิมสิ่งข่าวแวดล้อม. (2561). *ส่องสถานการณ์ป่าไม้โลกในรอบ 25 ปี ถอดบทเรียนความล้มเหลวจากนานาประเทศ*. สืบค้นจาก <https://greennews.agency/?p=16212>.
- ชญพร สุวรรณคาม. (2559). *ศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นเรศ ชมบุญ. (2555). *ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2533). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.
- นืออน พิณประดิษฐ์. (2541). *จิตวิทยาสังคม*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัญญัติ แก้วส่อง. (2531). *รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยา สำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไทยในการพัฒนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บัณฑิต สิงหาทำ. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กลุ่ม 4 บ้านโสด เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ. (2537). *พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2534). การสอนสุขศึกษาทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ประมวล พูนสังข์. (2536). ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอย อันตรายจาก
อาคารบ้านเรือนของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท: กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย.
(วิทยานิพนธ์ ศศ.ม) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล
- ประศาท เทียงอยู่. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดมูลเหล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา).
เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ประสาท อิศรปริดา. (2540). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
- ปวิณรัตน์ สิงห์วัฒน์. (2557). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง. (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) ลำปาง:
มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน. (2562). รายงานประจำปี 2562. จำปาสัก: ผู้แต่ง.
- ผนิกุล อ๋อยสกุล. (2556). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิก
ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังสูง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- แผนกกิจกรรมและป่าไม้แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ. (2017). แผนคุ้มครองป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน.
จำปาสัก: ผู้แต่ง.
- พรเพ็ญ หลักคำ. (2535). การพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ และทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยของเล่น และเกมทาง
วิทยาศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ ศษ. ม) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรรณี ช.เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- พระทองมี อัสุโธไซ แอมไธสง. (2562). ศึกษาความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
ป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬาลงกรณ์, 6
(ฉบับพิเศษ), 395-413.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิทยาการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล
- พิทยา สะศรีสังข์. (2556). ทักษะของชุมชนในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ กรณีศึกษา: โครงการ
ประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงพื้นที่ป่าไม้ บ้านผาเสด็จใน จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: กรมอุทยาน
แห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

- พิมพ์ผ่องศรี (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำแม่ถาง-แม่คำปาง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรนันท์ คลื่นแก้ว. (2544). การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมตต์ การุณจิต. (2542). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2531). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2542). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2548). การปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นกลับหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: นานมีบุคคผลัดลิขันธ์.
- ราตรี นินละเอียด, กิติชัย รัตนะ และวิชา นิยม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวนศาสตร์, 34(2), 22-32.
- ราตรี ภารา. (2540). การอนุรักษ์ป่าไม้. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/buu54310870/withi-xnuraks-thraphyakr-pa-mi>.
- แรงจูงใจ-วิกิพีเดีย. (2562). แรงจูงใจ. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/แรงจูงใจ>
- ฤทธิบาน สุชีวกุล ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ สมเกียรติ ศรีปัดถา และวิบูล เป็นสุข. (2557). รูปแบบพัฒนาการจัดการป่าชุมชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 3(2), 123-142.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). การคิด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลำไพ พรหมชัย และ พิษญาดา พันผา. (2562). ปัจจัยแรงจูงใจและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 5 (1), 72-85.

- วัฒนา ศรีสม. (2542). *แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานส่งเสริมการขายสินค้าอุปโภค บริโภคของบริษัท ไบโอดีคอนซูเมอร์จำกัด*. วิทยานิพนธ์ วท.ม (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วันพร จันทรเวโรจน์. (2543). *การมีส่วนร่วมของบุคคล*. กรุงเทพฯ: บริษัทเจริญผล.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิกรม เดชหนู. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดตรังต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล*. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม. (ปัญหาพิเศษทางรัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2530). *พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่*. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2546). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริประไพร์ คุ่มศัตรา. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาตำบลช่องสเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 1(3), 59-68.
- ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ นิธินาถ อุดมสันต์ และสุกิมล บุญพอก (2561). *การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ป่าไม้กรณีศึกษา: ป่าดงพันบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12 (29), 77-86.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2542). *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- สงวนศักดิ์ โกสุนันท์. (2543). *ผลการใช้เทคนิคกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริ ทรัพย์สมบูรณ์. (2545). *สู่ความรุ่งโรจน์*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคร สุรภาพพิชษฐ์. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมนึก ชัยธรรม. (2542). *การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยบุ่ง ตำบล ม่อนจอง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สำรวย สุดเฉลียว, สันต์ เกตุปราณี และปัสสี ประสมสินธ์. (2556). ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอปางศิลาทอง และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวรรณศาสตร์*, 33(1), 47-59.
- สุภาณจน์ รัตนเลิศนุสรณ์. (2546). *หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุขาวลี ชูเอน. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดใจ บุญอารีย์. (2541). *การฝึกหัดเหตุผลเชิงจริยธรรม: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- สุดาวรรณ มีบัว. (2547). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนันท์ สาคร. (2556). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภาณี สฤกษ์วานิช. (2549). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรัชย์ เชื้อข้าวซ้อน. (2552). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านดินดำ ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุรยุทธ หลิมตระกูล. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ไสว นามโยธา. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 9*. (วิทยานิพนธ์การจัดการ มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ห้องการภายใน เมืองโขง แขวงจำปาสัก. (2019). *ข้อมูลสถิติประชากร*. จำปาสัก: ผู้แต่ง.
- ห้องการภายใน เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก. (2019). *ข้อมูลสถิติประชากร*. จำปาสัก: ผู้แต่ง.
- ห้องการภายใน เมืองสะหนามไซ แขวงอัตตะปือ. (2019). *ข้อมูลสถิติประชากร*. อัตตะปือ: ผู้แต่ง.

- อคิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณา.
- อนุสรณ์ กาลดิษฐ์. (2548). *การศึกษาความรู้และความตระหนักของนักศึกษาที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องปฏิบัติการวิศวะอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุสรุ ทองอุไร. (2549). *รูปแบบของการธนาคาร*. กรุงเทพฯ: เนชั่น.
- อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ และเสาวนีย์ เจียมจักร. (2561). ศึกษาเจตคติของประชาชนต่อการเห็นคุณค่าและความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26 (50), 239-260.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *คู่มือการประเมินผลโครงการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พลับพีซิ่ง.
- Anup K.C. (2017). *Private Forestry Management and its Role in Biodiversity Conservation in Nepal*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.5772/65926>.
- Bloom, Benjamin S. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: Mc Graw-Hill.
- Brado, J. W., and Hardman J. J. (1982). *Urban Sociology: A Systematic production*. Bourne: F.E. Peacock
- Brown, W.B. and Moberg, D.J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Cohen, J. and Uphoff, N. (1980). *Participation in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity*. *World Development*. 8(13).
- Diego Matsvange, Ruvimbo Sagonda and Munyaradzi Kaundikiza. (2016). The role of communities in sustainable land and forest management: The case of Nyanga, Zvimba and Guruve districts of Zimbabwe. *Jamba*, 8 (3), 6-11.
- Erwin, w. (1976). *Participation Management: Concept , Theory , and Implementation*. Atlanta, Ga: Georgia State University. Atlanta.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 ed. New York: Mc Graw-Hill Book Company.

- John, W. (2000). *Research in Education Hall*.
- Joyce, B., & Weil, M. (1986). *Models of Teaching*. 2 ed. New Delhi: Printice-Hall of India Private Limited
- Keeves, P. J. (1997). *Educational research*. Methodology measurement: An international handbook. Oxford: Pergamon Press.
- Keith, D. (1972). *Human Behavior of World-Man Relations and Organization Behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Lewin, K. (1986). *The Conceptual Representation and the Measurement of Psychologyforce Durham*. N.C: Duke University Press.
- Luthans, F. (2007). *Organization Behavior*. NewYork: McGraw-Hill.
- Maslow, A. (1987). *Motivation and Personality*. (3rded.). New York: Herper and Row.
- Motoshi Hiratsuka, Eiichiro Nakama, Trisnu Satriadi, Hamdani Fauzi, Mahrus Aryadi & Yasushi Morikawa. (2019). An approach to achieve sustainable development goals through participatory land and forest conservation: a case study in South Kalimantan Province, Indonesia. *Journal of Sustainable Forest*, 38 (6).
- Runar Brannlund, Amadou Sidibe and Peichen Gong. (2019). *Participation to forest conservation in National Kabore Tambi Park in Southern Burkina Faso*. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2009.05.005>.
- Runes, Dagobert D. (1971). *Dictionary of Philosphy*. New York: Littlefield. Adams and Co.
- Sorita. (2005). Assumptions that kill morale. *Leader to Leader*, 38, 24-27.
- Stoner, A. F. and Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. New Delhi: Prentice-Hill Privated.
- The Lixicon Webster. (1977). *Dictionary*. New York: Mc Graw-Hill.
- Thurstone, L.L. (1967). *Attitude Can Be Measured. Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Webster's Dictionary. (1961). *Webste's New Universal Dictionary*. New York: Webster's University Press.

Willer, D. (1967). *Scientific sociology: Theory and Method*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Wolman, Benjamin B. (1973). *Dictionary of Behavior Science*. London: Litton EducationPublishing Inc.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rded. Tokyo: Haper and Row.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แบบสอบถามประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มี 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มี 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร มี 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มี 16 ข้อ

ส่วนที่ 5 ความกระตือรือร้นมุ่งมั่น มี 10 ข้อ

ส่วนที่ 6 ปัจจัยด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้ มี 15 ข้อ

ส่วนที่ 7 ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มี 15 ข้อ

ส่วนที่ 8 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ มี 15 ข้อ

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใดผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะนำมาใช้ประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณา ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยในครั้งนี้

นาย บันดิด สิงหาทำ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนากฎหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อมูลลงในช่องว่าง.....

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

- ไม่ได้เรียน ไม่จบประถมศึกษา
 ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ปวส/อนุปริญญา
ปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ

- เกษตรกร รับจ้าง
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน/บริษัท
 อื่นๆ (ระบุ).....

5. จำนวนคนในครัวเรือน ..... คน

6. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี..... กีบ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

ข้อความถามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ดิน น้ำ พืช ต้นไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า		
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การจัดการ การบำรุงรักษา และการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้ไปใช้อย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้มีความยั่งยืน		
3. ป่าสงวน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้กำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอนุรักษ์สิ่งต่างๆ		
4. ป่าสงวนที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อผลประโยชน์ของรัฐเท่านั้น		
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น		
6. ท่านสามารถบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตรได้		
7. ท่านสามารถหาพิน เก็บของป่า เก็บเห็ด หาหน่อไม้ในเขตป่าสงวนได้		
8. การอนุรักษ์ป่าไม้เป็นการอนุรักษ์ดิน น้ำ และสัตว์ป่านำอีก		
9. การล่าสัตว์ในเขตป่าสงวนเป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้		
10. การเผาป่าเป็นการทำลายชีวิตและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า		
11. การนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่ผิดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
12. ภาวะโลกร้อนในปัจจุบันเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า		
13. การบุกหลุกทำลายป่าไม้ทำให้สัตว์ป่าบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์		
14. การตัดไม้ในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่ทุกคนสามารถทำได้และไม่ถูกลงโทษ		
15. การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายป่าไม้		
16. ป่าไม้สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นมลพิษทางอากาศเพื่อไปสังเคราะห์แสง และเป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนที่มหาศาล		
17. ป่าไม้ดูดซึมเก็บกักน้ำเพื่อไม่ให้เกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน		
18. ป่าไม้สามารถเป็นแนวกัน เพื่อลดความรุนแรงของพายุได้		
19. การทิ้งก้นบุหรี่ที่ไม่ได้ดับมอดลงในพื้นที่ป่าไม้เป็นสาเหตุก่อให้เกิดไฟป่า		
20. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งสมุนไพรรักษาโรค เป็นแหล่งรายได้ และเป็นแหล่งสนองไม้เพื่อปลูกบ้าน		

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับกรปฏิบัติของท่านว่ามีระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ท่านได้รับข้อมูลหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อคำถามด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
2. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่อง นโยบายภาครัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3. ท่านได้ทราบเรื่องกฎหมาย และกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
4. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากผู้นำชุมชน					
5. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อโทรทัศน์					
6. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อวิทยุ					
7. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน					
8. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อหนังสือพิมพ์					
9. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ					
10. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากเพื่อนบ้าน และญาติพี่น้อง					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับกรปฏิบัติของท่านว่ามีความเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพย์สินสมบัติของคนทั้งหมดในชุมชน					
2. ท่านมีความภูมิใจที่ได้เข้าร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3. ท่านได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็นของตนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
4. ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตคุ้มครองในบ้านของท่าน					
5. ท่านได้รับการยกย่องจากภาครัฐหรือผู้นำหมู่บ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
6. ท่านได้รับการยอมรับจากคนในหมู่บ้านในการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
7. ทุกคนในหมู่บ้านมีสิทธิ์เสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
8. นโยบายของรัฐต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความชัดเจน					
9. ภาครัฐได้เอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความชัดเจน					
10. เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเข้มงวดในการทำงาน					

ข้อความด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11. ไฟป่าเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม					
12. การดำรงชีวิตในปัจจุบันต้องคำนึงถึงรายได้ของครอบครัวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
13. ป่าสงวนที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อผลประโยชน์ของรัฐเท่านั้น					
14. ท่านคิดอยู่เสมอว่า ป่าคือชีวิต					
15. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งที่ดี					

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อความด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11. ท่านเคยเข้าไปล่าสัตว์และหาปลาในเขตพื้นที่ป่าไม้					
12. ท่านเคยเข้าไปหาของป่าและสมุนไพรในเขตพื้นที่ป่าไม้					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
13. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
14. ท่านเคยเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
15. ท่านเคยติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ					

ขอขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

การหาคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
2	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						
	1. ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ดิน น้ำ พืช ต้นไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การจัดการการบำรุงรักษา และการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้ไปใช้อย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้มีความยั่งยืน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. ป่าสงวน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้กำหนดเพื่อบุคคล ประสงค์ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอนุรักษ์สิ่งต่างๆ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. ป่าสงวนที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อผลประโยชน์ของรัฐเท่านั้น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. ท่านสามารถบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตรได้	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	7. ท่านสามารถหาฝืน เก็บของป่า เก็บเห็ด หาหน่อไม้ในเขตป่าสงวนได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. การอนุรักษ์ป่าไม้เป็นการอนุรักษ์ดิน น้ำ และสัตว์ป่าอีกด้วย	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. การล่าสัตว์ในเขตป่าสงวนเป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	10. การเผาป่าเป็นการทำลายชีวิตและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	11. การนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่ผิดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	12. ภาวะโลกร้อนในปัจจุบันเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	13. การบุกหลุกทำลายป่าไม้ทำให้สัตว์ป่าบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	14. การตัดไม้ในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่ทุกคนสามารถทำได้และไม่ถูกลงโทษ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	15. การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	16. ป่าไม้สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นมลพิษทางอากาศเพื่อไปสังเคราะห์แสง และเป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนที่มหาศาล	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	17. ป่าไม้ดูดซึมน้ำในดินเพื่อไม่ให้เกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	18. ป่าไม้สามารถเป็นแนวกัน เพื่อลดความรุนแรงของพายุได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	19. การทิ้งก้นบุหรี่ที่ไม่ได้ดับมอดลงในพื้นที่ป่าไม้เป็นสาเหตุก่อให้เกิดไฟป่า	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	20. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งสหมุน ไพรรักษาโรค เป็นแหล่งรายได้ และเป็นแหล่งสนองไม้เพื่อปลูกบ้าน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
3	ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						
	1. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่อง นโยบายภาครัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. ท่านได้ทราบเรื่องกฎหมาย และกฎระเบียบ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากผู้นำชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากสื่อโทรทัศน์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากสื่อวิทยุ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	7. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากสื่อ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากสื่อหนังสือพิมพ์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	10. ท่านได้ทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากเพื่อนบ้าน และญาติพี่น้อง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	1. ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพย์สินสมบัติของคนทั้งหมดในชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. ท่านมีความภูมิใจที่ได้เข้าร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
	3. ท่านได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็นของตนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตคุ้มครองในบ้านของท่าน	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
	5. ท่านได้รับการยกย่องจากภาครัฐหรือผู้นำหมู่บ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. ท่านได้รับการยอมรับจากคนในหมู่บ้านในการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	7. ทุกคนในหมู่บ้านมีสิทธิ์เสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. นโยบายของรัฐต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความชัดเจน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. ภาครัฐได้เอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความชัดเจน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	10. เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเข้มงวดในการทำงาน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	11. ผู้นำหมู่บ้านได้มีความเข้มงวดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	12. ผู้นำหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถในการทำงาน	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	13. ผู้นำหมู่บ้านได้รับการยอมรับและความไว้วางใจของประชาชนในหมู่บ้าน	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
	14. ท่านร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ไม่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียทรัพย์สินของท่าน	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	15. ไฟป่าก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพและทรัพย์สินของท่าน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	16. การรักษาป่าไม้ให้สมบูรณ์ ทำให้เราสามารถหาของป่ามาขายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวของเรา	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	ปัจจัยด้านด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้						
	1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ไม่มีผลกระทบอย่างใดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. เราไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะทรัพยากรป่าไม้สามารถฟื้นฟูได้เองตามธรรมชาติ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต้องใช้งบประมาณสูง	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประชาชนไม่สามารถทำได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. สาเหตุการบุกรุกทำลายป่าไม้มาจากนิสัยส่วนบุคคล	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
	7. ปัญหาไฟป่าเกิดจากฝีมือของมนุษย์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	8. ปัญหาน้ำท่วม แห้งแล้ง ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ภาวะโลกร้อน เกิดจากการทำลายป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร และแหล่งรายได้ของประชาชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	10. ท่านสามารถหาพื้ เก็บของป่า เก็บเห็ดหาหน่อไม้ในเขตป่าสงวนได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	11. ไฟป่าเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	12. การดำรงชีวิตในปัจจุบันต้องคำนึงถึงรายได้ของครอบครัวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	13. ป่าสงวนที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อผลประโยชน์ของรัฐเท่านั้น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	14. ท่านคิดอยู่เสมอว่า ป่าคือชีวิต	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	15. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งที่ดี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น						
	1. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของหมดทุกคน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่จำเป็นต้องมีสิ่งตอบแทน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. ท่านพร้อมที่จะเป็นผู้สอดส่องดูแลและรายงานเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทราบ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	5. ท่านพร้อมที่จะให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ และพาหนะ เข้าในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. ท่านพร้อมบริจาคทรัพย์สินเข้าในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	7. ท่านพร้อมเข้าร่วมดับมอดไฟป่าที่เกิดขึ้นในชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. ท่านพร้อมที่จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจตราดูแลพื้นที่ป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. ท่านพร้อมที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	10. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตชุมชนของท่าน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	ปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						
	1. การบุกรุกทำลายป่าไม้เป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไข	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. เราสามารถขยายพื้นที่การเกษตรในเขตป่าสงวนได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. เราไม่ควนทิ้งกันบุหรีที่ไม้ได้ดับมอดลงในพื้นที่ป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	5. เราไม่จำเป็นต้องดับไฟที่หลังจากใช้ปรุงแต่งอาหารในป่าเสร็จ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	6. เศษขยะและเศษอาหารที่เรานำไปใช้ในป่าเราไม่จำเป็นต้องเก็บและจัดทิ้ง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	7. การทำลายป่าไม้ทำให้อากาศร้อนขึ้น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. การแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ให้ได้รับผลดีคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. การตัดไม้ในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่สามารถทำได้และไม่ถูกลงโทษ	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
	10. การอนุรักษ์ป่าไม้ให้สมบูรณ์สามารถช่วยลดภาวะโลกร้อนได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	11. เมื่อเห็นการบุกรุกทำลายป่าไม้เราควรรายงานให้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	12. การล่าสัตว์ในเขตป่าสงวนเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถทำได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	13. ป่าไม้เป็นสิทธิร่วมกันของคนในชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	14. พื้นที่ป่าไม้ควรให้ประชาชนจับจองไว้เป็นที่ทำกิน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	15. เราควรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ตกทอดถึงลูกหลาน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน						
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	1. ท่านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	2. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	3. ท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบการคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	4. ท่านเคยรายงานเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้ผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ						
	5. ท่านเข้าร่วมในการตรวจตราลาดตระเวนตามพื้นที่ป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	6. ท่านเข้าร่วมดับมอดไฟป่าที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	7. ท่านเคยให้ยืมวัสดุและยานพาหนะเข้าในการปกป้องทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	8. ท่านเข้าร่วมการปลูกป่า	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	9. ท่านเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	10. ท่านเคยเก็บพินจากพื้นที่ป่าไม้						
	11. ท่านเคยเข้าไปล่าสัตว์และหาปลาในเขตพื้นที่ป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	12. ท่านเคยเข้าไปหาของป่าและสมุนไพรในเขตพื้นที่ป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	13. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้						

ส่วนที่	เนื้อหา	ผลการพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC $\sum R$	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	14. ท่านเคยเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
	15. ท่านเคยติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่ ของรัฐ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ผลการตรวจสอบ

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนจากความสอดคล้องของแบบสอบถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปทุกข้อจึงอนุมานได้ว่าข้อคำถามในแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว มีความสอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์

2. การหาคุณภาพเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.1 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม วัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ด้วยวิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR-20 (รังสรรค์ สิงทเลิศ, 2558, น. 142)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อสอบทั้งหมด

p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ เท่ากับ $1 - p$

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

จากการทดลองใช้เครื่องมือในกลุ่มทดลอง (Try out) จำนวน 40 คน ได้ค่า $S_t^2 = 16.18$ แทน
ค่าในสูตรได้ค่าความเชื่อมั่น $r_{tt} = 0.837$

no	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0
2	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1
3	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1
4	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
7	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0
8	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0
9	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1
10	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1
11	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
12	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
15	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1
16	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1
17	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1
18	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
19	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
20	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0
21	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0
22	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1
23	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
24	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
26	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
27	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0
28	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0
29	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1

no	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
30	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1
31	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
32	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
33	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
34	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
35	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1
36	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1
37	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1
38	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
39	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
40	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0
รวม	35	33	31	21	22	26	27	32	18	30
P	0.88	0.83	0.78	0.53	0.55	0.65	0.68	0.8	0.45	0.75
Q	0.13	0.18	0.23	0.48	0.45	0.35	0.33	0.2	0.55	0.25
PQ	0.11	0.14	0.17	0.25	0.25	0.23	0.22	0.16	0.25	0.19

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

NO	KN11	KN12	KN13	KN14	KN15	KN16	KN17	KN18	KN19	KN20	SUM
1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	10
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
3	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	11
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
7	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	9
8	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	14
9	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	9
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
11	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	9
12	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
14	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	8
15	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	14
16	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	14
17	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
18	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
20	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	14
21	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	13
22	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
23	1	1	1	0	1	1	0	0	1	0	10
24	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
25	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
26	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
27	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	10
28	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	14
29	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	9

NO	KN11	KN12	KN13	KN14	KN15	KN16	KN17	KN18	KN19	KN20	SUM
30	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
31	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	11
32	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
33	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
34	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	9
35	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	14
36	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	14
37	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
38	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18
39	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
40	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	14
รวม	26	34	35	30	34	33	35	35	33	33	603
P	0.65	0.85	0.875	0.75	0.85	0.825	0.875	0.875	0.825	0.83	Σpq
Q	0.35	0.15	0.125	0.25	0.15	0.175	0.125	0.125	0.175	0.18	
PQ	0.23	0.13	0.11	0.19	0.13	0.14	0.11	0.11	0.14	0.14	

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.2 หาค่าความยาก (Difficulty) ของเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากสูตร
$$P = \frac{RU+RL}{N}$$
 (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 149)

- เมื่อ p หมายถึง ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
 RU หมายถึง จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบถูกในข้อนั้น
 RL หมายถึง จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบถูกในข้อนั้น
 N หมายถึง จำนวนคนทั้งสองกลุ่ม

แทนค่าในสูตรจะได้ ค่าความยากของเครื่องมือวัดความรู้รายข้อมีค่าระหว่าง 0.50 ถึง 0.77 ซึ่งสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ ค่า P จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และเกณฑ์ความยากที่ควรนำไปใช้ในเครื่องมือวัดกำหนดให้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2558, น. 149)

NO	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1
RU	11	11	10	9	11	11	9	11	11	11
12	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0
13	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1
14	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0
15	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1

NO	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
16	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
17	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
18	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
19	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0
20	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
21	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
22	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
RL	6	6	7	2	2	2	6	5	2	6
P	0.77	0.77	0.77	0.50	0.59	0.59	0.68	0.73	0.59	0.77

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.3 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

$$\text{จากสูตร } r = \frac{RU-RL}{\frac{N}{2}} \quad (\text{รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 150-151})$$

เมื่อ r หมายถึง ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
 RU หมายถึง จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบถูกในข้อนั้น
 RL หมายถึง จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบถูกในข้อนั้น
 N หมายถึง ครึ่งหนึ่งจำนวนคนทั้งสองกลุ่ม

แทนค่าในสูตรจะได้ ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวัดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยเป็นรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27 ถึง 0.82 ซึ่งนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ ค่า r จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 เกณฑ์อำนาจจำแนกที่ควรนำไปใช้กำหนดให้มีค่าอยู่ระหว่าง .20 ถึง 1.0

NO	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1
RU	11	11	10	9	11	11	9	11	11	11
12	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0
13	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1

NO	KN1	KN2	KN3	KN4	KN5	KN6	KN7	KN8	KN9	KN10
14	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0
15	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1
16	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
17	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
18	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
19	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0
20	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
21	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
22	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
RL	6	6	7	2	2	2	6	5	2	6
r	0.45	0.45	0.27	0.64	0.82	0.82	0.27	0.55	0.82	0.45

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

NO	KN11	KN12	KN13	KN14	KN15	KN16	KN17	KN18	KN19	KN20
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
RU	10	11	11	11	10	11	11	11	11	11
12	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0
13	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0
14	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1
15	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1
16	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1
17	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0
18	1	1	1	0	1	1	0	0	1	0
19	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1
20	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1
21	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1
22	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0
RL	7	5	6	4	7	8	6	6	5	6
r	0.27	0.55	0.45	0.64	0.27	0.27	0.45	0.45	0.55	0.45

3. การหาคุณภาพเครื่องมือแบบประมาณค่า (Rating Scale)

3.1 การหาค่าความเชื่อมั่น

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบประมาณค่า ผู้วิจัยใช้วิธีการของ ครอนบาช (Cronbach) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\} \quad (\text{รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558, น. 142-143})$$

α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งหมด

$\sum S_i^2$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อคำถามในแต่ละข้อมารวมกัน

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับที่แต่ละคนทำได้

3.2 การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามรายข้อ

การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามรายข้อโดยหาค่าสัมพันธระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามด้านนั้น (Item-total Correlation) ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำไปใช้ในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างต่อไป (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2558, น. 150-160)

3.3 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.875	10

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Information_1	.859	.841	.000
Information_2	.381	.880	.011
Information_3	.706	.856	.000
Information_4	.344	.879	.023

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Information_5	.670	.859	.000
Information_6	.611	.862	.000
Information_7	.859	.841	.000
Information_8	.428	.878	.005
Information_9	.357	.883	.013
Information_10	.859	.841	.000

3.4 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้าน
แรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.903	16

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Motivation_1	.519	.900	.003
Motivation_2	.695	.894	.000
Motivation_3	.573	.898	.001
Motivation_4	.695	.894	.000
Motivation_5	.394	.903	.020
Motivation_6	.571	.898	.002
Motivation_7	.595	.897	.001
Motivation_8	.506	.900	.005
Motivation_9	.460	.901	.008
Motivation_10	.695	.894	.000
Motivation_11	.573	.898	.001
Motivation_12	.519	.900	.003

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Motivation _13	.695	.894	.000
Motivation _14	.573	.898	.001
Motivation _15	.519	.900	.003
Motivation _16	.695	.894	.000

3.5 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้าน
เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.860	15

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Attitude _1	.383	.858	.028
Attitude _2	.581	.850	.000
Attitude _3	.424	.855	.009
Attitude _4	.426	.859	.006
Attitude _5	.409	.856	.014
Attitude _6	.615	.846	.000
Attitude _7	.671	.853	.000
Attitude _8	.585	.846	.001
Attitude _9	.427	.855	.011
Attitude _10	.465	.858	.003
Attitude _11	.501	.852	.005
Attitude _12	.392	.858	.028
Attitude _13	.701	.843	.000
Attitude _14	.774	.841	.000
Attitude _15	.773	.838	.000

3.6 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัย
ด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.871	10

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Celerity_1	.651	.854	.000
Celerity_2	.544	.862	.002
Celerity_3	.417	.882	.004
Celerity_4	.581	.859	.000
Celerity_5	.608	.857	.000
Celerity_6	.760	.843	.000
Celerity_7	.598	.857	.000
Celerity_8	.621	.861	.001
Celerity_9	.799	.844	.000
Celerity_10	.560	.861	.001

3.7 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้าน
ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.887	15

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Awareness_1	.696	.876	.000
Awareness_2	.480	.882	.007
Awareness_3	.436	.885	.016
Awareness_4	.481	.882	.007
Awareness_5	.814	.868	.000
Awareness_6	.702	.873	.000
Awareness_7	.684	.878	.000
Awareness_8	.282	.891	.049
Awareness_9	.748	.879	.000
Awareness_10	.667	.874	.000
Awareness_11	.505	.882	.003
Awareness_12	.345	.888	.028
Awareness_13	.562	.880	.002
Awareness_14	.681	.876	.000
Awareness_15	.611	.878	.001

3.8 การหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.840	15

Item-Total Statistics

Item	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Sum Sig. (1-tailed)
Participation_1	.335	.839	.024
Participation_2	.715	.817	.000
Participation_3	.363	.837	.018
Participation_4	.488	.830	.004
Participation_5	.614	.822	.000
Participation_6	.444	.835	.013
Participation_7	.264	.846	.040
Participation_8	.291	.845	.029
Participation_9	.680	.817	.000
Participation_10	.444	.834	.012
Participation_11	.447	.832	.007
Participation_12	.397	.836	.010
Participation_13	.661	.820	.000
Participation_14	.645	.824	.000
Participation_15	.544	.826	.001

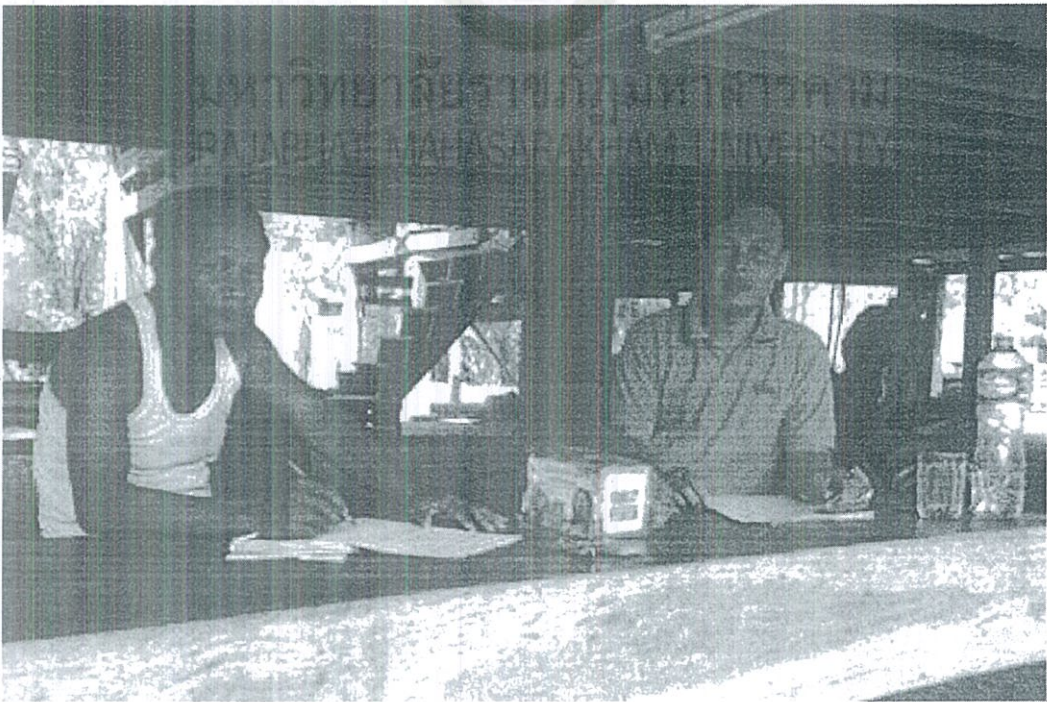
ภาคผนวก ค

ประมวลภาพลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ ค.1 การสัมภาษณ์แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน

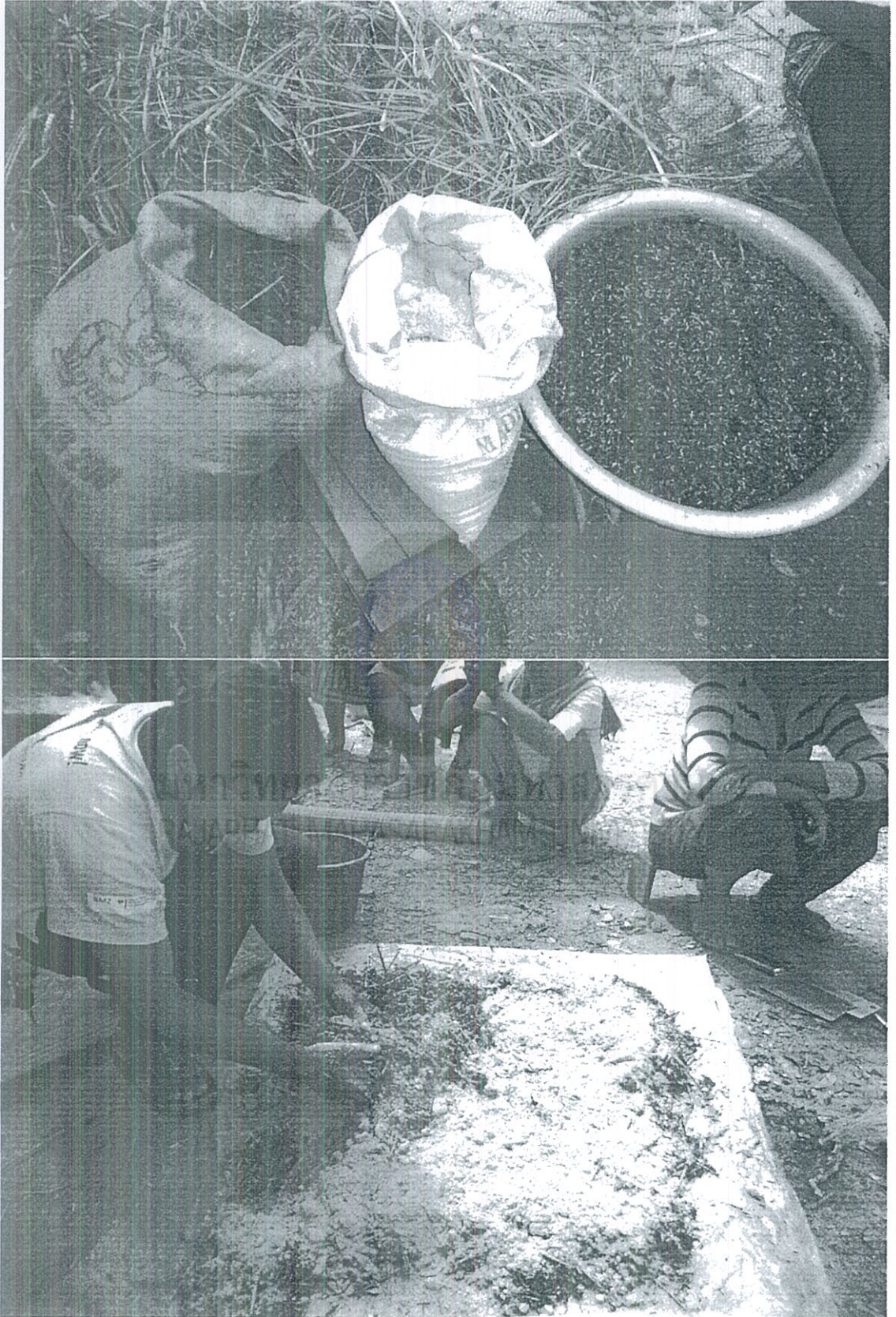
ภาพที่ ค.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops)

ภาพที่ ค.3 การจัดอบรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการ

ภาพที่ ค.4 การสาธิตการทำปุ๋ยหมัก

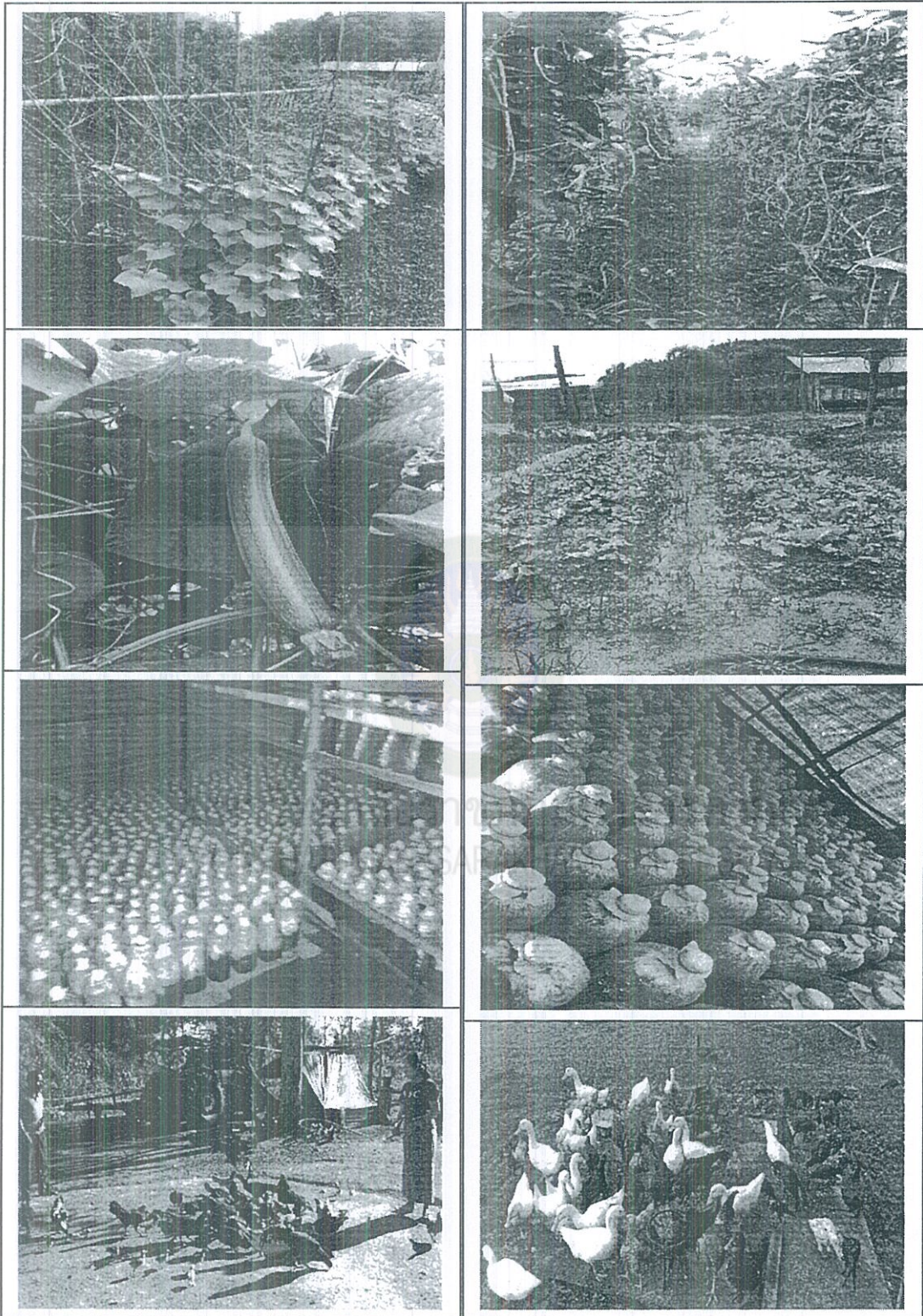
ภาพที่ ค.5 การสาธิตการทำสมุนไพรกำจัดแมลง

ภาพที่ ค.6 จัดพิธีปลูกรุ่นไม้ในวันปลูกรุ่นไม้แห่งชาติ วันที่ 1 มิถุนายน 2563

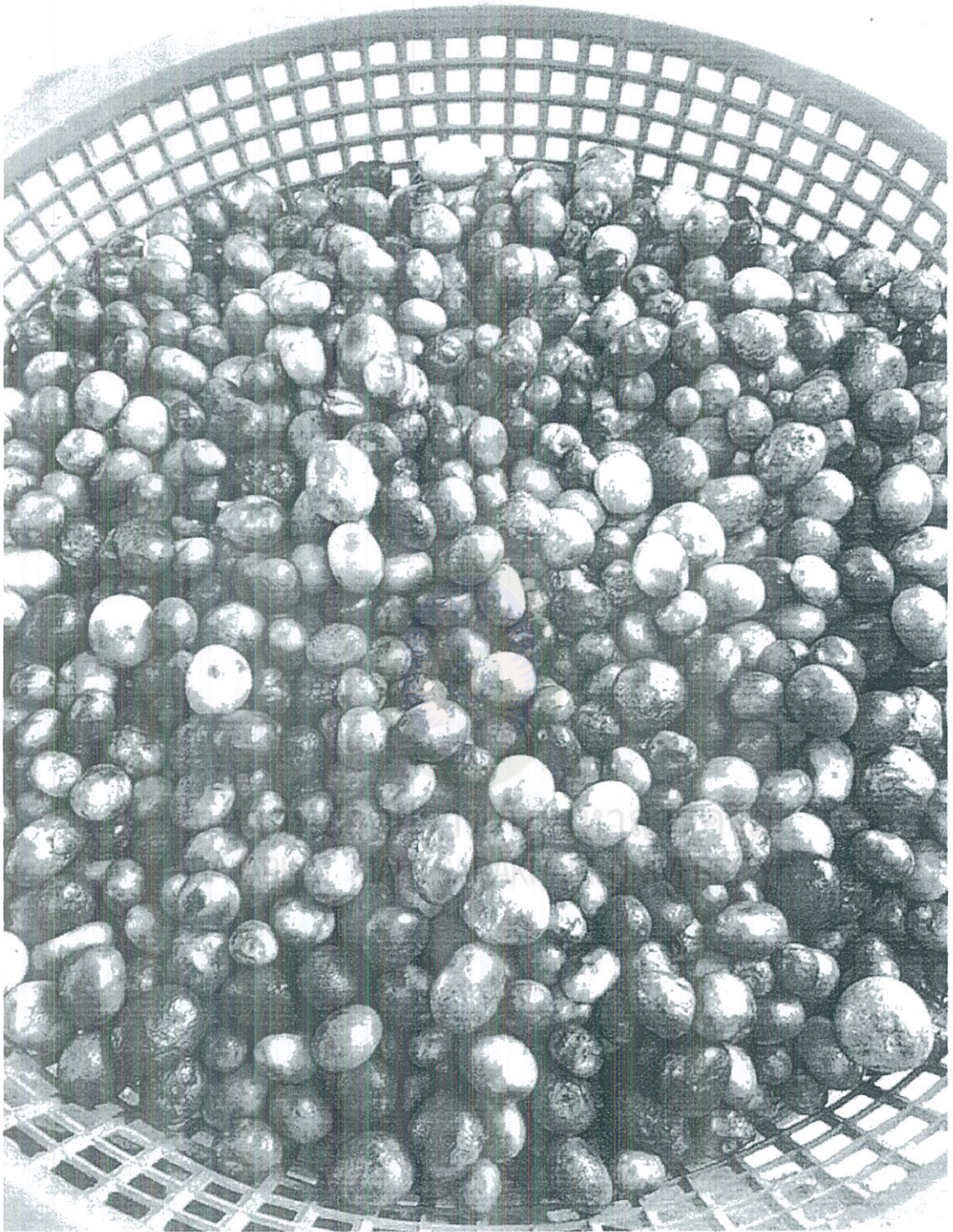
ภาพที่ ค.7 กิจกรรมเสริมรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการ

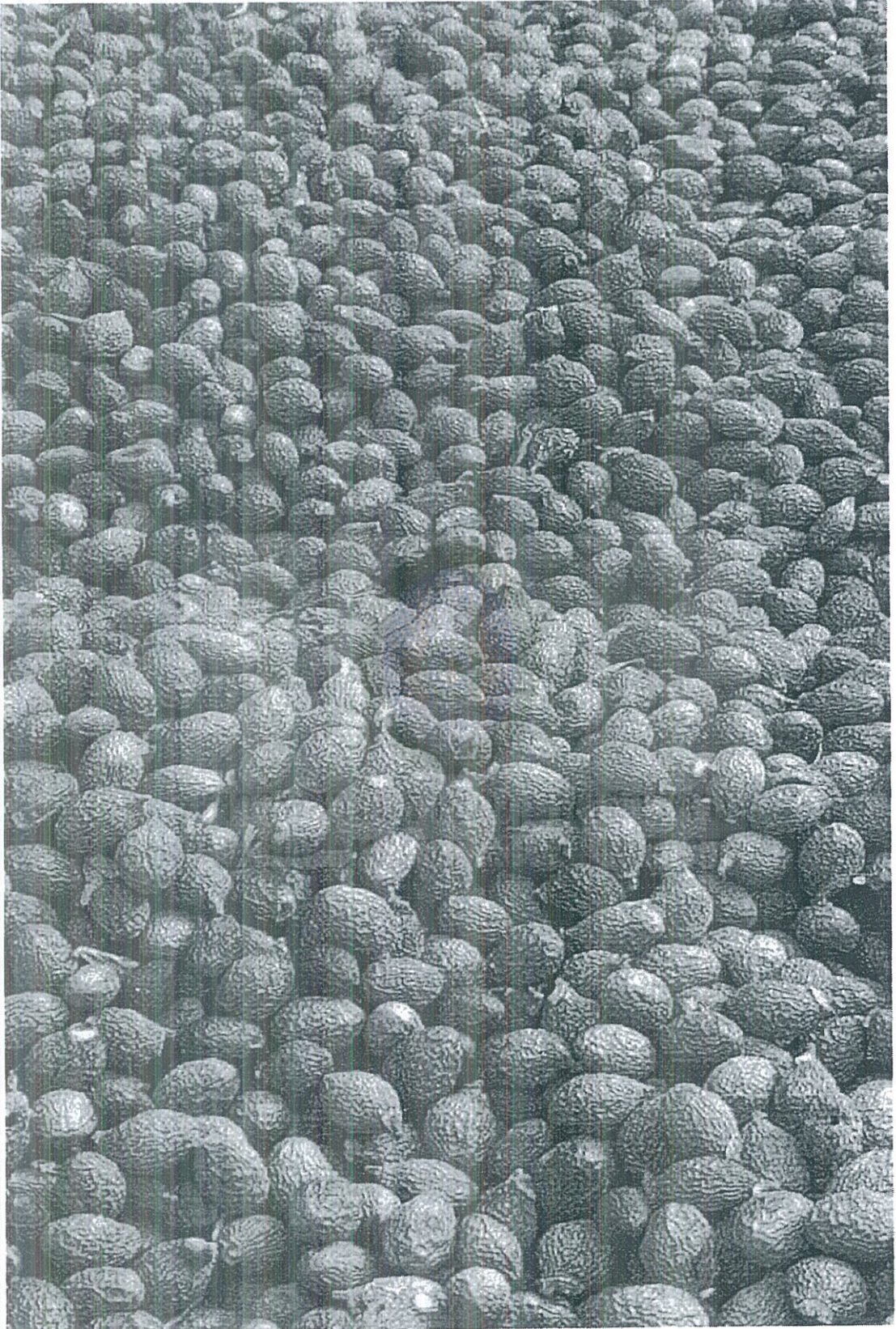
ภาพที่ ค.8 หน่วยงานตรวจตราลาดตระเวนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

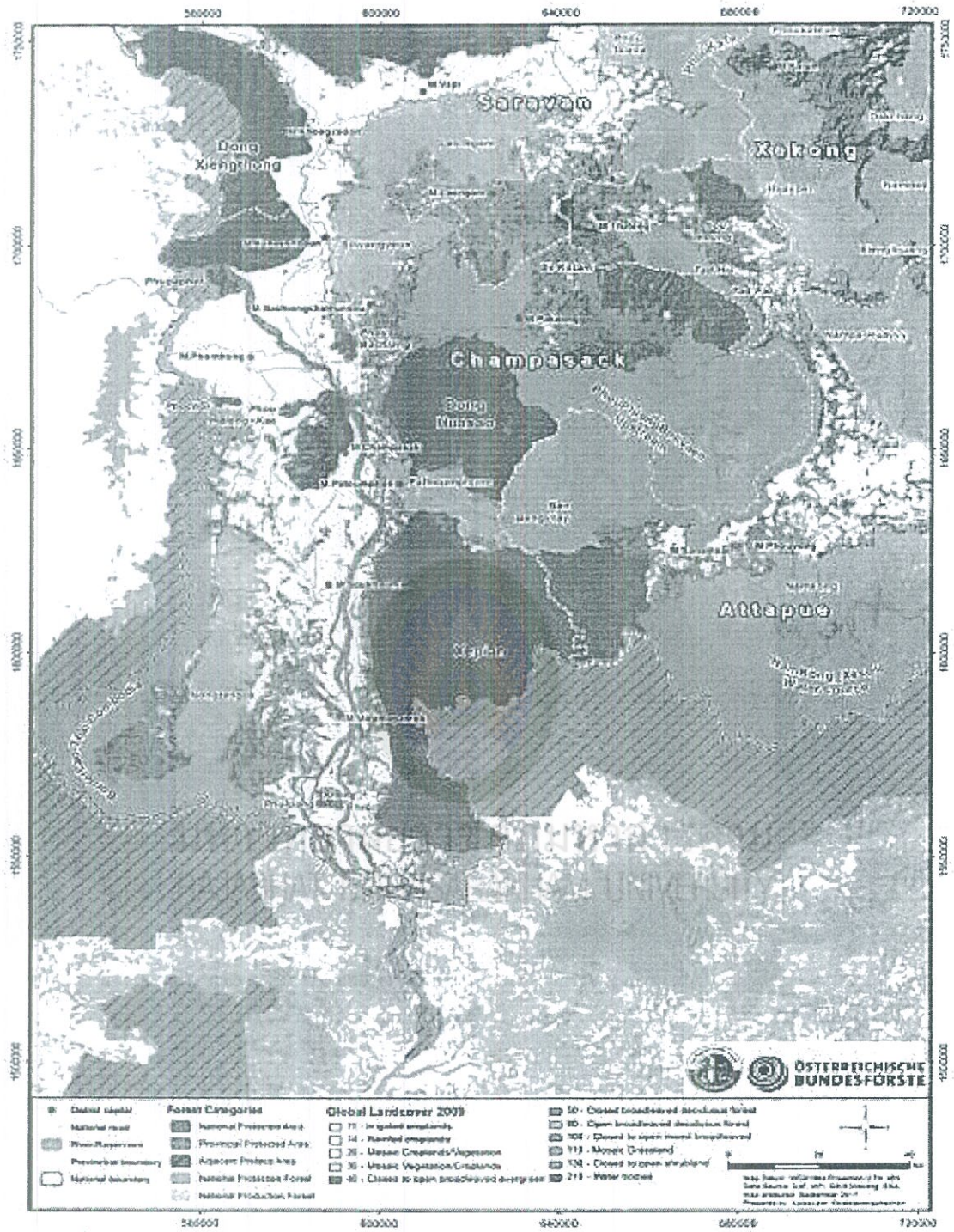
ภาพที่ ค.9 เห็ดเผาะ (ของป่าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน)

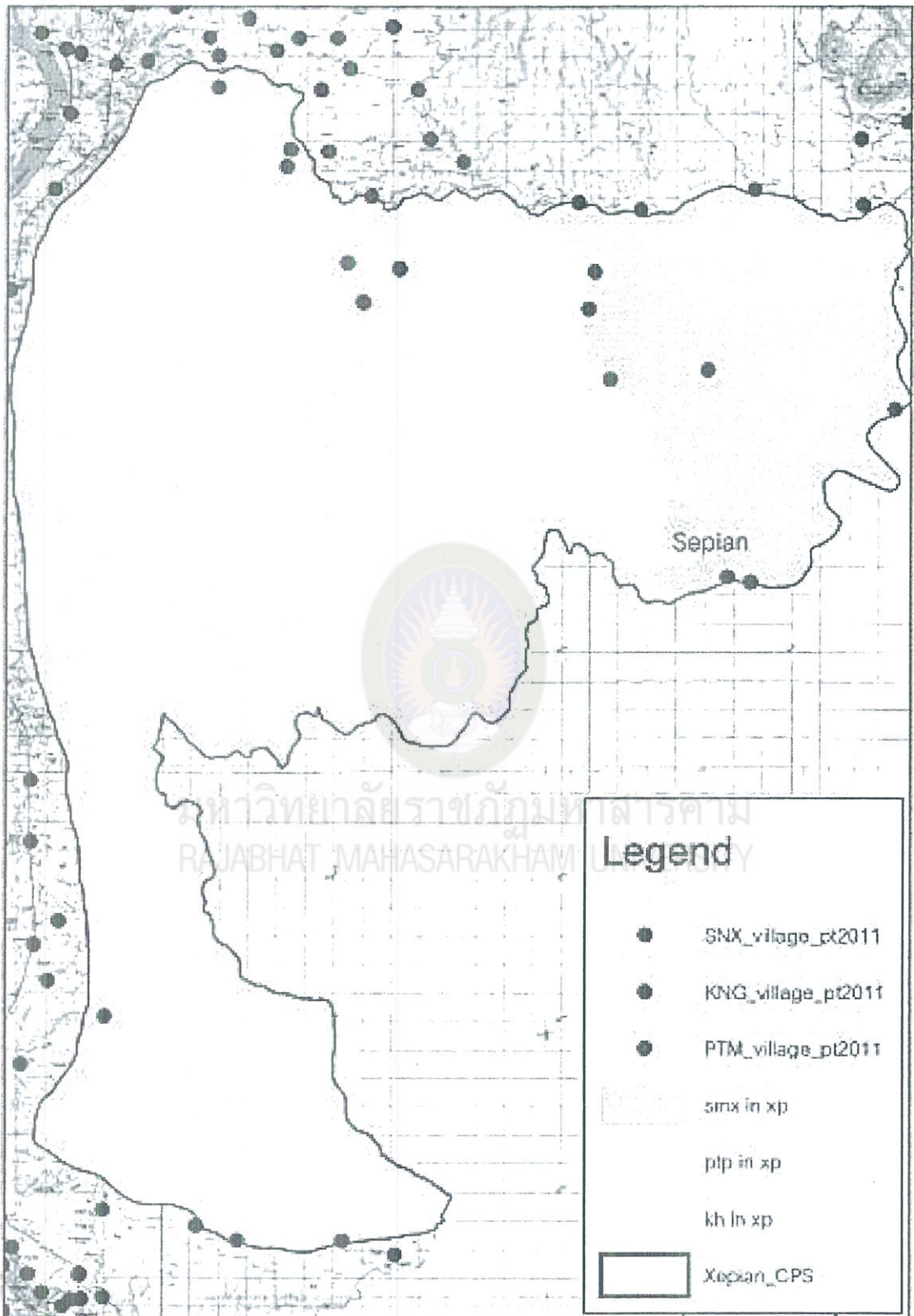

ภาพที่ ค.10 หมากสำรอง (ของป่าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน)

ภาพที่ ค.11 แผนที่แสดงที่ตั้งของป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

ภาพที่ ค.12 แผนที่แสดงขอบเขตของป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

บัณฑิต สิงหาทำ, รังสรรค์ สิงห์เลิศ และแดนวิชัย สายรักษา. (2565). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ สปป.ลาว. วารสารสถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 9(1), มกราคม-เมษายน.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายบัณฑิต สิงหาทำ
วัน เดือน ปีเกิด	14 พฤษภาคม 1980
สถานที่เกิด	บ้านทางโขง เมืองโขง แขวงจำปาสัก สปป. ลาว
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านนาฝั่ง เมืองโขง แขวงจำปาสัก สปป. ลาว
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2546	เป็นพนักงานตามสัญญา หอการค้ากสิกรรมและป่าไม้ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
พ.ศ. 2550	เป็นพนักงานรัฐ หอการค้ากสิกรรมและป่าไม้ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
พ.ศ. 2556	เป็นรองหัวหน้าหน่วยงานตรวจตราป่าไม้ หอการค้ากสิกรรมและป่าไม้ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
พ.ศ. 2561	เป็นหัวหน้าหน่วยงานตรวจตราป่าไม้ หอการค้ากสิกรรมและป่าไม้ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
พ.ศ. 2563	เป็นรองหัวหน้าหอการค้ากสิกรรมและป่าไม้ เมืองโขง แขวงจำปาสัก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาป่าไม้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
พ.ศ. 2561	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2564	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด) สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้อคำถามด้านแรงจูงใจในการทรัพยากรป่าไม้	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11. ผู้นำหมู่บ้านได้มีความเข้มงวดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
12. ผู้นำหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถในการทำงาน					
13. ผู้นำหมู่บ้านได้รับการยอมรับและความไว้วางใจของประชาชนในหมู่บ้าน					
14. ท่านร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ไม่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียทรัพย์สินของท่าน					
15. ไฟป่าก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพและทรัพย์สินของท่าน					
16. การรักษาป่าไม้ให้สมบูรณ์ ทำให้เราสามารถหาของป่ามาขายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวของเรา					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับกรปฏิบัติของท่านว่ามีความเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความด้านเจตคติต่อทรัพยากรป่าไม้	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
2. การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ไม่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3. เราไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะที่ทรัพยากรป่าไม้สามารถฟื้นฟูตัวเองตามธรรมชาติ					
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต้องใช้งบประมาณสูง					
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประชาชนไม่สามารถทำได้					
6. สาเหตุการบุกรุกทำลายป่าไม้มาจากนิสัยส่วนบุคคล					
7. ปัญหาไฟป่าเกิดจากฝีมือของมนุษย์					
8. ปัญหาน้ำท่วม แห้งแล้ง ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ภาวะโลกร้อน เกิดจากการทำลายป่าไม้					
9. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร และแหล่งรายได้ของประชาชน					
10. ท่านสามารถหาฝืน เก็บของป่า เก็บเห็ด หาหน่อไม้ในเขตป่าสงวนได้					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับกรปฏิบัติของท่านว่ามีความเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความด้านความกระตือรือร้นมุ่งมั่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของหมดทุกคน					
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่จำเป็นต้องมีสิ่งตอบแทน					
4. ท่านพร้อมที่จะเป็นผู้สอดส่องดูแลและรายงานเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทราบ					
5. ท่านพร้อมที่จะให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ และพาหนะเข้าในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
6. ท่านพร้อมบริจาคทรัพย์สินเข้าในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
7. ท่านพร้อมเข้าร่วมดับมอดไฟป่าที่เกิดขึ้นในชุมชน					
8. ท่านพร้อมที่จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจตราดูแลพื้นที่ป่าไม้					
9. ท่านพร้อมที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
10. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตชุมชนของท่าน					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับการปฏิบัติของท่านว่ามีความเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การบุกรุกทำลายป่าไม้เป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไข					
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น					
3. เราสามารถขยายพื้นที่การเกษตรในเขตป่าสงวนได้					
4. เราไม่ควรถังกันบุกรุกที่ไม่ได้ดับมอดลงในพื้นที่ป่าไม้					
5. เราไม่จำเป็นต้องดับไฟที่หลังจากใช้ปรุงแต่งอาหารในป่าเสร็จ					
6. เศษขยะและเศษอาหารที่เรานำไปใช้ในป่าเราไม่จำเป็นต้องเก็บและจัดทิ้ง					
7. การทำลายป่าไม้ทำให้อากาศร้อนขึ้น					
8. การแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ให้ได้รับผลดีคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย					
9. การตัดไม้ในเขตป่าสงวนเป็นการกระทำที่สามารถทำได้และไม่ถูกลงโทษ					
10. การอนุรักษ์ป่าไม้ให้สมบูรณ์สามารถช่วยลดภาวะโลกร้อนได้					
11. เมื่อเห็นการบุกรุกทำลายป่าไม้เราควรรายงานให้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้					
12. การล่าสัตว์ในเขตป่าสงวนเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถทำได้					
13. ป่าไม้เป็นสิทธิร่วมกันของคนในชุมชน					
14. พื้นที่ป่าไม้ควรให้ประชาชนจับจองไว้เป็นที่ทำกิน					
15. เราควรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ตกทอดถึงลูกหลาน					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขเปียน แขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับกรปฏิบัติของท่านว่ามีระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1. ท่านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
2. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3. ท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบการคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้					
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ					
4. ท่านเคยรายงานเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้ผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ					
5. ท่านเข้าร่วมในการตรวจตราลาดตระเวนตามพื้นที่ป่าไม้					
6. ท่านเข้าร่วมดับมอดไฟป่าที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน					
7. ท่านเคยให้ยืมวัสดุและยานพาหนะเข้าในการปกป้องทรัพยากรป่าไม้					
8. ท่านเข้าร่วมการปลูกป่า					
9. ท่านเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์					
10. ท่านเคยเก็บฟืนจากพื้นที่ป่าไม้					